

Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike
rakendusüuringute keskus RAKE

RAKE

**EUROOPA KEELEOSKUSE UURING 2011
INGLISE KEELE TULEMUSTE ANALÜÜS**

juuli 2012

Analüüsi tellis SA Innove.

Analüüsi koostas Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE.

Analüüsi autorid: Kerly Espenberg, RAKE, projektijuht
Johanna Aasamets, RAKE, analüütik
Katriin Humal, RAKE, analüütik
Aivi Themas, RAKE, analüütik
Sille Vahaste, RAKE, analüütik

Analüüsi autorid tänavad Anita Kärnerit ja Maria Jürimäed, kes toetasid uuringuraporti valmimist asjakohaste märkustega. Samuti on soovivad autorid tänada tellija esindajat Kristi Meret, kes oli suureks abiks uuringu protsessis.

RAKE on võrgustikutüüpi rakendusuringute keskus. Meie missiooniks on tõsta teadmisel põhineva otsustamise osakaalu Eesti ühiskonnas. Lisaks RAKE meeskonnale kaasame kõrgeima kvaliteedi tagamiseks oma uuringutesse parimaid valdkonnaeksperte nii Tartu Ülikoolist kui vajadusel ka väljastpoolt. RAKE võrgustik hõlmab kõiki TÜ sotsiaalteadlasi ning meditsiini-, loodus-, tehnika- ja humanitaarteaduste valdkonna esindajaid.

Kontaktandmed: Lossi 36-124, 51003, Tartu
e-post: rake@ut.ee
<http://www.ec.ut.ee/rakendusuringud>

SISUKORD

Sissejuhatus.....	4
1 Metoodika.....	6
2 Õpilaste taust.....	9
2.1 Õpilaste sotsiaal-demograafiline ja keeleline taust.....	9
2.2 Kokkupuuted inglise keelega väljaspool õppetunde.....	14
2.3 Inglise keele õpingud.....	18
2.4 Inglise keele tunnid.....	21
2.5 Õpilaste hinnang oma inglise keele oskusele.....	26
3 Inglise keele oskus.....	29
3.1 Osaoskuste taseme seos õpilase tausttunnustega.....	29
3.2 Osaoskuste taseme seos kooli ja inglise keele tundide tausttunnustega.....	39
3.3 Kokkuvõtte õpilaste inglise keele oskusest.....	46
4 Inglise keele õpetajate profiil.....	48
4.1 Õpetajate sotsiaal-demograafiline taust.....	48
4.2 Õpetajate ettevalmistus.....	51
4.3 Inglise keele tunnid.....	54
4.4 Keeleõppe meetodid.....	56
4.5 Tüüpiline inglise keele õpetaja.....	58
5 Koolide profiil.....	59
5.1 Koolide iseloomustus.....	59
5.2 Keeleõppe koolides.....	62
5.3 Tüüpiline kool.....	65
6 Järeldused ja soovitused.....	67
7 Lisa.....	69

Sissejuhatus

Euroopa keeleoskusuuring (ESLC, ingl k *The European Survey on Language Competences*) on Euroopa Komisjoni poolt algatatud esimene omataoline rahvusvaheline keeleoskuse uuring. Uuringu elluviimise eesmärgiks on tagada rahvusvaheliselt võrreldavad andmed võõrkeelte oskuse kohta, jagada häid kogemusi keelte õppimisest, õppemeetoditest ja õppekavadest¹. Uuring viidi läbi 2011. aastal ning selles osales koos Eestiga 14 Euroopa riiki². Uuringu läbiviimist rahastati Euroopa Sotsiaalfondi programmist „Keeleõppe arendamine 2011–2013“.

Euroopa keeleoskusuuringu **eesmärgiks on mõõta, kuivõrd oskavad õpilased võõrkeelt kasutada**, et aru saada suulistest ja kirjalikest tekstidest või väljendada end kirjalikult. Uuringu alusdokumendiks on Euroopa Keeleõppe Raamdokument³, mille keeleoskustasemete kirjeldused võeti aluseks õpilaste võõrkeeleoskuse tulemuste analüüsimisel, lisaks võeti Eestis analüüsimisel aluseks 2002. aasta põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava ja 2011. aasta põhikooli riikliku õppekava eesmärgid. Uuringu tulemused võiksid olla sisendiks poliitikakujundajatele keeleõppega seonduvate otsuste tegemisel.

Õpilaste võõrkeeleoskust mõõdeti viies Euroopa Liidus kõige sagedamini õpetatavas võõrkeeles, milleks on **inglise, prantsuse, saksa, hispaania ja itaalia** keel. Kuigi Eestis on inglise keele kõrval kõige sagedamini õpetatavaks võõrkeeleks vene keel, olid antud uuringu käigus Eestis uuritavateks keelteks **inglise ja saksa keel**, sest vene keel ei kuulu Euroopa Liidu ametlike keelte hulka.

Uuring viidi läbi vastavalt rahvusvaheliste uuringute standarditele, nagu seda tehakse PISA, PIRLS ja TIMSS uuringute puhul⁴. Uuringu käigus mõõdeti kolme osaoskuse taset: **kuulamine, lugemine ja kirjutamine** (rääkimisoskuse mõõtmist peeti esimese uuringu jaoks logistiliselt liiga keerukaks). Antud uuringu põhjal luuakse keeleoskuse näitaja ehk indikaator, mille ülesandeks on mõõta võõrkeeleoskust Euroopa keeleõppe raamdokumentis esitatud kuuel (A1, A2, B1; B2; C1, C2) keeleoskustasemel. Euroopa keeleoskusuuringu fookuses olid tasemed A1–B2. Vajalik oli määratleda ka tase „madalam kui A1“, et eristada A1-keeleoskustaseme alampiiri.

Keeleoskustase	Oskuste kirjeldus
B2	Iseseisev keelekasutaja, kes suudab end väljendada selgelt ja tulemuslikult
B1	Iseseisev keelekasutaja, kes tuleb toime otsesõnaliste tuttavate teemadega
A2	Algtasemel keelekasutaja, kes suudab suhelda lihtsas keeles igapäevateemadel
A1	Algtasemel keelekasutaja, kes oskab kasutada väga lihtsat keelt, kui saab selleks tuge
Madalam kui A1	Õppur, kes ei ole jõudnud A1-keeleoskustasemele

¹ European Commission (2007a) Communication from the Commission to the Council of 13 April 2007 entitled „Framework for the European survey on language competences“ [COM (2007) 184 final – Not published in the Official Journal]

² Lisaks Eestile osalesid uuringus järgmised Euroopa riigid: Belgia (eraldi flaami, prantsuse ja saksa kogukond), Bulgaaria, Horvaatia, Inglismaa, Prantsusmaa, Kreeka, Malta, Holland, Poola, Portugal, Sloveenia, Hispaania ja Rootsi.

³ Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine (EKR, ingl k Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (Council of Europe 2001, tõlge eesti keelde 2007) <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=9015>

⁴ Lähemalt saab tutvuda PISA ja TIMSS uuringutulemustega: <http://uuritud.ekk.edu.ee/est/pisa/>

Uuringu põhilised **tulemused** esitatakse kuue peatükina.

- Esimeses antakse ülevaade uuringu metoodikast, valimi moodustamisest ja õpilaste testimisest.
- Teine peatükk annab ülevaate õpilaste sotsiaal-demograafilisest ja keelelisest taustast (sh õpilaste kokkupuutest inglise keelega väljaspool kooli ning inglise keele õpingutest koolis), inglise keele tundidest ning õpilaste hinnangutest oma keeleoskuse tasemele.
- Kolmas peatükk keskendub õpilaste inglise keele osaoskuste tasemele, seda nii õpilase enda, kooli kui ka inglise keele tundidega seotult.
- Neljandas peatükis kirjeldatakse tüüpilist inglise keele õpetajat, antakse ülevaade õpetajate ettevalmistusest ja keeleoskusest, inglise keele tundide läbiviimisest ning kasutatavatest keeleõppe meetoditest.
- Viies peatükk kirjeldab koolide keeleõppe keskkonda.
- Kuuendas peatükis tuuakse välja uuringu peamised järeldused ning soovitused.

1 Metoodika

Uuringu sihtrühmaks olid kohustusliku hariduse omandamise lõppjärgus olevad õpilased (üldjuhul 15–16-aastased 9. klassi lõpetajad) nii põhikoolides kui ka gümnaasiumides, kus on põhikooli klassid. Uuring viidi läbi ajavahemikus **14. veebruar kuni 4. märts 2011**. Vastavalt rahvusvahelise uuringukonsortsiumi SurveyLang⁵ poolt koostatud metoodikale kogusid andmeid riigid ise. Eestis viidi uuring ellu Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed (MISA), Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse ning Sihtasutus Innove koostööna.

Õpilaste keeleoskuse testimine viidi läbi **148 Eesti koolis**. Õpilaste inglise keele oskuse hindamisel oli valimi suuruseks 1660 õpilast ning saksa keele puhul 1380 õpilast. Testiti kolme oskuse – **kuulamise, lugemise ja kirjutamise** – taset. Iga õpilast testiti vaid ühes keeles ja kahes osaoskuses (vt Tabel 1.1). Ühe osaoskuse testi pikkus oli 30–45 minutit, sõltudes testi raskusastmest). Iga osaoskuse jaoks koostati 12 ülesannete plokki, millest koostati erinevate kombinatsioonidena kahest plokist koosnevad testid (st iga õpilane täitis uuringu käigus kaks testiplokki). Ülesanded jaotati plokkidesse raskusastme järgi. Selleks, et määrata, millise raskusastmega testi õpilane lahendab, paluti uuringus osalejatel novembris 2010 täita nn sõeltest, mis koosnes 20 valikvastustega küsimusest, millega mõõdeti lugemisoskust. Sõeltesti tulemuse põhjal jaotati õpilased kolme gruppi: madal (A1–A2), keskmine (A2–B1) ja kõrge (B1–B2) keeleoskuse tasemega.

Tabel 1.1 Osaoskuste testide kombinatsioonid

	Lugemine	Kuulamine	Kirjutamine
Variant I	x	x	
Variant II		x	x
Variant III	x		x

Esialgu koostati Euroopa keeleoskusuuringus saksa keele valim, kuna saksa keele õppijaid on võrreldes inglise keelega vähe. Saksa keele valimi koostamisel oli välistamise piiriks 5 õpilast, mis tähendab, et osalesid peaaegu kõik uuringu toimumise õppeaastal 9. klassis saksa keelt õppivad õpilased. Inglise keele valim moodustati kaheastmelisena pärast seda, kui saksa keele valim oli moodustatud. Esialgu valiti suurusega proportsionaalselt välja üldhariduskoolid; inglise keele valimi koostamisel arvestati ka sellega, et kaasatud oleksid kõik maakonnad vastavalt sellele, kui suur oli 9. klassis inglise keelt õppijate osakaal. Pärast seda koostati õpilaste valim, kus igast koolist valiti juhuvalimi alusel välja maksimaalselt 25 õpilast, arvestades ka õpilase sõeltesti tulemust. Inglise keele valimi koostamisel võeti arvesse ka kooli asukohta (suur linn, linn, väike linn, maapiirkond). Uuringu läbiviimist koolis juhtis koolikoordinaator, kelleks üldjuhul oli õppealajuhataja. Enamik testi läbiviijatest olid maavalitsuste ametnikud, kes said vastava koolituse ning kellel oli eelnevate rahvusvaheliste uuringute (TIMSS, PISA) läbiviimise kogemus.

Pärast uuringu läbiviimist koolides tagastati materjalid Riiklikku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusesse, et sisestada lugemis- ja kuulamistestide vastused arvutisse ning hinnata kirjutamistestide. Lugemis- ja kuulamistestide ülesanded olid objektiivhinnatavad ning ei vajanud inimesi hindajatena. Mõlema

⁵ SurveyLang on rahvusvaheline konsortsium, kuhu kuulub kaheksa organisatsiooni Belgiast, Hispaaniast, Hollandist, Inglismaalt, Itaaliast, Prantsusmaalt ja Saksamaalt. Konsortsiumi liikmete tööd koordineerib Cambridge'i ülikool.

osaoskuse testide tulemused sisestati üksikküsimuste kaupa eraldi arvutisse ning neid osaoskusi analüüsiti eraldi. Kirjutamisteste hindasid saksa keeles neli ja inglise keeles viis kogenud õpetajat erinevatest koolidest, kes läbisid enne hindama asumist 8-tunnise koolituse ja hindasid vastavalt etteantud juhiste ülesannete täitmist ja keelelist korrektsust. Hindajate arv oli piiratud, sest osa töid pidid hindama kõik hindajad. Mitmekordselt hinnatud tööd saadeti uuringu keskustesse kas Inglismaal või Saksamaal, kus toimus veelkordne hindamine ning vastavalt sellele kõikide kirjutamistestide hinnete statistiline täpsustamine. Kõikide tulemuste töötlemine toimus SurveyLang konsortsiumi poolt. Lõplikud andmed edastati uuringus osalenud riikidele täiendavaks analüüsiks.

Kuivõrd Euroopa Komisjon (*European Commission*, 2005)⁶ pidas oluliseks, et uuringuga liitunud riigid asetaksid tulemused laiemasse konteksti, koguti uuringu käigus lisaks õpilaste keeleoskusele infot ka **võõrkeelte õppimise tausta** kohta – täiendava küsimustiku täitsid nii valimisse kuuluvad õpilased, nende kooli III kooliastme⁷ inglise ja/või saksa keele õpetajad kui ka kooli direktor. Riikide keeleõppe süsteemi kohta koguti andmeid riikliku koordineerija küsimustiku kaudu (neid tulemusi käesolevas raportis ei kajastata). Rahvusvahelise uuringumeeskonna koostatud küsimustikud tõlgiti eesti ja vene keelde ning uuringus osalevatel koolidel oli võimalik valida, kas õpilased täidavad küsimustiku paberil või elektrooniliselt (viimast võimalust kasutas Eestis 25 kooli). Õpetajad ja koolijuhid vastasid küsimustikele veebipõhiselt.

Õpilaste taustaküsimustik sisaldas 68 küsimust õpilase sotsiaalmajandusliku tausta, kodus räägitavate keelte, koolis õpitavate õppeainete, võõrkeelte, inglise keele tundide, kodutööde ja inglise keele oskuse kohta. Küsimustiku täitmiseks oli aega 45 minutit.

Õpetajate küsimustik sisaldas 59 küsimust õpetaja ettevalmistuse, räägitavate keelte, läbitud õpetaja põhikoolituse ja täienduskoolituste, võõrkeelte õpetamise, õppevahendite, võõrkeele tundide ning kodutööde ja hindamise kohta.

Koolijuhi küsimustik koosnes 46 küsimusest ja keskendus üldisele keeleõppe toetamisele (võõrkeelte õppekava, õpetamise maht, kooli tegevuspõhimõtted ja ressursid keeleõppe soodustamiseks) ning kooli ja õpetajaskonda iseloomustavatele küsimustele.

Uuringu valimi koostamise tingimuseks SurveyLang konsortsiumi poolt oli nii inglise kui saksa keele uuringus 25 õpilase osalemine 71 koolist. Kuna Eesti maapiirkondade koolid on väikesed, siis tuli Eestis sellest tingimusest kõrvale kalduda. Inglise keele valimi koostamisel välistati koolid, kus 2010/2011 õppeaastal õppis 9. klassis vähem kui 10 õpilast. Saksa keele valimi koostamisel oli välistamise piiriks 5 õpilast, mis tähendas, et osalesid peaaegu kõik uuringu toimumise õppeaastal 9. klassis saksa keelt õppivad õpilased. Seega osalesid Euroopa keeleoskusuuringus 2011 õpilased inglise keeles 79 (65 eesti ja 14 vene õppekeelega) koolist ja saksa keeles 98 (89 eesti ja 9 vene õppekeelega) koolist. Nendest 29 (27 eesti ja 2 vene õppekeelega) koolis toimus test nii inglise kui ka saksa keeles, aga nagu eespool mainitud, eri õpilavalimiga. Hariduslike erivajadustega õpilastel oli õigus uuringus mitte osaleda, vastav otsus tehti koolis. Lõplik valim on toodud allolevas tabelis (vt Tabel 1.2).

⁶ Euroopa Komisjon (2005), *Commission Communication of 1 August 2005 - The European Indicator of Language Competence [COM(2005) 356 final – Not published in the Official Journal]*, http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11083_en.htm

⁷ Kooliastmed on määratud järgnevalt: I kooliaste ehk 1.–3. klass, II kooliaste ehk 4.–6. klass ning III kooliaste ehk 7.–9. klass.

Tabel 1.2 Euroopa keeleoskuse uuringu lõplik valim Eestis

	Inglise keel	Saksa keel
Koole	79	98
Õpilasi	1660	1380
Õpetajaid	261	138
Direktoreid	66	69

Märkus: saksa keele puhul hõlmas valim peaaegu kogu populatsiooni ning 29 kooli puhul testiti erinevaid õpilasi mõlemas keeles.

Uuringus osalejate tulemused kaaluti, tagamaks üldistatavust kõigile Eesti 9. klassi õpilastele, III kooliastme õpetajatele ja koolidele, kes vastavalt õpivad/õpetavad inglise või saksa keelt. Saksa keele puhul kujunes andmete kaalumise järel lõplikuks vastajate arvuks 1670 õpilast, 164 saksa keele õpetajat ning 104 koolijuhti; inglise keele puhul vastavalt 13490 õpilast, 1090 inglise keele õpetajat ning 403 koolijuhti⁸.

Kuna iga õpilane sooritas teste vaid kahes osaoskuses kolmest (vt Tabel 1.1), kasutati keeleoskuse taseme määramisel kaudselt arvatud väärtusi, mida nimetatakse tõepärasteks väärtusteks (*plausible values*)^{9 10}. Lihtsustatult võib öelda, et kasutades tõenäosuslikke arvutusi, leiti iga õpilase puhul kõigi kolme osaoskuse tase – osaoskuse puhul, milles õpilane tegelikult testi ei sooritanud, leiti oletatav tase vastavalt tema kahe teise osaoskuse ülesannete lahendamise tulemustele, arvestades õpilaste tulemuste tõenäolist jaotumist.

⁸ Täpsemalt on kaalumise protseduuri kirjeldatud Euroopa keeleoskusuuringu tehnilises raportis, peatükk 9: http://ec.europa.eu/languages/eslc/docs/en/technical-report-eslc_en.pdf

⁹ Sama metoodikat kasutatakse ka nt PISA testis.

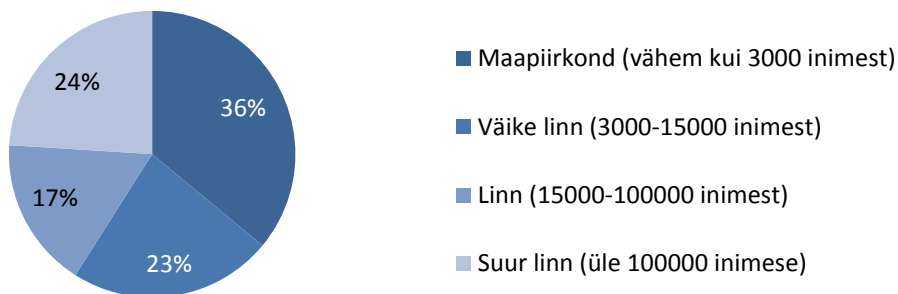
¹⁰ Täpsemalt on tõepäraseid väärtuseid kirjeldatud Euroopa keeleoskusuuringu tehnilises raportis, peatükk 12: http://ec.europa.eu/languages/eslc/docs/en/technical-report-eslc_en.pdf

2 Õpilaste taust

2.1 Õpilaste sotsiaal-demograafiline ja keeleline taust

Inglise keele oskuse hindamiseks koostatud teste täitnud õpilastest **52% olid tütarlapsed** ja **48% noormehed**. Õpilased olid **peamiselt 15–16-aastased** (96%), 14-aastaseid oli vastanute hulgas 1%, 17–18-aastaseid 2% ning 1% õpilastest ei olnud oma vanust märkinud. Veidi enam kui kolmandik õpilastest elab maapiirkondades, 23% väikelinnades, 17% keskmise suurusega linnades ning veerand suurlinnades (vt Joonis 2.1). Enamik uuringus osalenud õpilastest (97%) on **sündinud Eestis**, samuti on seda nende emad (86%) ja isad (81%). Valdav enamik õpilastest (97%) on Eestis elanud kauem kui 11 aastat, 1% 5–10 aastat ning 2% vähem kui viis aastat.

Joonis 2.1 Õpilaste elukoht (%)

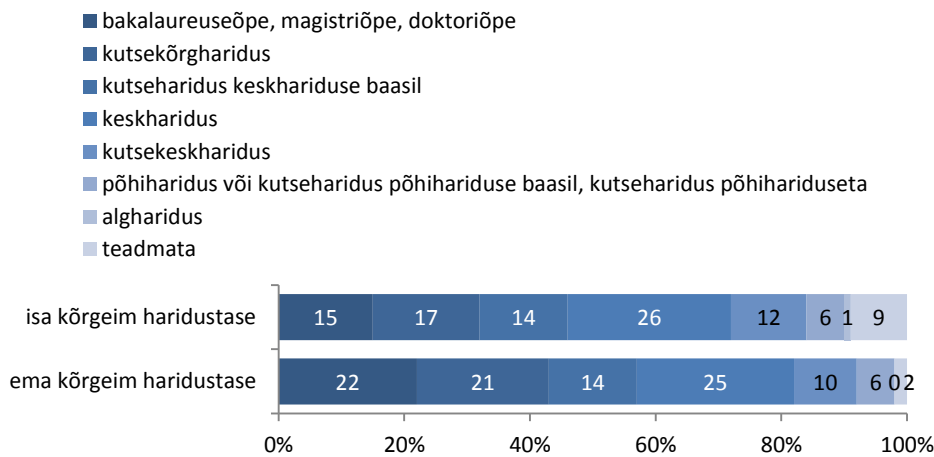
69% peredes räägitakse kodus peamiselt ühte keelt, 18% peredes kahte ning 13% peredes kolme või enam keelt. Sagedamini räägitakse **peredes eesti** (79%), **vene** (44%) või **inglise** (15%) keelt (vt Tabel 2.1). Õpilased ise räägivad kodus teiste pereliikmetega peamiselt eesti (78%), vene (35%) või inglise (27%) keeles. Kuigi osades peredes räägitakse kodus kahes või enamas keeles, on peamiste keeltena kasutusel siiski **eesti** (73%) ja **vene** (26%) keel ning teisi keeli räägitakse vähem.

Tabel 2.1 Õpilaste kodudes räägitavad keeled (%)

	pere räägib sageli ¹¹	õpilane räägib sageli	kodus räägitakse kõige sagedamini
eesti keel	79,1	78,4	72,7
vene keel	43,6	35,1	26,0
inglise keel	15,0	27,3	0,6
muu Euroopa keel	2,6	1,9	0,5
soome keel	3,3	1,8	
muu mitte-Euroopa keel	0,8	0,7	0,1
ukraina keel	1,4	0,4	
juudi keel	0,5	0,1	0,1
valgevene keel	0,1	0,1	

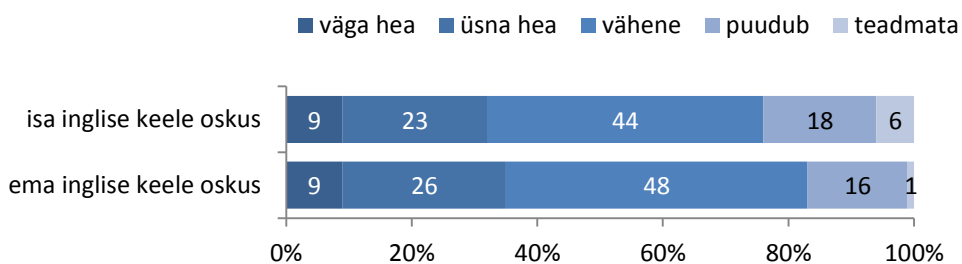
¹¹ Võimalik oli valida mitu vastusevarianti

Õpilaste hariduse omandamist võib mõjutada ka nende vanemate hariduslik taust. Emadel on isadest sagedamini kõrgem haridustase – akadeemiline või kutsekõrgharidus (vt Joonis 2.2). Viiendik uuringus osalenud õpilaste emadest ning 15% isadest on **kõrgharidusega**, viiendikul emadest ning 17%-l isadest on **kutsekõrgharidus**. Ligi kümnendiku isade puhul ei osanud lapsed haridustaset määrata, mis võib olla seotud ka sellega, et kõik õpilased ei ela oma isaga koos.

Joonis 2.2 Vanemate kõrgeim haridustase (%)¹²

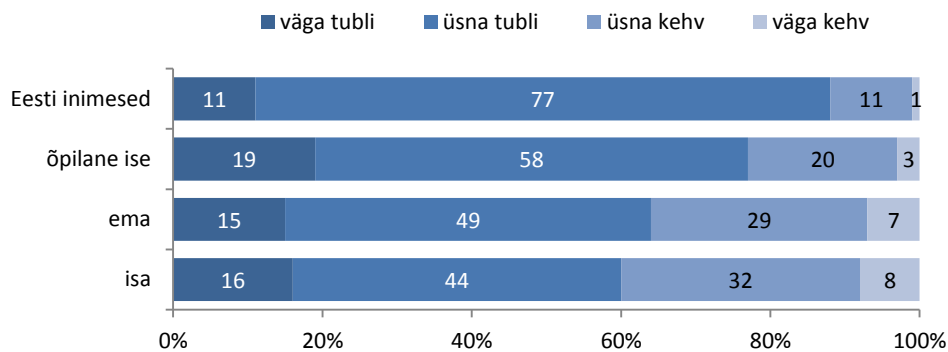
Oma **vanemate inglise keele oskust** hindasid õpilased üsna kriitiliselt (vt Joonis 2.3). Peamiselt hindasid õpilased oma ema ja isa inglise keele oskust väheseks (vastavalt 48% ja 44%) või puuduvaks (vastavalt 16% ja 18%). See viitab sellele, et inglise keele koduste töödega seotud probleemide tekkimisel ei pruugi paljud õpilased vanematelt nende vähese keeleoskuse tõttu abi saada.

Joonis 2.3 Õpilaste hinnang oma vanemate inglise keele oskusele (%)

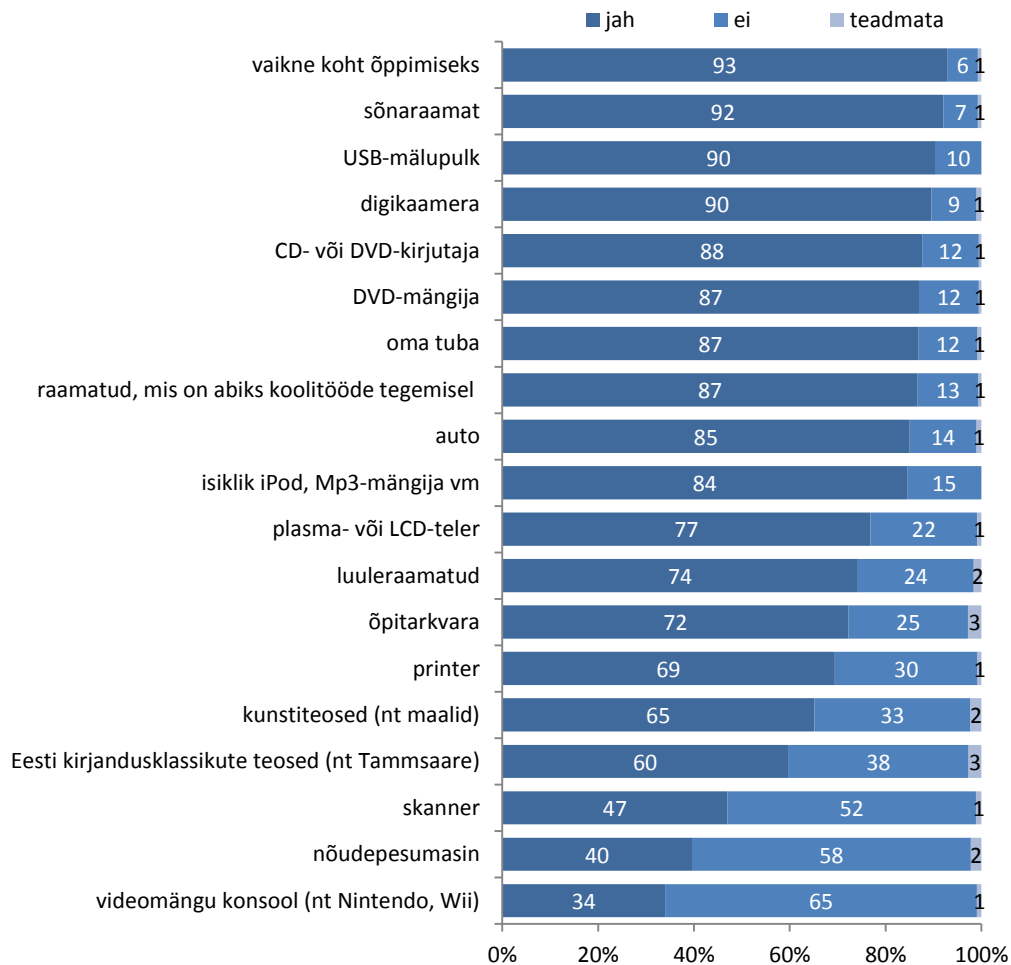
Võõrkeelte õppimisel hindasid õpilased **Eesti inimesi** üldiselt **tublideks**. Ennast pidas võõrkeelte õppimisel üsna tubliks 58% ning väga tubliks 19% õpilastest (vt Joonis 2.4). Oma ema ja isa suhtes oldi kriitilisemad ning leiti, et 60% isadest ja 64% emadest on tublid võõrkeelte õppijad, kuid 40% isadest ja 36% emadest on võõrkeelte õppimisel pigem kehvad.

¹² Variant „teadmata“ hõlmab siin ja edaspidi nii neid, kes antud küsimusele ei vastanud, kui neid, kellele antud küsimusele vastamist ankeedis ei pakutudki.

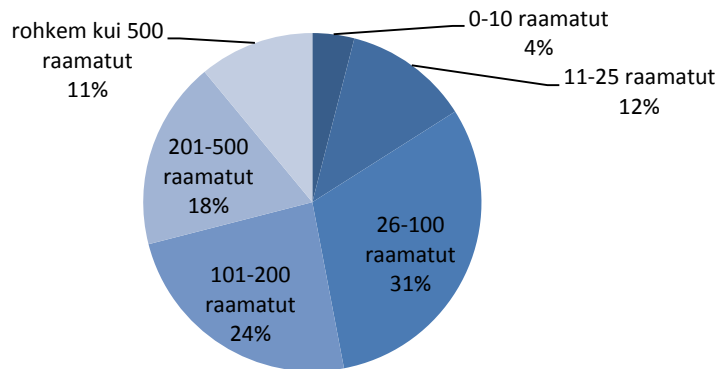
Joonis 2.4 Üldine hinnang võõrkeelte õppimisele (%)

Uuringu raames paluti õpilastel vastata erinevatele küsimustele oma kodu kohta. Praktiliselt kõigil õpilastel (98% või enam) on kodus olemas vähemalt üks mobiiltelefon (sh õpilase isiklik), laua- või sülearvuti, teler ning vannituba. Samuti on neil olemas **kirjutuslaud**, mille taga õppida, **arvuti**, mida saab koolitööde tegemiseks kasutada, ja **internetiühendus**, millele õpilasel on ligipääs. Valdaval enamusel õpilastest leidub kodus mitmesuguseid õppimist toetavaid vahendeid ja muid esemeid (vt Joonis 2.5). Enamikul on olemas **vaikne koht õppimiseks**, **oma tuba**, **sõnaraamat** ja muud raamatud, mis on abiks koolitööde tegemisel. Neid, kellel on kodus skanner, nõudepesumasin või videomängukonsool (keskmisest paremale majanduslikule olukorrale viitavad esemed), on märkimisväärselt vähem.

Joonis 2.5 Haridust toetavate vahendite ja majanduslikku staatust näitavate esemete olemasolu õpilaste kodudes (%)

Uuriti ka **raamatute** hulka õpilaste kodudes (vt Joonis 2.6), mis annab aimu kodudes valitsevast üldisest suhtumisest haridusse. 16% õpilaste hinnangul on neil kodus vähem kui 25 raamatut, kolmandik õpilastest arvas, et neil on kodus 26-100 raamatut. Veerand õpilastest hindas raamatute hulgaks oma kodus 100-200 teost ning 29% õpilaste hinnangul on neil kodus rohkem kui 200 raamatut.

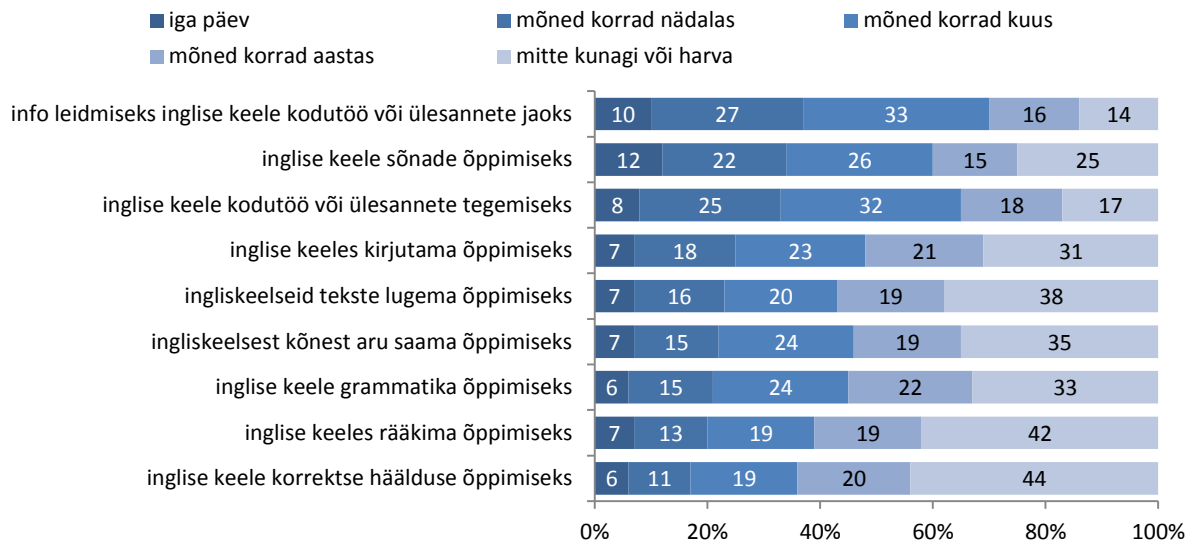
Joonis 2.6 Raamatute hulk õpilaste kodudes (%)

Väljaspool kooli kasutavad õpilased arvutit peamiselt (st kas igapäevaselt või vähemalt mõnel korral nädalas) **teistega suhtlemiseks**, **meelelahutuseks** ning **info leidmiseks** (vt Tabel 2.2). Kodutööde või kooliülesannete tegemiseks kasutatakse väljaspool kooli arvutit tunduvalt vähem: igapäevaselt teeb seda ligikaudu veerand õpilastest, kolmandik mõnel korral nädalas ning 29% mõnel korral kuus. Inglise keele kodutööde või ülesannete tegemiseks kasutavad õpilased väljaspool kooli arvutit harvem – enamasti mõned korrad kuus (31%) või mõned korrad nädalas (28%).

Tabel 2.2 Arvuti kasutamise sagedus väljaspool kooli (%)

	iga päev	mõned korrad nädalas	mõned korrad kuus	mõned korrad aastas	mitte kunagi või harva	teadmata
teistega suhtlemiseks (nt e-post, jututuba, Skype)	84	10	2	1	2	
meelelahutuseks (nt muusika kuulamiseks, filmide, videode vaatamiseks)	78	15	4	1	1	1
info leidmiseks	49	33	13	3	1	1
mängimiseks	33	25	17	9	15	1
kodutöö või kooliülesannete tegemiseks	23	34	29	10	3	
inglise keele kodutöö või ülesannete tegemiseks	8	28	31	18	15	

Arvuti on seoses inglise keele õppimisega eeskätt abiks **info leidmisel** kodutöö või ülesannete lahendamise jaoks, **kodutöö või ülesannete tegemiseks** ning inglise keele **sõnade õppimiseks** (vt Joonis 2.7). 20–30% õpilastest kasutab arvutit mõnel korral nädalas või mõnel korral kuus inglise keeles kirjutama, rääkima, tekste lugema, kõnest aru saama või grammatika õppimiseks. Vähem on arvutist abi inglise keele korrektse häälduse õppimisel.¹³

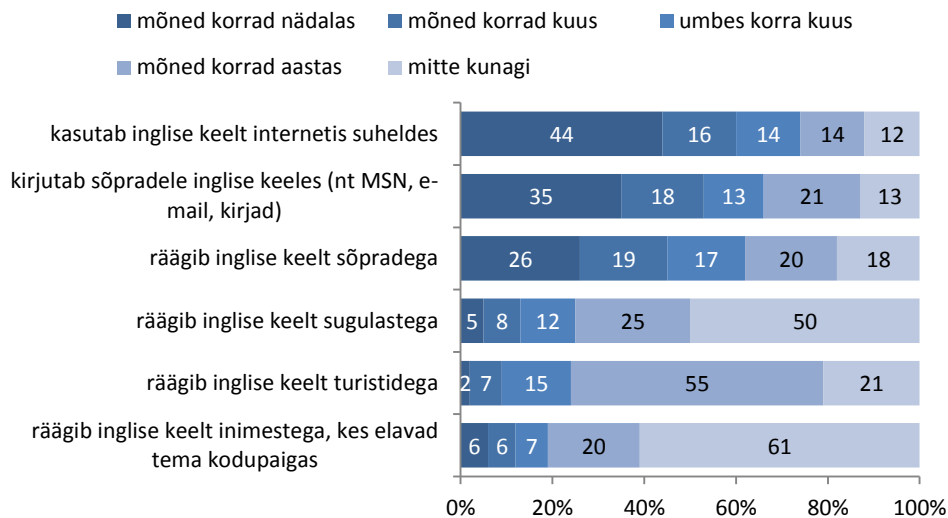

Joonis 2.7 Arvuti kasutamine inglise keele õppimiseks ja kodutööde tegemiseks (%)

2.2 Kokkupuuted inglise keelega väljaspool õppetunde

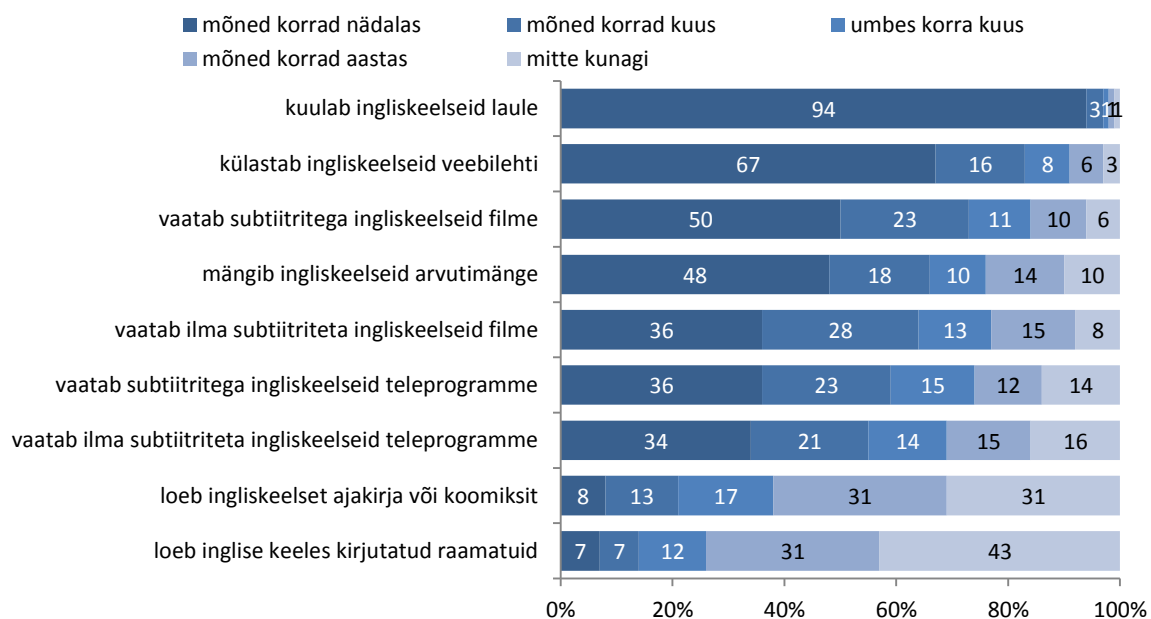
Kõige sagedamini kasutavad õpilased väljaspool kooli inglise keelt **internetis suhtlemiseks**, seda peamiselt mõned korrad nädalas (44%), või **sõpradele kirjutamiseks** kas MSN-is, e-posti või kirja teel (kolmandik teeb seda vähemalt mõned korrad nädalas, vt joonis 2.11). Sõpradega räägib inglise keeles vähemalt mõned korrad nädalas veerand õpilastest ning viiendik mõned korrad kuus (see võib ka seletada, miks õpilased räägivad kodus inglise keelt rohkem kui nende pered). Enamik õpilastest suhtleb turistidega inglise keeles vaid mõned korrad aastas, viiendik ei ole seda kunagi teinud. Sugulastega ja oma kodupaigas elavate inglise keelt kõnelevate inimestega ei ole enam kui pooled uuringus osalenud õpilased kunagi inglise keeles rääkinud, keskmiselt 23% on seda teinud vaid mõned korrad aastas.

¹³ Õpetajate küsimustikus paluti hinnata, kui sageli nõuab nende õpetamismetoodika õpilaselt arvuti kasutamist. Üldiselt olid õpetajate vastused erinevate osaoskuste lõikes õpilastega sarnased; tähelepanuväärsema erinevusena võib välja tuua, et kirjutama õppimise puhul hindavad õpetajad õpilaste vajadust arvutit kasutada harvemaks võrreldes sellega, kui tihti õpilased seda tegelikult kasutavad ning lugema ja grammatika õppimise puhul oli õpilastega võrreldes rohkem neid, kes arvasid, et arvutit on vaja kasutada mõned korrad kuus, ning vähem neid, kes pidasid seda vajalikuks vähemalt mõned korrad nädalas.

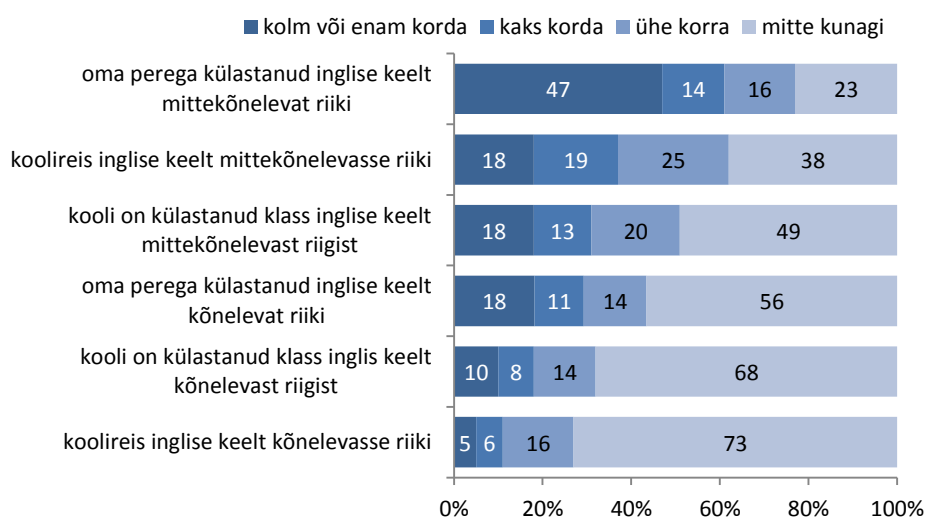
Joonis 2.8 Inglise keele kasutamise sagedus väljaspool kooli (%)

Meedia vahendusel puutuvad õpilased inglise keelega kokku peamiselt **ingliskeelseid laule kuulates** (94%) või **ingliskeelseid veebilehti külastades** (67%), suur osa teeb seda vähemalt mõned korrad nädalas. Pooled õpilastest vaatavad mõned korrad nädalas subtiitritega ingliskeelseid filme või mängivad ingliskeelseid arvutimänge. Kolmandikul õpilastest on mõned korrad nädalas kokku puuteid inglise keelega ilma subtiitriteta ingliskeelsete filmide vaatamisel ja sama suurel osal ka subtiitritega või ilma nendeta ingliskeelsete teleprogrammide vaatamisel. Inglisekeelseid ajakirju ja koomikseid loevad õpilased enamasti mõned korrad aastas ning kolmandik ei ole seda kunagi teinud. Sama kehtib ka inglise keeles kirjutatud raamatute kohta – kolmandik õpilastest on neid lugenud mõned korrad aastas, kuid 43% mitte kunagi.

Joonis 2.9 Inglise keelega kokkupuutumise sagedus meedia ja kultuuri vahendusel (%)

Viimase kolme aasta jooksul on 77% õpilastest vähemalt korra oma perega külastanud inglise keelt mittekõnelevat riiki¹⁴, 62% õpilastest on käinud koolireisil inglise keelt mittekõnelevas riigis ning poolte õpilaste hinnangul on nende kooli külastanud klass inglise keelt mittekõnelevast riigist (vt Joonis 2.10). Inglise keelt kõnelevat riiki on oma perega viimase kolme aasta jooksul külastanud veidi vähem kui pooled õpilased, kolmandiku vastanute hinnangul on nende kooli vähemalt korra külastanud klass inglise keelt kõnelevast riigist. Koolireisil inglise keelt kõnelevas riigis on viimase kolme aasta jooksul käinud 27% õpilastest.

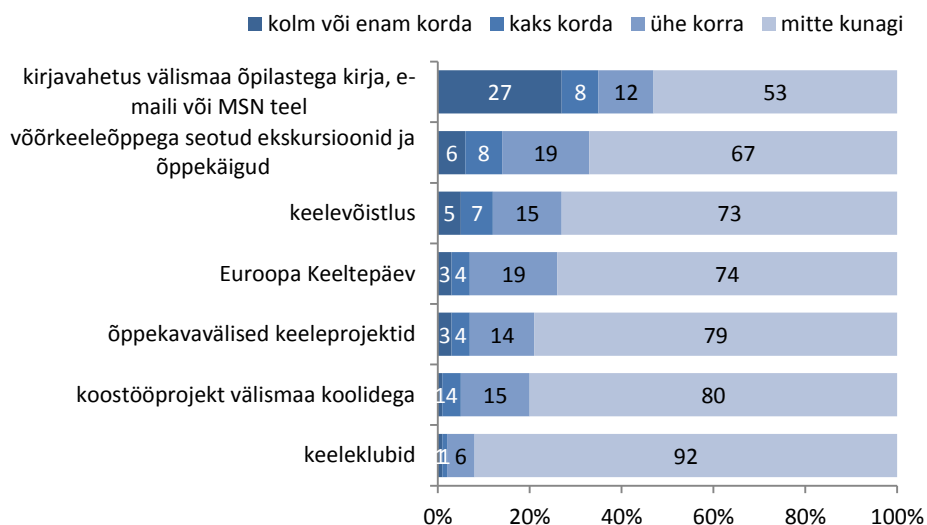

Joonis 2.10 Välisriikidesse reisimise ja väliskülaliste vastuvõtmise sagedus viimase kolme aasta jooksul (%)

Kooli kaudu on võõrkeelega seotud tegevustes osalenud õpilased enamasti olnud **kirjavahetuses välismaa õpilastega** (47% vähemalt korra 3 aasta jooksul) või **osalenud võõrkeeleõppega seotud ekskursioonidel ja õppekäikudel** (33%, vt joonis 2.21). Muid tegevusi on õpilased viimase kolme aasta jooksul vähem teinud, nt osalenud keelevõistlustel, -päeval või -klubides, võtnud osa keele- või koostööprojektidest välismaa koolidega.

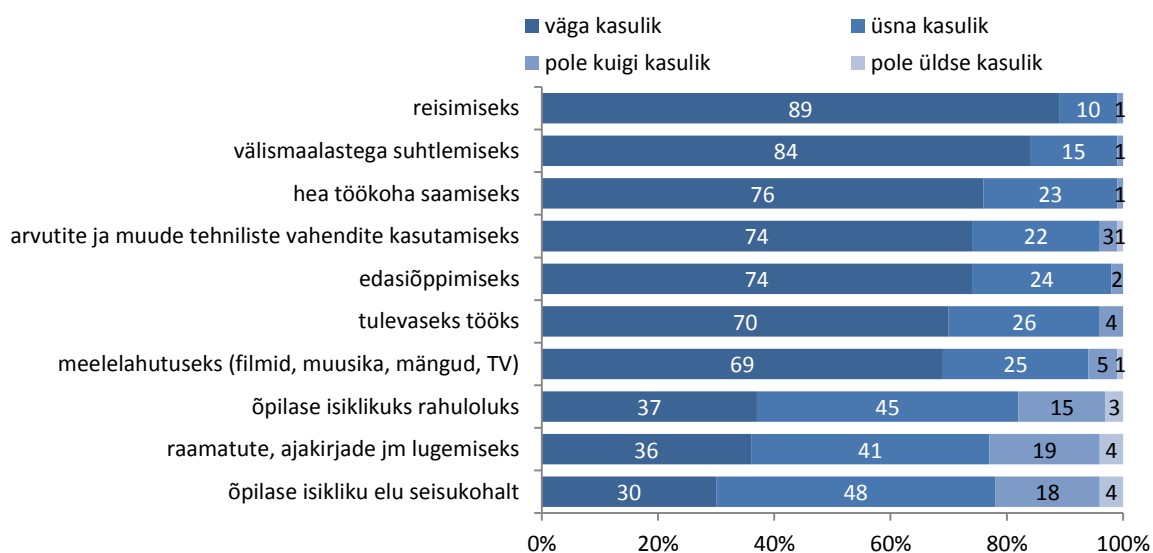
¹⁴ Inglise keelt kõneleva riigi all mõeldakse riike, kus inglise keel on riigikeeleks või enimräägitavaks rahvuskeeleks, nt Ühendkuningriik, Iirimaa, USA, Austraalia, Uus-Meremaa, Malta jt.

Joonis 2.11 Õpilaste osalemine võõrkeeltega seotud tegevustes koolides (%)

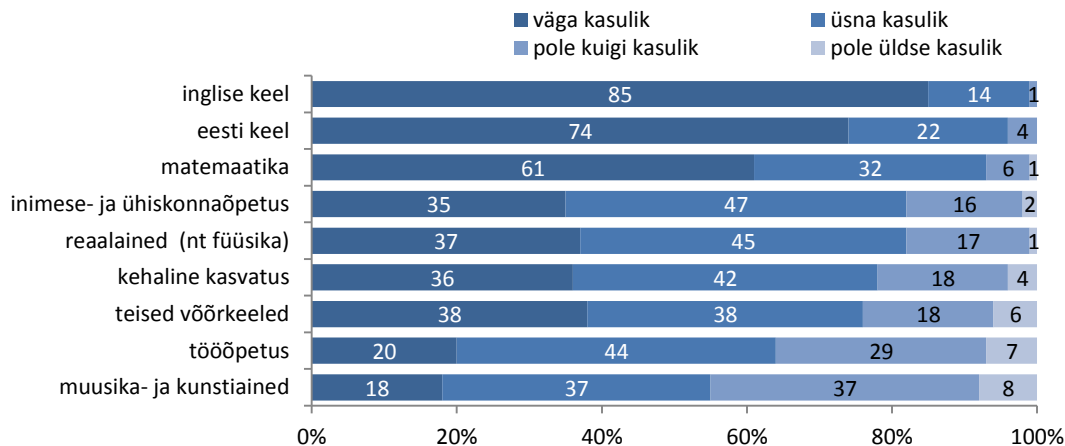
Üldiselt hindavad õpilased inglise keelt erinevate eesmärkide täitmisel kasulikuks (vt Joonis 2.12). **Enamik õpilastest (üle 90%) leidis, et inglise keel on kasulik** nii reisimiseks, välismaalastega suhtlemiseks, hea töökoha saamiseks, arvutite ja muude tehniliste vahendite kasutamiseks, edasiõppimiseks, tulevaseks tööks kui ka meelelahutuseks. Keskmiselt viiendik õpilastest arvas, et oma isikliku rahulolu ja isikliku elu seisukohalt ning raamatute, ajakirjade jm lugemiseks pole inglise keel kuigi kasulik või vajalik.

Joonis 2.12 Õpilaste hinnang inglise keele kasulikkusele erinevatest eesmärkidest lähtudes (%)

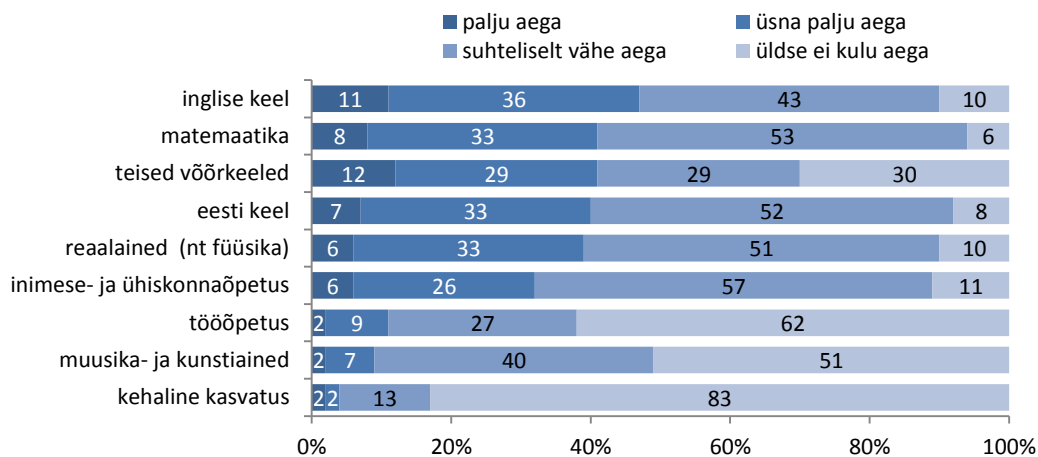
2.3 Inglise keele õpingud

Uuringust selgub, et **inglise keel on õpilaste seas pigem populaarne õppeaine** ja meeldib neljale õpilasele viiest. Samuti näevad õpilased inglise keele õppimisest võrreldes teiste õppeainetega kõige suuremat kasu (vt Joonis 2.13). Inglise keel edestab siin kaht õppeainet (eesti keelt ja matemaatikat), milles on põhikooli lõpus kohustuslikud lõpueksamid, ehkki kõik kolm on sageli vajalikud õpingute jätkamiseks.

Joonis 2.13 Hinnang õppeainete kasulikkusele (%)

Tavalisel koolinädalal kulub inglise keele kodutööde tegemiseks õpilaste hinnangul pisut enam aega kui teiste õppeainete jaoks (vt Joonis 2.14).

Joonis 2.14 Kodutöödele kuluva aja hinnang õppeainete lõikes (%)

Kolm õpilast neljast õpib koolis inglise keelt, kuna see on kohustuslik õppeaine, viiendik valis inglise keele, sest võõrkeelte õppimine on kohustuslik, ning 4% valis inglise keele endale valikõppeaineks.

Esimese võõrkeelena on inglise keelt õppinud 84% õpilastest (vt Tabel 2.3), tunduvalt harvem on esimeseks võõrkeeleks vene keel (5%), saksa keel (4%) või muu võõrkeel (5%). Lisaks inglise keelele on

valdav enamik õpilastest põhikooli jooksul õppinud vene keelt (96%), harvem saksa, prantsuse või mingit muud võõrkeelt.

Tabel 2.3. Võõrkeeled, mida õpilased koolis õpivad või on õppinud (%)

	ei	jah	esimene võõrkeel
inglise keel		100	84
vene keel	4	96	5
saksa keel	87	13	4
muud võõrkeeled	89	11	5
prantsuse keel	91	9	2
soome keel	98	2	
hispaania keel	99	1	
rootsi keel	99	1	
jaapani keel	99	1	

Suurem osa eesti õppekeelega koolide õpilastest (ca 60%) alustas inglise keele õppimist 3. klassis (vt Tabel 2.4). Vene õppekeele puhul oli enim neid, kes alustasid inglise keelega 2. klassis (26%). Võrreldes eesti õppekeelega koolide õpilastega alustasid vene õppekeelega koolide õpilased inglise keele õppimist üldiselt varem.

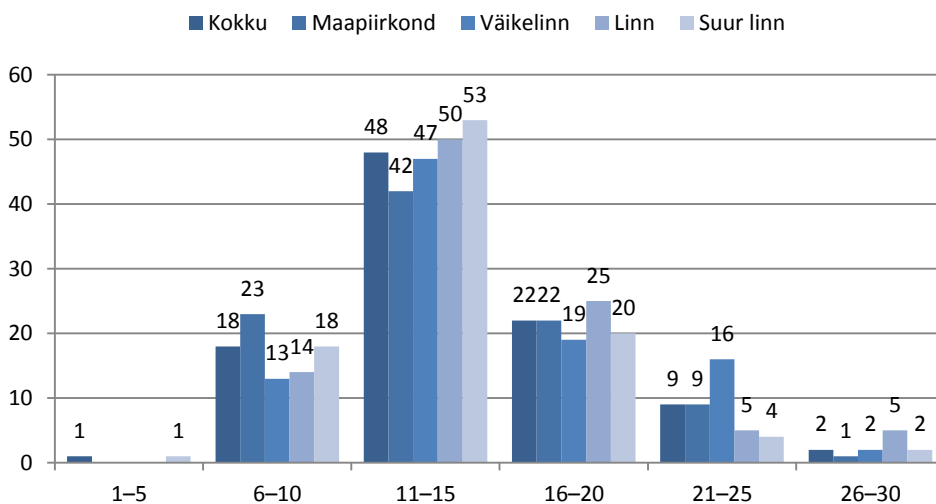
Tabel 2.4 Inglise keele õppe algus (%)

	eesti õppekeel	vene õppekeel	kokku
enne 1. klassi	10	16	12
1. klassis	6	15	8
2. klassis	13	26	16
3. klassis	59	16	49
4. klassis	7	13	9
5. klassis	3	8	5
6. klassis	1	3	1
7. klassis		2	0
8. klassis	0		0
9. klassis	0	1	0

Õpilastelt küsiti ka selle kohta, mitut võõrkeelt olid nad koolis õppinud enne inglise keele õpingute alustamist. 27% märkis, et õppis enne inglise keele õpingute alustamist ka varem koolis võõrkeelt, neist 23% ühte ja 4% kahte või kolme erinevat võõrkeelt. Nende vastuste järgi on inglise keel esimeseks võõrkeeleks 73%-l uuringus osalenud õpilastest, mis läheb vastuollu eelnevalt toodud andmetega, et inglise keelt on esimese võõrkeelena õppinud 84%. Sealjuures eesti õppekeelega koolides oli inglise keel esimeseks võõrkeeleks 86%-l ning vene õppekeelega koolides 31%-l õpilastest, mis annab alust arvata, et

viimastest osa arvestas selle küsimuse puhul võõrkeeleks ka eesti keele, ent osa mitte¹⁵. Eelmise riikliku õppekava järgi loeti eesti keel venekeelsetes koolides A-võõrkeeleks, ent uue õppekava järgi ei nimetata seda enam võõrkeeleks vaid „eesti keeleks teise keelena“, aga ei ole teada, kumma määratluse alusel küsimusele vastati. Seetõttu võib vastuoluliste tulemuste põhjuseks pidada eeskätt segadust kontseptsioonide ja terminitega seoses.

Vastavalt õpilaste poolt antud hinnangule **osaleb kõige sagedamini inglise keele tundides keskmiselt 11–15 õpilast** (48%), viiendikul juhtudest on keeletunnis 16–20 õpilast ning 18% juhtudest 6–10 õpilast (vt Joonis 2.15). Arvestatavalt esineb ka gruppe, kus inglise keele tunnis on 21–25 õpilast (9%). Populaarseima vastuse (11–15 õpilast) osas on näha, et seda on valinud seda enam õpilasi, mida suuremas asulas nende kool asub. Ka ilmneb, et 6–10 õpilast on inglise keele tunnis suhteliselt sagedamini maapiirkondades, 16–20 õpilast keskmise suurusega linnades, 21–25 õpilast aga väikelinnades. Õpilaste arv keeletunnis võib olla seotud üldise õpilaste arvuga klassis, maapiirkondades on klassid väiksed ja eraldi keelerühmi pole vaja luua, suurlinna koolide suuremad klassid jagatakse keeleõppeks rühmadesse, kuid vahepealse suurusega klasside puhul pole rühmade moodustamine mõttekas.

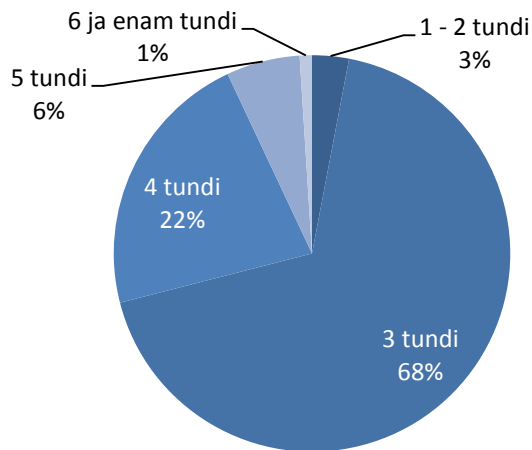

Joonis 2.15 Keskmise õpilaste arv inglise keele tundides (%)

Võttes arvesse kõiki õppeaineid, on enamikul õpilastest **34–35 õppetundi nädalas**, mis on kooskõlas seadusandlusega. **Inglise keele** tundide arv 9. klassis on õpilaste hinnangul sagedamini **3 tundi** (68%) **või 4 tundi** (22%) **nädalas** (vt Joonis 2.16). Inglise keelt õpib kuni kaks tundi nädalas 3% õpilastest ning üle 5 tunni nädalas 7% õpilastest.¹⁶

¹⁵ Nagu viitab ka ülaltoodud tabel 2.3, siis ei olnud õpilastel võimalik vastata otsesele küsimusele esimese õpitud võõrkeele kohta, et selleks oli eesti keel.

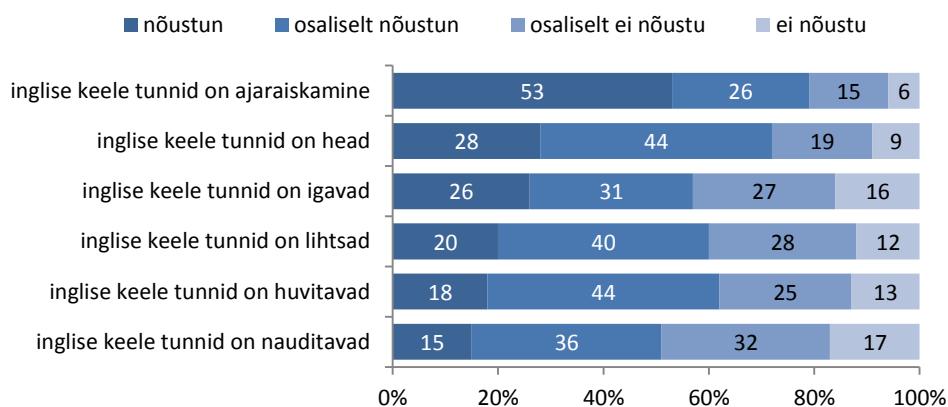
¹⁶ Riiklik õppekava määrab kohustuslike tundide arvu kooliastmeti, õpilaste küsimustiku põhjal saab ülevaate vaid 9. klassi õppemahu kohta.

Joonis 2.16 Inglise keele tundide arv nädalas (%)

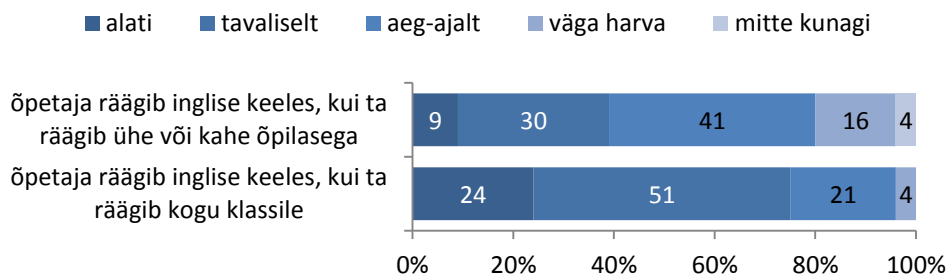
2.4 Inglise keele tunnid

Oma üldistes hinnangutes inglise keele tundidele on õpilased sageli kahevahel, väidetega on tihti osaliselt nõustunud või mitte nõustunud. See tähendab ilmselt, et paljude õpilaste jaoks sõltub hinnang konkreetsest tunnist ning nad ei oska öelda, et kõik tunnid oleksid ühtviisi igavad või huvitavad, lihtsad või keerulised jne. Märkimisväärne on, et kuigi enamik õpilastest pidas inglise keelt väga vajalikuks (nagu näitas Joonis 2.12), on **inglise keele tund** 53% õpilaste hinnangul **ajaraiskamine** ning vaid 6% ei nõustunud üldse selle väitega. Vaid 28% nõustub täielikult, et inglise keele tunnid on head (vt Joonis 2.17).

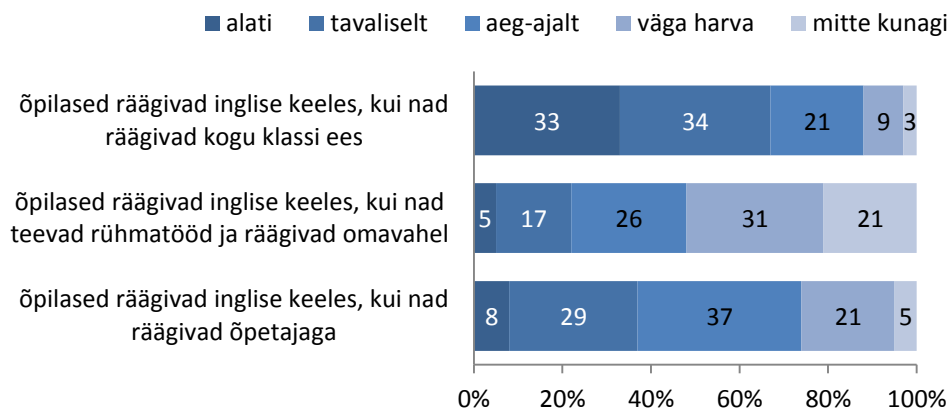
Joonis 2.17 Õpilaste hinnang inglise keele tundidele (%)

Õpilaste hinnangul räägivad õpetajad inglise keele tundides kogu klassiga üldjuhul inglise keeles (75%), viiendik õpetajatest teeb seda aeg-ajalt (vt Joonis 2.18). Ühe või kahe õpilase poole pöördudes räägib 39% õpetajatest pigem inglise keeles ning 41% õpetajatest kasutab siis inglise keelt aeg-ajalt. 16% õpilaste hinnangul kasutab nende õpetaja ühe või kahe õpilase poole pöördumisel inglise keelt väga harva.

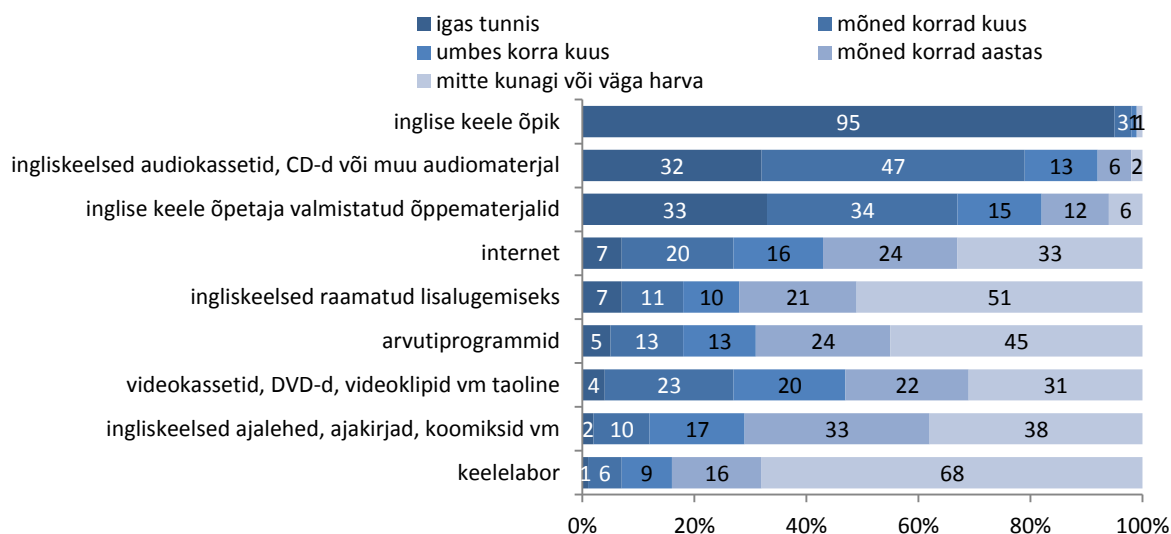
Joonis 2.18 Õpetajate inglise keele kasutamise sagedus õpilaste poole pöördumisel (%)

Õpilased räägivad inglise keele tunnis peamiselt inglise keeles siis, kui nad räägivad **kogu klassi ees** (68%) või kui nad räägivad õpetajaga (37%). Rühmatööde korral õpilased omavahel pigem inglise keeles ei räägi (52%) või teevad seda ainult aeg-ajalt (26%, vt Joonis 2.19).

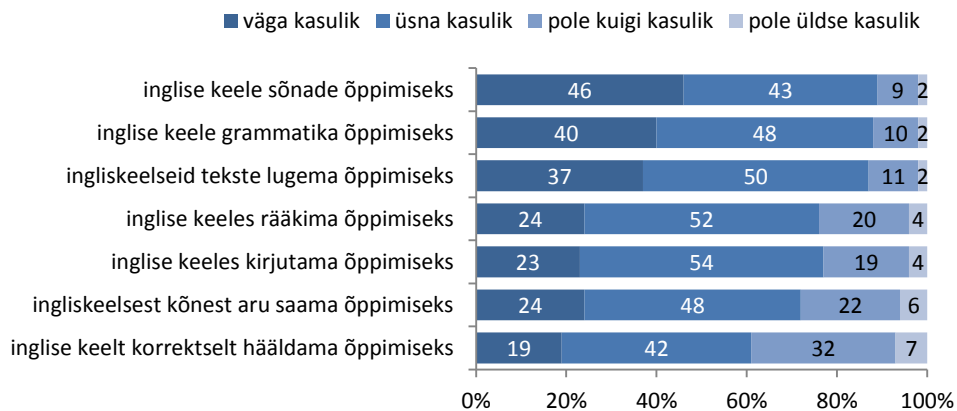
Joonis 2.19 Õpilaste inglise keele kasutamise sagedus inglise keele tundides (%)

Õppematerjalidest on ülekaalukalt kõige olulisem inglise keele õpik, mis on peaaegu kõigil õpilastel **igas tunnis kasutusel** (vt Joonis 2.20). Teisi õppimist toetavaid materjale kasutatakse vähem. Kolmandiku õpilaste hinnangul on neil igas inglise keele tunnis kasutusel **inglise keele õpetaja poolt valmistatud õppematerjalid ja ingliskeelsed audiomaterjalid** ning enam kui poolte õpilaste hinnangul kasutatakse nimetatud lisamaterjale nende inglise keele tundides vähemalt korra kuus. Internetti ja/või videomaterjale kasutatakse inglise keele tundides vähemalt korra kuus vähem kui poolte õpilaste hinnangul (43–46%). Muid lisamaterjale, näiteks ingliskeelseid raamatuid, ajalehti, ajakirju, koomikseid, arvutiprogramme või keelelaborit, keeletunnis enamasti ei kasutata või tehakse seda mõnel korral kogu õppeaasta jooksul.

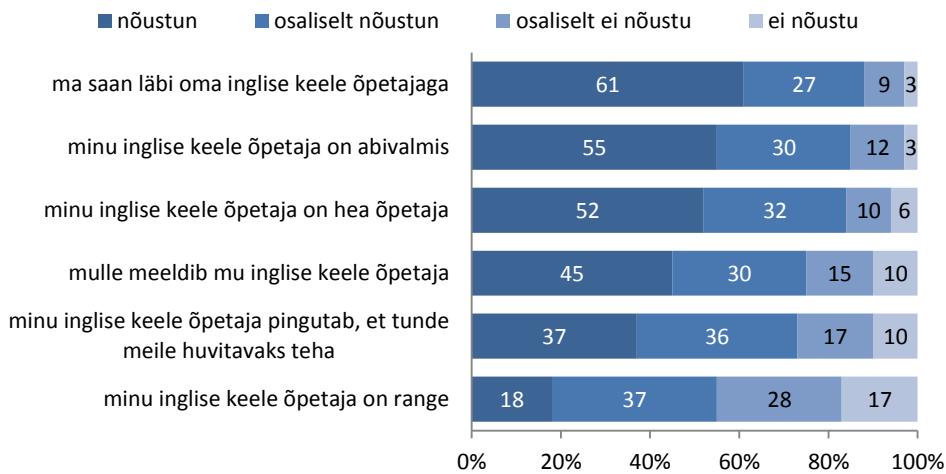
Joonis 2.20 Õppevahendite kasutamise sagedus inglise keele tundides (%)

Inglise keele tundides kasutatavaid õpikuid peab suur osa õpilastest kasulikuks **uute sõnade, grammatika ja tekstide lugema õppimisel** (üle 87%, vt Joonis 2.21). Õpik on üsna kasulik ka inglise keeles rääkima ja kirjutama ning kõnest aru saama õppimisel (72–77%). Inglise keele häälduse õppimisel ei pea õpikut kasulikuks abivahendiks 39% õpilastest.

Joonis 2.21 Õpilaste hinnang inglise keele õpiku kasulikkusele keele õppimisel (%)

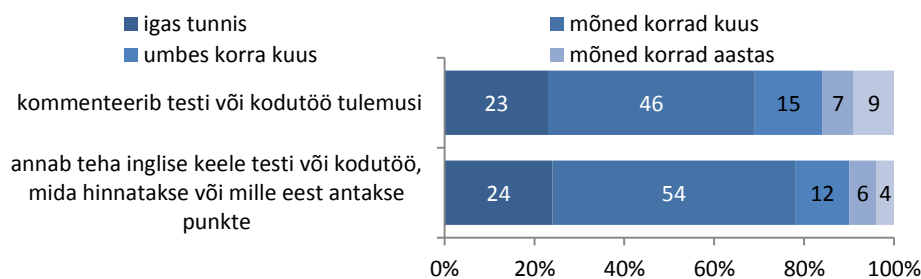
Suhted inglise keele õpetajaga on enamikul õpilastest head, nad **saavad õpetajaga hästi läbi**, peavad teda **abivahendiks** ja **heaks õpetajaks** (vt Joonis 2.22). Kolmele õpilasele neljast meeldib tema inglise keele õpetaja ning üldjuhul nõustuvad õpilased, et inglise keele õpetaja pingutab, et tunde õpilaste jaoks huvitavaks teha. Pisut enam kui pooled õpilased nõustusid, et nende inglise keele õpetaja on range, kuid pooled mitte.

Joonis 2.22 Õpilaste hinnang inglise keele õpetajale (%)

Enamiku õpilaste hinnangul tegelevad nad erinevate oskuste arendamisega inglise keele tundides pidevalt. Pisut sagedamini pööratakse inglise keele tundides tähelepanu grammatika ja sõnade õppimisele ning lugemisele ja rääkimisele, veidi vähem kirjutamisele ja korrektsele hääldamisele.

Veerandile õpilastest annab õpetaja igas tunnis teha **arvestusliku või hinnatava testi** või **kodutöö** ning **kommenteerib varasema testi või kodutöö tulemusi** (vt Joonis 2.23). Üldiselt annavad õpetajad õpilastele arvestuslikke ülesandeid mõnel korral kuus (54%) ning kommenteerivad tulemusi vähemalt korra kuus (61%). Ligikaudu kümnendik õpilastest väitis, et nende inglise keele õpetaja testide või kodutööde tulemusi mitte kunagi ei kommenteeri või teeb seda väga harva.

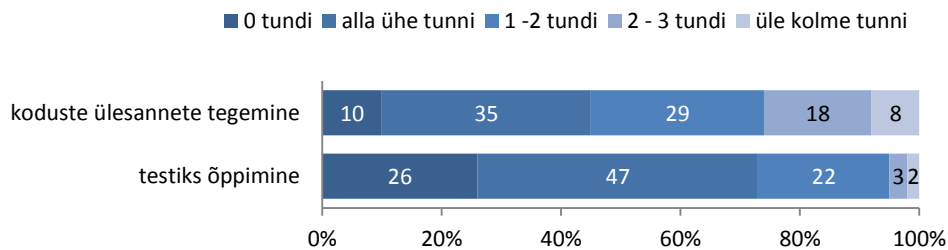
Joonis 2.23 Inglise keele õpetaja hindamistegevused tunnis (%)

Kodutööde ja ülesannete tegemiseks kuluva aja järgi otsustades ei valmista inglise keele õppimine õpilastele enamasti suuri raskusi (vt Joonis 2.24). **45% õpilastest kulutab inglise keele õppimiseks kodus alla ühe tunni nädalas.** 30%-l õpilastest kulub kodutööde tegemiseks keskmiselt 1–2 tundi nädalas ning veerand õpilastest kulutab kodutöödeks üle 2 tunni nädalas.¹⁷ Kui tegemist on inglise keele testiks õppimisega, siis 26% ei kuluta sellele peaaegu üldse aega. Ligikaudu **pooltel õpilastel kulub testiks**

¹⁷ Õpetajate arvates peaksid õpilased inglise keele koduste ülesannete tegemisele kulutama tunduvalt rohkem aega. Veidi üle kolmandiku õpetajatest leidis, et nende õpilased peaksid nädalas inglise keele õppimisele ja kodutöödele kulutama 1–2 tundi ning sama suur osa, et see aeg võiks olla 2–3 tundi. Viiendik arvab, et õpilased peaksid kodus inglise keele õppimisega tegelema rohkem kui kolm tundi.

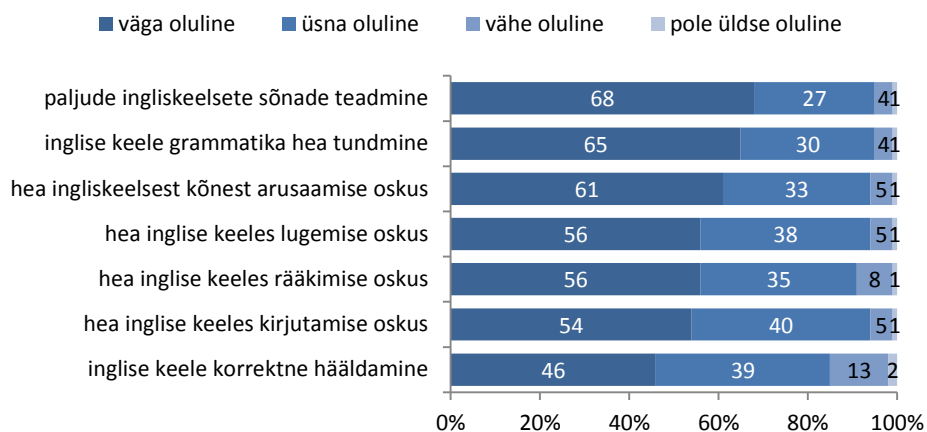

Õppimisele alla ühe tunni ning viiendikul õpilastest umbes 1–2 tundi. Enam kui 2 tundi kulutab inglise keele testiks õppimisele 5% õpilastest.

Joonis 2.24 Inglise keele koduste ülesannete tegemisele (nädalas) ja testiks õppimisele kuluv aeg (%)

Õpilaste hinnangul on inglise keeles hea lõpphinde saamiseks oluline kõigi osaoskuste hea tase (vt Joonis 2.25). Kõige olulisemad on grammatika tundmine ning suur sõnavara ning pisut vähem olulised on inglise keeles kirjutamise ja korrektse häälduse oskus.¹⁸

Joonis 2.25 Olulised teadmised inglise keeles hea lõpphinde saamiseks (%)

23% õpilastest on käinud **inglise keele** ning 15% mõne **muu võõrkeele järeleaitamistundides** (vt Tabel 2.5). Eesti keele lisatunde on võtnud 12% õpilastest. Andekatele õpilastele mõeldud inglise või mõne muu võõrkeele lisatundides on käinud alla 10% õpilastest ning 7% õpilastest on võtnud lisatunde mingis muus keeles kui eesti keel, mida nende kodus sageli räägitakse.¹⁹

¹⁸ Ka õpetajad pidasid lõpphinde kujundamisel teistest osaoskustest veidi enam oluliseks sõnavara tundmist ning mõnevõrra vähem tähtsaks korrektset hääldust.

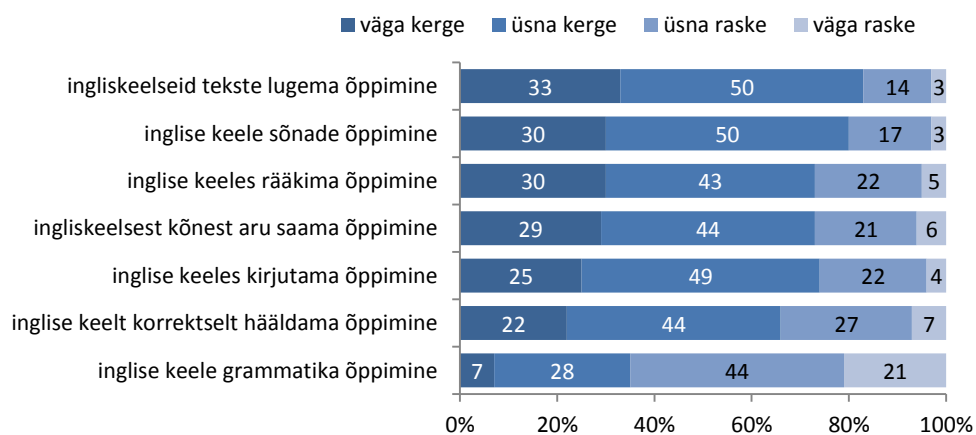
¹⁹ Ka koolijuhtide vastustest tuli välja, et andekatele õpilastele pakutakse lisatunde üldiselt vähem kui järeleaitamist vajavatele õpilastele.

Tabel 2.5 Õpilaste osakaal, kes on käinud keelte lisatundides (%)

	ei	jah
inglise keele järeleaitamistunnid	77	23
muude võõrkeelte järeleaitamistunnid	85	15
eesti keele lisatunnid	88	12
lisatunnid inglise keeles andekatele õpilastele	91	9
lisatunnid muudes võõrkeeltes andekatele õpilastele	92	8
lisatunnid mõnes muus keeles kui eesti keel, mida sinu kodus sageli räägitakse	93	7

2.5 Õpilaste hinnang oma inglise keele oskusele

Üldiselt ei valmista inglise keele õppimine õpilastele raskusi (vt Joonis 2.26). Kõige kergemaks peavad õpilased **ingliskeelsete tekstide lugemaõppimist** ning **sõnade õppimist** (üle 80% õpilastest pidas seda pigem kergeks). Enam kui 70% õpilaste jaoks on inglise keeles rääkima ja kirjutama õppimine ning kõnest aru saada õppimine samuti pigem lihtne. Ülekaalukalt peeti inglise keele õppimise juures kõige raskemaks grammatika õppimist (kaks kolmandikku õpilastest) ning kolmandik õpilastest peab raskeks korrektse häälduse õppimist.²⁰

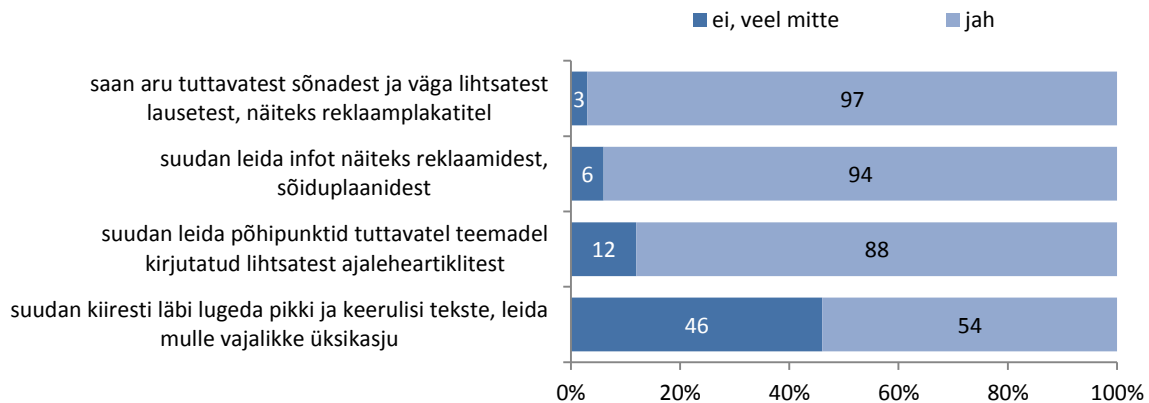

Joonis 2.26 Õpilaste hinnang inglise keele õppimise raskusele (%)

Ingliskeelse teksti lugemise ja arusaamise oskust hindasid õpilased positiivselt (vt Joonis 2.27). Peaaegu kõik õpilased saavad enda hinnangul aru tuttavatest sõnadest ja väga lihtsatest lausetest (97%), suudavad

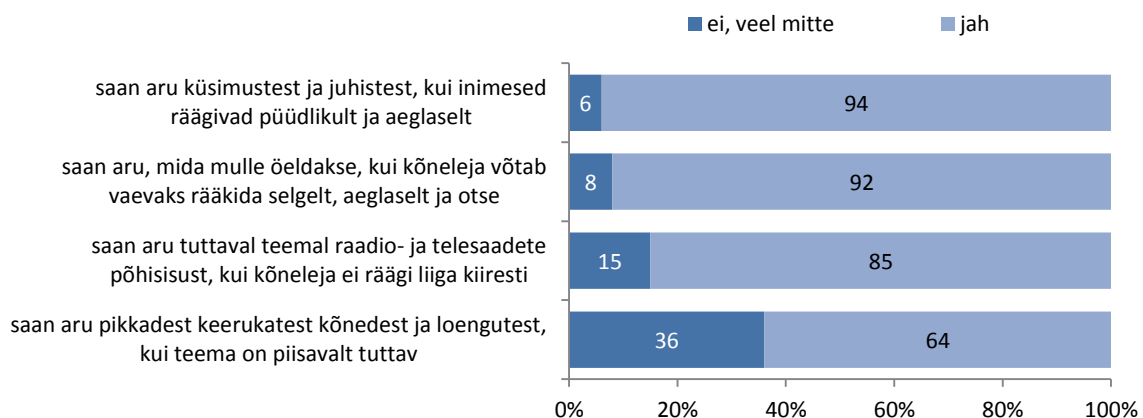
²⁰ Võrreldes tulemusi õpilaste enda hinnangutega, selgub, et õpilased ise peavad inglise keele õppimist suhteliselt kergemaks kui nende õpetajad seda ette kujutavad: üsna või väga kergeks hindab enamikku aspekte ca 65–85%, samas õpetajatest ca 55–65%. Samuti on väga vähe õpetajaid, kes peaks mõne aspekti õppimist väga kergeks, kuigi õpilaste seas oli see osakaal ca 20–30%. Suur erinevus ilmneb aga grammatika osas: kuigi nii õpetajate kui õpilaste enda arvates on seda kõige raskem õppida, leiab vaid 7% õpetajatest, et see on väga raske, kuid õpilastest endast peab grammatika õppimist väga raskeks 21%. Huvitav on veel see, et korrektse hääldamise õppimist peavad õpetajad suhteliselt lihtsaks, ent õpilaste meelest on seda grammatika järel teisena kõige keerulisem omandada.

leida infot reklaamidest ja sõiduplaanidest (94%) ning leiavad üles põhipunktid tuttavatel teemadel kirjutatud lihtsatest ajaleheartiklitest (88%). Pikkade ja keeruliste tekstide kiire lugemine ja vajalike üksikasjade leidmine on jõukohane pooltele õpilastele (54%), ülejäänud leidsid, et sellist taset tekstide lugemisel ei ole nad veel saavutanud.

Joonis 2.27 Õpilaste hinnang ingliskeelse teksti lugemise oskusele (%)

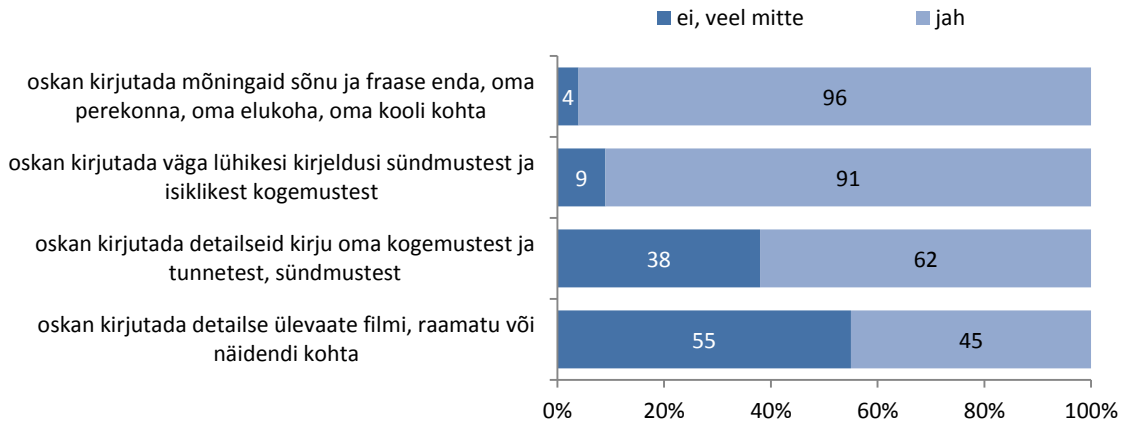
Ingliskeelse teksti kuulamist ja arusaamist hindasid õpilased samuti enamasti jõukohaseks (vt Joonis 2.28). Enamik õpilastest saab aru küsimustest ja juhistest, kui inimesed räägivad püüdlilikult ja aeglaselt (94%), saavad aru, mida neile öeldakse, kui kõneleja võtab vaevaks rääkida selgelt, aeglaselt ja otse (92%) ning mõistavad tuttavatel teemal raadio- ja teleaadete põhisisu, kui kõneleja ei räägi liiga kiiresti (85%). 64% õpilastest saab enda hinnangul juba aru pikkadest keerukatest kõnedest ja loengutest, kui teema on piisavalt tuttav, kolmandik õpilastest oma taset pikkade ja keerukate kõnede mõistmise osas veel piisavaks ei hinda.

Joonis 2.28 Õpilaste hinnang inglise keele kuulamise oskusele (%)

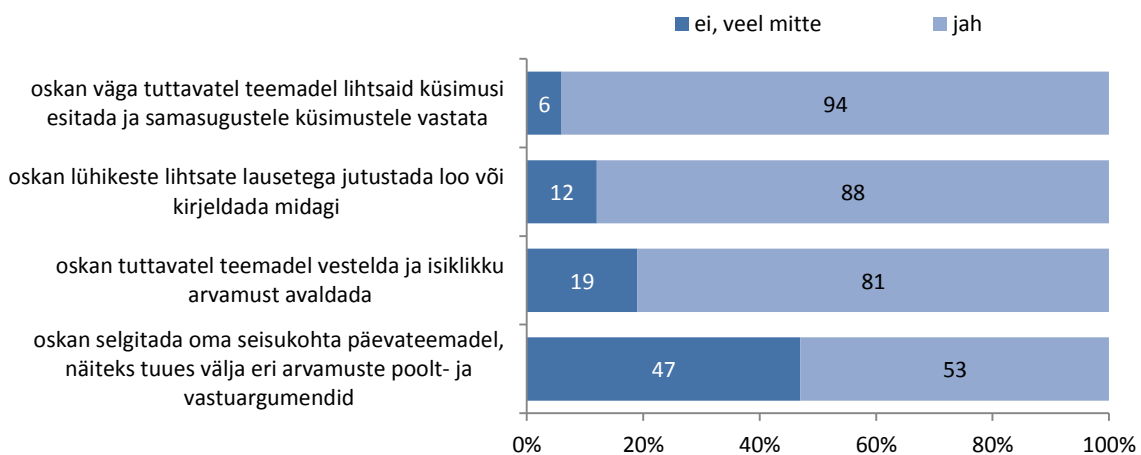
Inglise keeles kirjutamise osas ei tunne õpilased end nii kindlalt kui lugemise ja kuulamise osas (vt Joonis 2.29). Enamik õpilastest oskab kirjutada mõningaid sõnu ja fraase enda, oma perekonna, oma elukoha ja oma kooli kohta (96%) ning kirjutada lühikesi kirjeldusi sündmustest ja isiklikest kogemustest (91%). Detailsete kirjelduste koostamisega oma kogemuste, tunnete ja sündmuste kohta ei saaks enda hinnangul

hakkama 38% õpilastest ning veidi enam kui pooled õpilased ei oskaks enda hinnangul kirjutada detailset ülevaadet filmi, raamatu või näidendi kohta.

Joonis 2.29 Õpilaste hinnang inglise keeles kirjutamise oskusele (%)

Inglise keeles rääkimisega saavad õpilased enda hinnangul sama hästi hakkama kui lugemise ja kirjutamisega (vt Joonis 2.30). Suurem osa õpilastest oskab tuttavatel teemadel lihtsaid küsimusi esitada ja samasugustele küsimustele vastata (94%), lühikeste lihtsate lausetega loo jutustada või midagi kirjeldada (88%) ning tuttavatel teemadel vestelda ja isiklikku arvamust avaldada (81%). Pooled õpilastest tunnevad end kindlalt ka oma seisukohtade selgitamisel päevateemade osas ning eri arvamuste poolt- ja vastuargumentide väljatoomisel. 47% õpilastest leidis, et päevateemadel vestlemise osas nad sellist taset veel saavutanud pole.

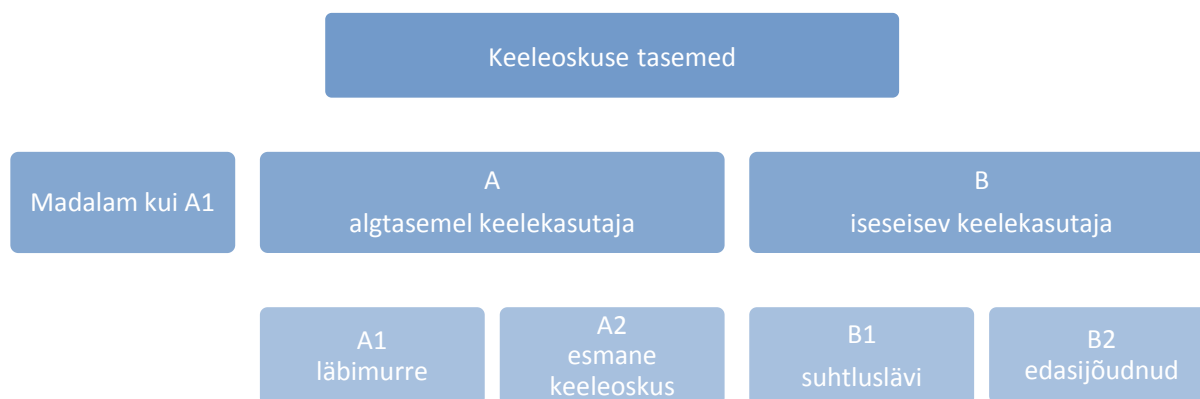

Joonis 2.30 Õpilaste hinnang inglise keeles rääkimise oskusele (%)

3 Inglise keele oskus

3.1 Osaoskuste taseme seos õpilase tausttunnustega

Õpilaste inglise keele oskust hinnati kolme erineva testiga: **lugemine, kuulamine ja kirjutamine** (n-ö osaoskused). Kõikide osaoskuste puhul anti 9. klasside õpilaste keeleoskusele testitulemuste põhjal üks järgnevatest hinnangutest²¹: madalam tase kui A1, A1 (läbimurde tase), A2 (esmise keeleoskuse tase), B1 (suhtlusläve tase) ning B2 (edasijõudnute tase). Keeleoskuse tasemete jaotus on esitatud alloleval joonisel (vt Joonis 3.1).

Joonis 3.1 Keeleoskuse tasemed (Allikas: Euroopa keeleõppe raamdokument, 2007)

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 25.01.2002. a määrusega sätestatud põhikooli ja gümnaasiumi riiklikule õppekavale²² on õpilastel võimalik inglise keelt õppida A-võõrkeelena²³, mille õpe algab I kooliastmes või B-võõrkeelena²⁴, mille õpe algab II kooliastmes. Vastavalt nimetatud määruse lisa 8 ptk 1 p. 2 **taotletakse põhikooli võõrkeeleõpetusega, et õpilane saavutab A-võõrkeeles põhikooli lõpus keeleoskuse taseme, mis võimaldab selles keeles igapäevastes situatsioonides suhelda ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste (Euroopa Nõukogu B1 tase)**. Uue riikliku õppekava²⁵ lisa 2 alusel on keeleoskuse tasemed (A1, A2, B1 ja B2) osaoskuste lõikes alltasemeteks jaotatud ning nende sisuline kirjeldus on toodud lisa (vt Tabel 7.1).

²¹ Kuigi Euroopa keeleõppe raamdokument kirjeldab keeleoskuse 6 taset, siis vastavalt Põhikooli riikliku õppekava lisa 2 toodud eesmärkidele peaks põhikooli lõpetaja hea keeleoskuse tase inglise keele lugemise, kuulamise ja kirjutamise osas olema tasemel B1 (täpsemalt B1.2). Samuti on uuringutulemuste täpsuse huvides SurveyLang konsortsiumi poolt määratletud A1-keeleoskustaseme alampiir.

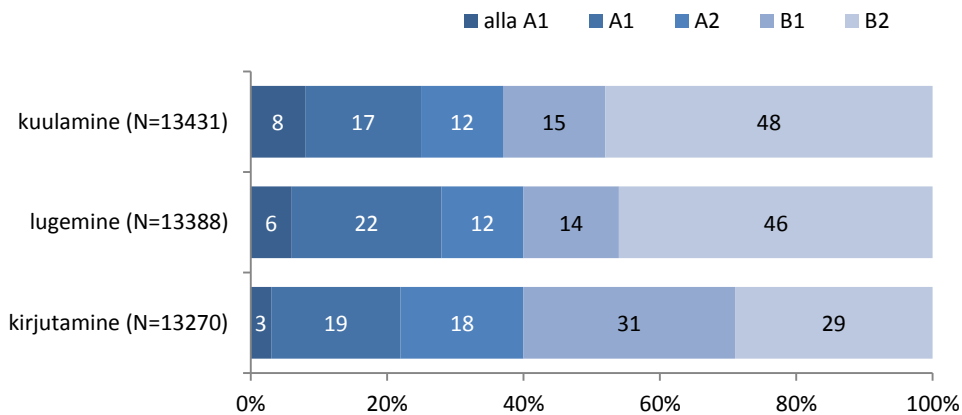
²² Vabariigi Valitsuse 25. jaanuari 2002. a määruse nr 56 „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/12888846>) lisa 8.

²³ A-võõrkeele õppimist alustatakse I kooliastmes, kusjuures kohustuslik on 3 ainetundi nädalas I kooliastmes (1.-3. klass), 9 ainetundi nädalas II (4.-6. klass) ja III (7.-9. klass) kooliastmes.

²⁴ B-võõrkeele õppimist alustatakse II kooliastmes, kusjuures kohustuslik on 3 ainetundi nädalas II kooliastmes ja 9 ainetundi nädalas III kooliastmes.

²⁵ Uues riiklikus õppekavas (Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/114012011001>) lisa 2), mille järgi uuringus osalenud õpilased õppinud ei ole, on eesmärgid täpsemalt sõnastatud: A-võõrkeelena inglise keelt õppinud põhikooli lõpetajate puhul loetakse osaoskuste (lugemine, kuulamine ja kirjutamine, vt Tabel 7.1) puhul heaks tasemeks B1.2 ning B-võõrkeele õppijate puhul B1.1. **Kokkuvõttes peaksid õpilased 9. klassi lõpus jõudma inglise keeles Euroopa Nõukogu B1-keeleoskustasemele.**

Uuringu käigus hinnatud testitulemuste alusel on Eesti põhikooli lõpetajate inglise keele oskuse tase erinevate osaoskuste – kuulamise, lugemise ja kirjutamise – lõikes küllaltki ühtlane (vt Joonis 3.2). Ligikaudu 60% õpilastest on inglise keele kuulamise, lugemise ja kirjutamise osas õppekava eesmärgid saavutanud ning nende keeleoskuse tase on B1 või kõrgem (B2). Keskmiselt viiendik õpilastest valdab inglise keelt toodud osaoskuste lõikes tasemel A1 ning 14% tasemel A2. Keskmiselt 6% õpilastest ei ole saavutanud isegi A1 taset. Kuulamise ja lugemise osaoskuste tasemete jaotused on sarnased, pisut eristub kirjutamise tase, kus pooled õpilastest on saavutanud A2 või B1 taseme.

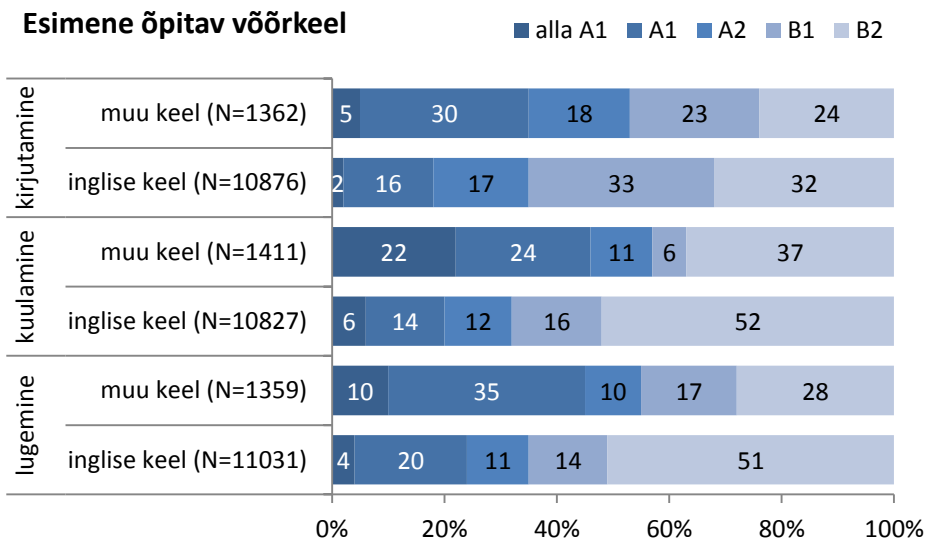
Joonis 3.2 Põhikoolilõpetajate inglise keele osaoskuste tase (%)

Ülaltoodud jooniselt on näha, et ca 40% õpilastest ei saavutanud uuringutulemuste põhjal põhikooli lõpuks eesmärgiks seatud keeleoskuse taset B1. Üheks põhjuseks võib olla see, et õpilaste inglise keele õpingute pikkus on erinev (vt Tabel 2.4) ning nad võisid esmalt alustada hoopis mõne muu keele õppimist. Inglise keelt esimese võõrkeelena oli õppinud 84% õpilastest, ülejäänute jaoks ei olnud inglise keel esimene võõrkeel (vt Tabel 2.3).

Inglise keele õppimisega tegi enamik õpilastest (59%) algust 3. klassis, kusjuures vene õppekeelega koolides oli inglise keele õppe algus klassiti ühtlasem ja teistest veidi rohkem oli õpilasi, kes alustasid inglise keelega 2. klassis (vt Tabel 2.4). Ilmneb, et 6.–9. klassis inglise keele õpinguid alustanute tulemused jäävad varem alustanutest tunduvalt maha (vt Joonis 7.14 lisas), kuna kirjutamises ei ole paljud jõudnud isegi A1 tasemele ning kuulamises ja lugemises pole paljud jõudnud A1 tasemest edasi. Üldse ilmneb kirjutamise ja lugemise puhul küllaltki selge trend, et **varem keelt õppima hakanute seas on rohkem vähemalt B1 tasemele jõudnud**. Ilmneb aga, et 1.–2. klassis alustanute seas (keda on rohkem vene õppekeelega koolides) on iga osaoskuse puhul B1 taseme saavutanuid veidi vähem ning alla A1 tasemele jäänud rohkem kui 3. klassis alustanute seas.

Esimese võõrkeelena inglise keelt õppinud õpilaste osaoskuste tase on sageli kõrgem kui neil, kes esmalt alustasid mõne muu keele õppimist ning alles seejärel inglise keelt. Inglise keelt esimese võõrkeelena õppinud õpilaste osaoskuste tase on kahel kolmandikul juhtudest kas B1 või kõrgem, muu keelega alustanud õpilastel aga pooltel juhtudel A2 või madalam (vt Joonis 3.3). Kuna inglise keel on esimeseks õpitavaks võõrkeeleks eesti õppekeelega koolides märksa sagedamini kui vene õppekeelega koolides

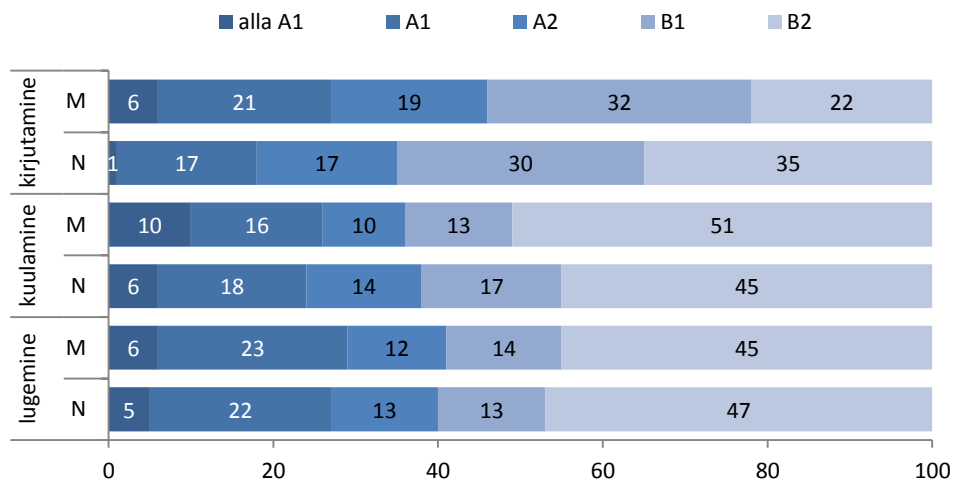
(esimeseks õpitud võõrkeeleks on inglise keele märkinud 93% eesti ja 46% vene õppekeelega koolidest²⁶), seletab see (osaliselt) vene õppekeelega koolide tunduvalt madalamaid tulemusi (pikemalt analüüsitud allpool).

Joonis 3.3 Esimese õpitud võõrkeele seos osaoskuste tasemega (%)

Poiste ja tüdrukute inglise keele osaoskused on küll mõnevõrra erinevalt jaotunud (st jaotused on hii-ruut testi põhjal statistiliselt erinevad), kuid erinevused ei ole väga suured (vt Joonis 3.4). Üldiselt on inglise keele kirjutamise oskus poistel pisut madalam kui tüdrukutel – vähemalt B1 tasemel on see 65%-l tüdrukutest ja 54%-l poistest. Lugemise ja kuulamise tase on poistel ja tüdrukutel küllaltki sarnane, kuulamise osas on vähemalt B1 taseme saavutanud 64% poistest ja 62% tüdrukutest ning lugemise osas 59% poistest ja 60% tüdrukutest.

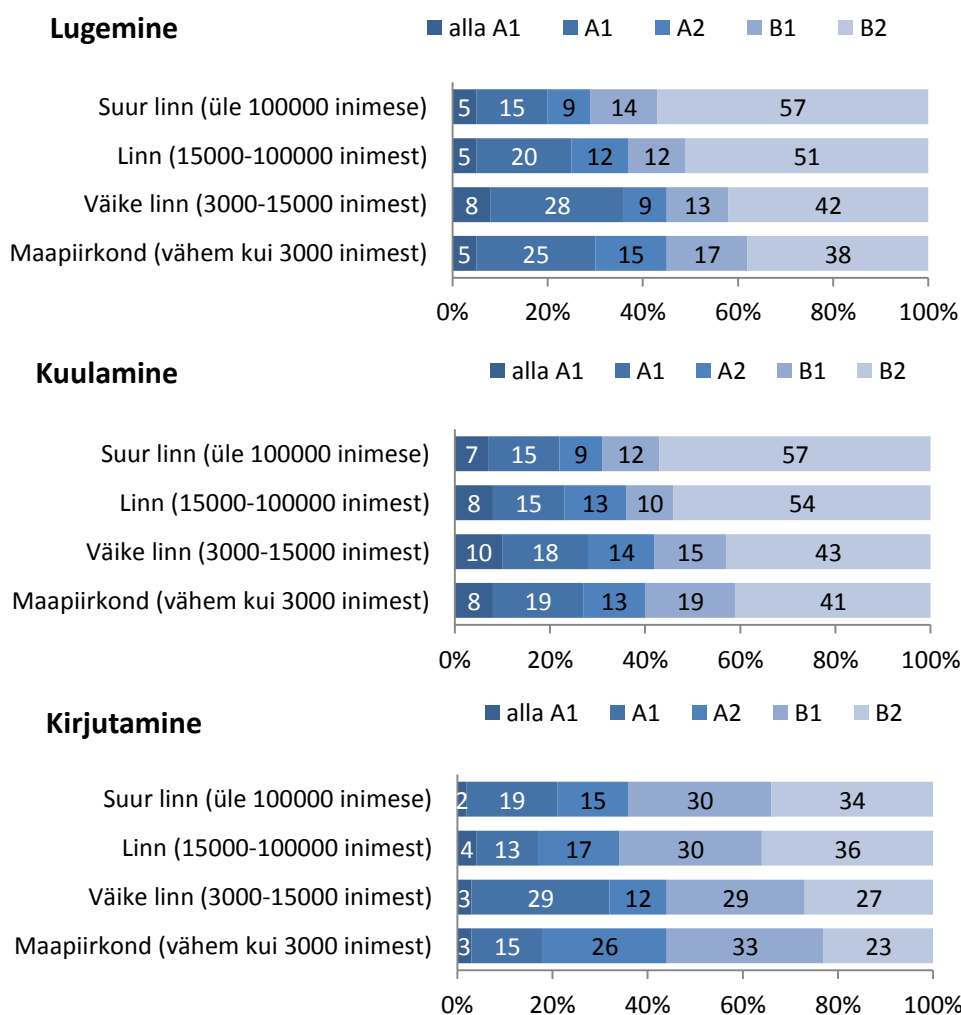
²⁶ Siinkohal tuleb arvestada, et õpilased võivad olla küsimust erinevalt tõlgendanud. Tegelikult on 2002. a riikliku õppekava (<https://www.riigiteataja.ee/akt/12888846>), mille järgi käesolevas uuringus osalenud õpilased on õppinud, kohaselt venekeelsetes koolides A-võõrkeeleks eesti keel, ent võimalik, et esimeseks võõrkeeleks inglise keele märkinud ei pea eesti keelt võõrkeeleks. Sellegipoolest jääb sisuline seletus samaks: kuna vene õppekeele puhul ei ole esimeseks õpitud võõrkeeleks enamasti inglise keel, on ka tulemused kesisemad.

Joonis 3.4 Inglise keele osaoscuste tase õpilaste soo alusel (%)

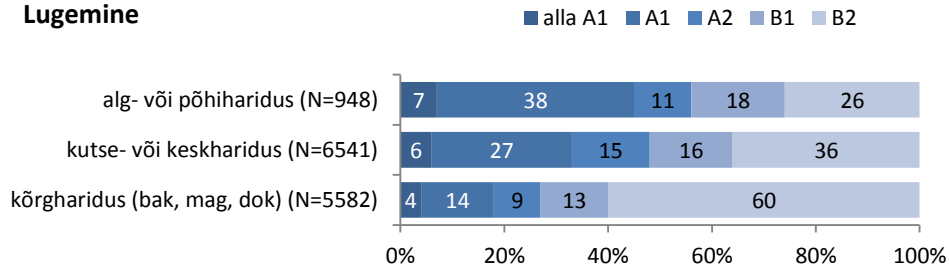
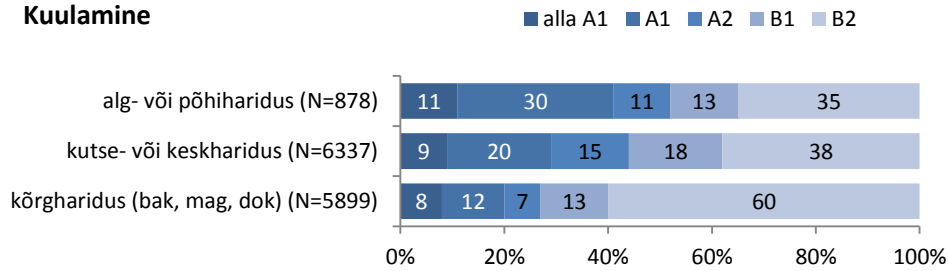
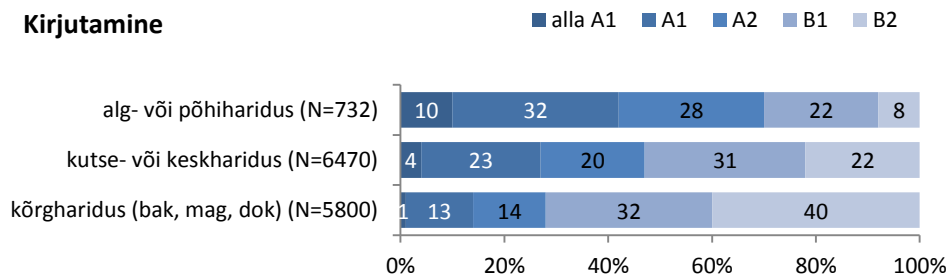
Õpilaste **elukoht** mõjutab teatud määral õpilaste inglise keele oskuse taset – linnades ja suurlinnades elavad õpilased on osaoscuste lõikes sagedamini (keskmiselt 66% õpilastest) saavutanud kas taseme B1 või B2 (vt Joonis 3.5), väikelinnade ja maapiirkondade õpilaste puhul on vastav keskmine näitaja 57%.

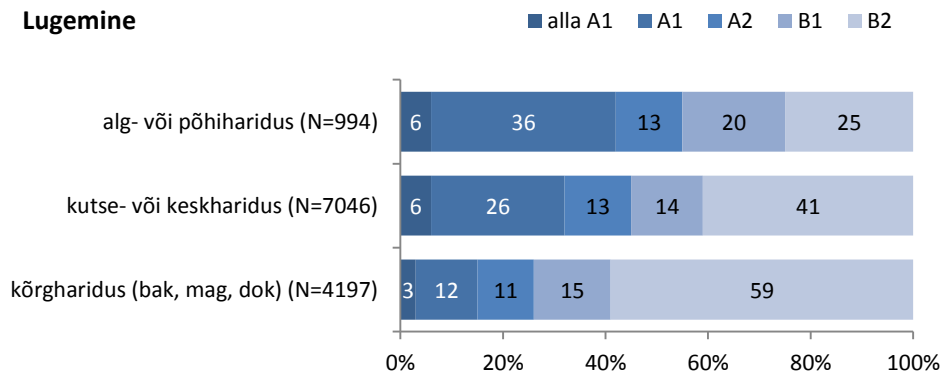
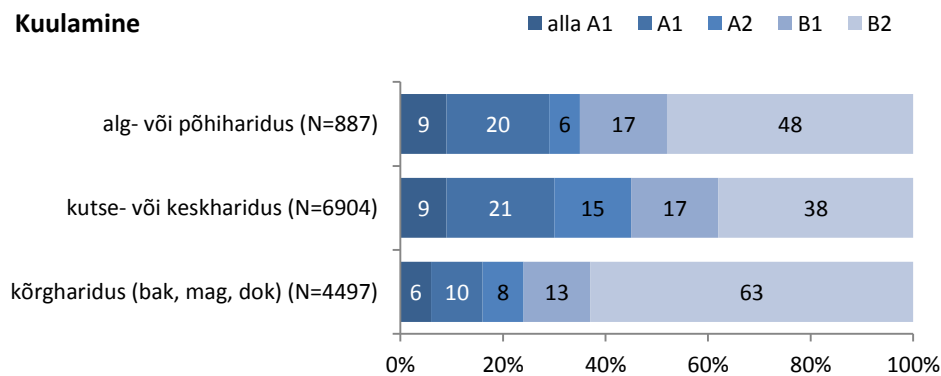
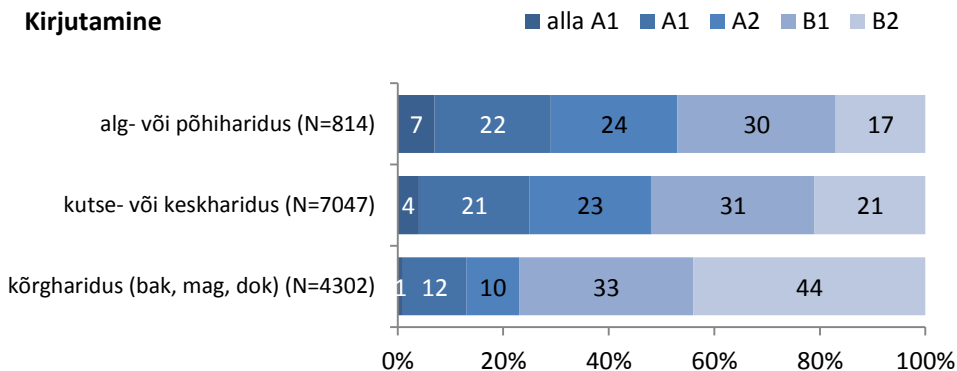

Joonis 3.5 Inglise keele osaoskuste tase õpilase elukoha alusel (%)

Õpilaste keeleoskust mõjutab oluliselt **vanemate haridustase** ehk mida kõrgem on lapsevanema omandatud haridustase, seda kõrgema taseme on õpilased lugemise, kuulamise ja kirjutamise osas saavutanud. Lugemis- ja kuulamisoskuse osas ema ja isa mõju lapse keeletasemele oluliselt ei erine, kirjutamisoskuse juures on suurem positiivne mõju ema haridusel (vt Joonis 3.6 ja Joonis 3.7).

Lugemine

Kuulamine

Kirjutamine

Joonis 3.6 Ema kõrgeima haridusastme seos õpilase osaoskuse tasemega (%)

Lugemine

Kuulamine

Kirjutamine

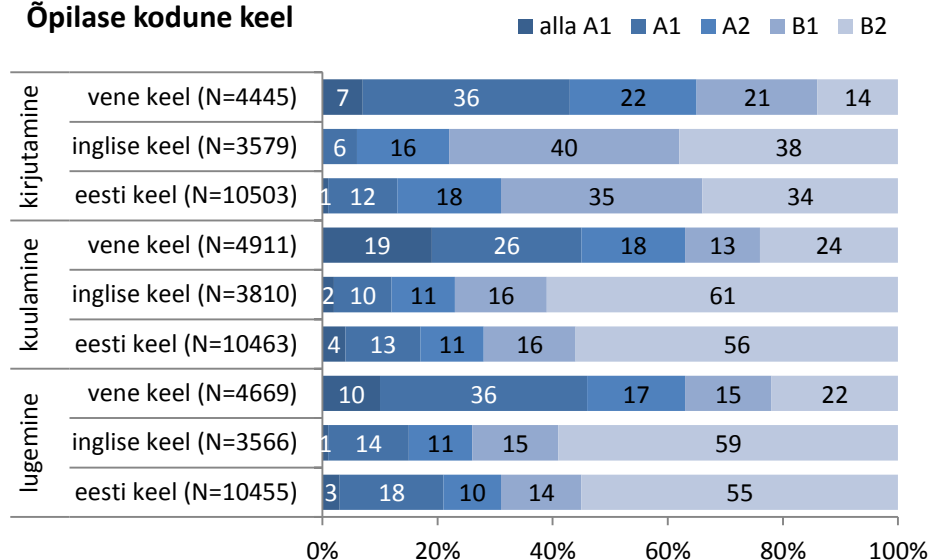
Joonis 3.7 Isa haridusastme seos õpilase osaoskuse tasemega (%)

Samuti esineb seos õpilaste osaoskuste taseme ja **vanemate keeleoskuse** vahel. Mida paremini oskavad lapsevanemad (õpilase hinnangul) inglise keelt, seda kõrgema osaoskuste taseme on õpilased saavutanud. Ema ja isa keeleoskus mõjutavad õpilase lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisoskust sarnaselt, olulisi erinevusi jaotuste vahel ei esine (vt Joonis 7.4 ja Joonis 7.5 lisas).

Kõige sagedamini räägivad õpilased ise kodus eesti, vene või inglise keelt (vt Tabel 2.1). Võrreldes õpilaste osaoskuste tasemeid **kodus keele alusel**, on kõrgema inglise keele osaoskuse taseme sagedamini saavutanud need õpilased, kes ise räägivad kodus sageli inglise keelt ning tunduvalt madalam tase on kodus vene keelt kõnelevatel õpilastel, kodus eesti keelt rääkivate õpilaste osaoskuste tase jääb nende kahe vahepeale (vt Joonis 3.8). Kodus eesti või inglise keelt rääkivate õpilaste tase lugemise ja kuulamise osas on küllaltki ühtlane, kirjutamise osaoskuse tase on inglise keelt kodus rääkivate õpilastel pisut parem. Kodus vene keeles kõnelevate õpilaste puhul on kõigi osaoskuste tase tunduvalt madalam võrreldes teiste õpilastega (vt Joonis 3.8). Väga sarnased on tulemused pere peamise koduse keele lõikes:

eesti keelt rääkivast perest pärit õpilased on võrreldes vene keelt rääkivast perest pärit õpilastega kõigi osaoskuste puhul tunduvalt sagedamini saavutanud vähemalt B1 taseme ning harvem jäänud alla A1 taset. Seda seletab asjaolu, et õpilased, kelle peres räägitakse peamiselt vene keelt, käivad tihtipeale ka vene õppekeelega koolis, kus õpilased ei hakka esimesena õppima inglise keelt (nagu see sageli on eesti õppekeelega koolides), vaid hoopis eesti keelt.

Õpilase kodune keel

Joonis 3.8 Õpilase koduse keele seos osaoskuste tasemega (%)

Õpilaste kodudes valitsevat üldist suhtumist haridusse peegeldab kaudselt seal leiduvate raamatute arv. Siin ei pruugi seos piirduda vaid keeleoskusega, vaid puudutab pigem õpilaste üldist teadmiste ja oskuste taset. **Kodus olevate raamatute arvu** (vt Joonis 2.6) ja õpilaste keeleoskuse vahel on oluline, kuid nõrk seos – õpilastel, kellel on kodus rohkem raamatuid, on inglise keele lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisoskuse tase kõrgem (korrelatsioonikordajad on positiivsed, kuid seosed ise nõrgad, korrelatsiooni tugevus raamatute arvu ja osaoskuste vahel on 0,2).

98%-l õpilastest on kodus võimalik kasutada internetiühendusega arvutit. Inglise keelt õppides ja kodutöid tehes kasutavad õpilased arvutit erineval määral (vt Joonis 2.7), 50–60% õpilastest kasutab arvutit inglise keeles kirjutama, tekste lugema ja kõnest aru saama õppimiseks pigem harva. Peamiselt on arvuti abiks info leidmisel kodutöö või ülesannete jaoks ning kodutöö või ülesannete tegemiseks.

Inglise keele koduste ülesannete tarbeks sageli arvutit kasutavate õpilaste osaoskuste tase on *harvem* või *mitte kunagi* arvutit sel eesmärgil kasutavate õpilastega võrreldes vastupidiselt ootustele pigem madalam. Üheks põhjuseks võib olla see, et kodused ülesanded antakse õpiku põhjal, mistõttu pigem õpikut kui arvutit kasutavad õpilased saavad n.ö õigemad vastused (vt Joonis 7.6 ja Joonis 7.7 lisas). Üllatavalt on kõige paremad osaoskuste tulemused pigem neil õpilastel, kes arvutit kodutööde tegemisel üldse ei kasuta. Samuti on paremad tulemused lugemise, kuulamise ja kirjutamises osas õpilastel, kes arvutit inglise keeles kirjutama, lugema ja kõnet mõistma õppimiseks kasutavad pigem *harva* või *mitte kunagi* (vt Joonis 7.8, Joonis 7.9 ja Joonis 7.10 lisas).

Ootuspäraselt olid **üldjoontes paremad tulemused neil õpilastel, kes puutusid inglise keelega kokku ka väljaspool õppetunde** ning kasutasid inglise keelt väljaspool kooli sagedamini (nt sõpradega suheldes, vt

Joonis 7.11 ja Joonis 7.12 lisas); samuti neil, kes meedia vahendusel tihedamini inglise keelega kokku puutusid (nt ingliskeelseid veebilehti külastades, vt Joonis 7.13 lisas).

Õpilastel paluti anda hinnanguid inglise keele kasulikkusele. Uuringu tulemused viitavad selgelt, et **õpilaste, kelle arvates on inglise keel** mitmesugustel eesmärkidel (nt reisimiseks, välismaalastega suhtlemiseks, võõrkeelse info ja kultuuri tarbimiseks, edasiõppimise või töötamise seisukohast jm, vt joonis 2.13) **kasulik, tulemused olid ka märgatavalt paremad** (vt Joonis 7.19–Joonis 7.21 lisas).²⁷

Samuti paluti õpilastel mitmete väidete toel hinnata oma keeleoskust. Korrelatsioonanalüüsi tulemused viitavad, et **õpilaste hinnangud oma keeleoskusele ning nende tegelikud tulemused ei ole tugevalt seotud** ning õpilased pigem ülehindavad oma keeleoskuse taset erinevate osaoskuste lõikes, vt Tabel 3.1. Oma oskuste hinnangu ja tegeliku inglise keele oskuse vahel ilmnnes kõigi väidete lõikes küll statistiliselt oluline positiivne seos, kuid üldiselt oli see nõrk, kohati isegi väga nõrk. Seega ei ole õpilase hinnang enda võõrkeeleoskusele kuigi suureks abiks prognoosimisel, milline võiks olla tema tegelik tase. Ilmnes, et korrelatsioon oli kõige nõrgem kõige kergemate ülesannete sooritamisele antud hinnangute ja tegelike testitulemuste vahel.

---

²⁷ Tuleb silmas pidada, et õpilasi, kes inglise keelt kasulikuks ei pidanud, oli enamiku väljapakutud eesmärkide puhul vaid mõni protsent, seega kasulikuks pidanute rühmas olid tulemused sarnased üldisele tulemuste jaotusele.

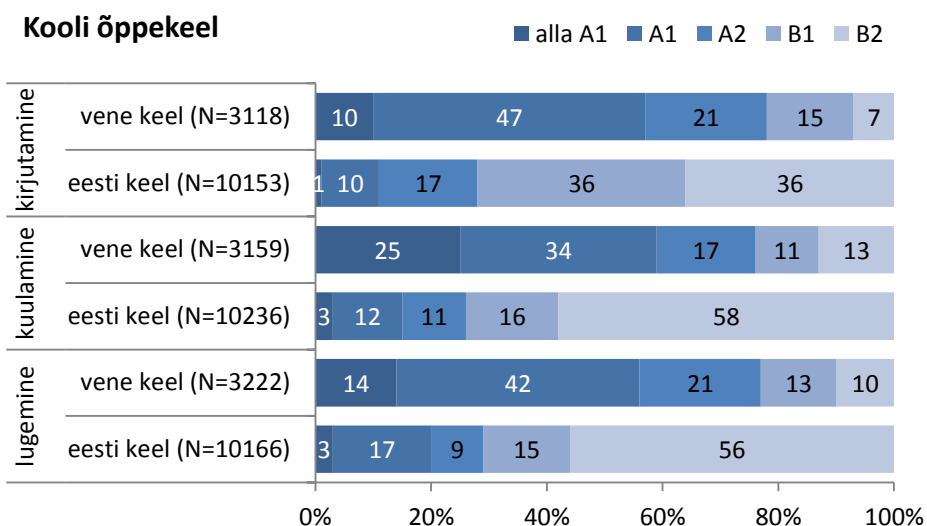
Tabel 3.1 Korrelatsioonseosed²⁸ õpilaste hinnangute ja osaoskuste tulemuste vahel

Hinnang	Lugemisoskuse tulemus	Kuulamisoskuse tulemus	Kirjutamisoskuse tulemus
Lugemine			
Saan aru tuttavatest sõnadest ja väga lihtsatest lausetest, näiteks reklaamplakatil	0,209		
Suudan leida infot näiteks reklaamidest, sõiduplaanidest	0,192		
Suudan leida põhipunktid tuttavatel teemadel kirjutatud lihtsatest ajaleheartiklitest	0,280		
Suudan kiiresti läbi lugeda pikki ja keerulisi tekste, leida mulle vajalikke üksikasju	0,280		
Kuulamine			
Saan aru, mida mulle öeldakse, kui kõneleja võtab vaevaks rääkida selgelt, aeglaselt ja otse		0,269	
Saan aru küsimustest ja juhustest, kui inimesed räägivad püüdlukult ja aeglaselt		0,270	
Saan aru tuttavatel teemal raadio- ja teleaadete põhisisust, kui kõneleja ei räägi liiga kiiresti		0,383	
Saan aru pikkadest keerukatest kõnedest ja loengutest, kui teema on piisavalt tuttav		0,450	
Kirjutamine			
Oskan kirjutada mõningaid sõnu ja fraase enda, oma perekonna, oma elukoha, oma kooli kohta			0,194
Oskan kirjutada väga lühikesi lihtsaid kirjeldusi sündmustest ja isiklikest kogemustest			0,304
Oskan kirjutada detailseid kirju oma kogemustest ja tunnetest, sündmustest			0,403
Oskan kirjutada detailse ülevaate filmi, raamatu või näidendi kohta			0,322

²⁸ Kõik seosed on statistiliselt olulised ($p < 0.001$)

3.2 Osaoskuste taseme seos kooli ja inglise keele tundide tausttunnustega

Sarnaselt kodus räägitava keelega erineb õpilaste inglise keele osaoskuste tase **kooli õppekeele** lõikes (antud uuringus ka testi täitmiskeel). Õpilastest 76% õpib eesti ja 24% vene õppekeelega koolides. Õpilaste osaoskuste tasemete jaotused kooli õppekeele alusel on märgatavalt erinevad ning kõrgemad osaoskuste tasemed on saavutanud eesti õppekeelega koolide õpilased: neist keskmiselt 72% on saavutanud taseme B1 või B2, samas kui vene õppekeelega koolide õpilaste osaoskuste tase jääb keskmiselt 52% puhul õpilastest tasemele A1 või alla selle ning soovitud B1 või kõrgema taseme on saavutanud keskmiselt 23% õpilastest. Lugemise, kuulamise ja kirjutamise osas on tulemused jaotunud sarnaselt, suuri erinevusi osaoskuste tasemete vahel õppekeele lõikes ei esine (vt Joonis 3.9).

Joonis 3.9 Kooli õppekeele seos õpilase osaoskuste tasemega (%)

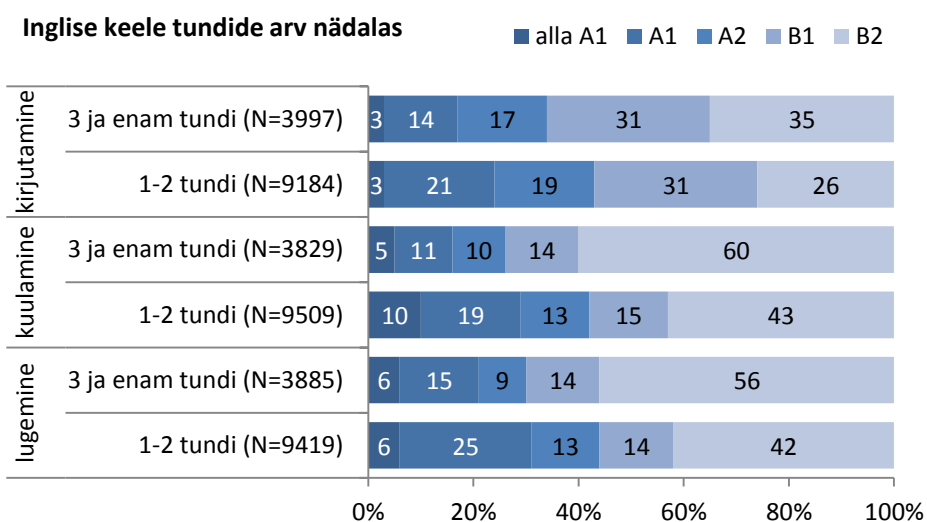
Õpilaste osaoskuste tasemed **kooli asukoha** alusel leiab lisast (vt Joonis 7.1–Joonis 7.3). **Lugemisoskuse** osas on vähemalt B1 taseme saavutanud üle 80% Järvamaa, Saaremaa ja Hiiumaa õpilastest. Enamikes maakondades jääb lugemises B1 taseme saavutanud õpilaste osakaal 60-70% piiridesse (sh Viljandimaa, Põlvamaa, Lääne-Virumaa, Raplamaa, Tartumaa, Tallinn, Harjumaa ja Pärnumaa). Veidi enam kui pooled õpilased saavutasid eeldatava B1 taseme inglise keele lugemisoskuse hindamisel Võrumaa, Valgamaa, Läänemaa ja Jõgevamaa koolides. Kõige nõrgem on inglise keele lugemise tase Ida-Virumaal, kus 87% õpilastest vajalikku B1 taset ei saavutanud, pooled õpilastest saavutasid lugemisel taseme A1 ja 23% taseme A2.

Kuulamisoskuse osas saavutasid vähemalt B1 taseme enam kui 89% Saaremaa ja Pärnumaa õpilastest. Enamikes teistes maakondades oli 60-80% õpilaste kuulamisoskuse tase kas B1 või B2. Pisut enam kui pooled (53-58%) Võrumaa, Läänemaa ja Valgamaa õpilastest saavutasid kuulamisoskuse hindamisel taseme B1, ülejäänud õpilaste kuulamisoskuse tase jäi nendes maakondades soovitud madalamaks. Kõige nõrgem on õpilaste kuulamisoskuse tase Ida-Virumaal, kus soovitud B1 või B2 taseme saavutas 22% õpilastest, 64% õpilaste tase seevastu oli kas A1 või madalam.

Kirjutamisoskuse osas võib esile tuua Raplamaa, Jõgevamaa, Järvamaa, Pärnumaa ja Saaremaa õpilased, kellest enam kui 80% sai hindamise tulemusena osaoskuse tasemeks B1 või B2. Kirjutamise osaoskus on mitmete maakondade õpilastele keerulisem kui lugemine ja kuulamine, pisut enam kui pooled (52-56%) Läänemaa, Hiiumaa, Tartumaa, Võrumaa ja Viljandimaa õpilastest saavutasid kirjutamise osaoskuse hindamisel tulemuse B1 või B2, ülejäänud õpilaste tase jäi soovitud madalamaks. Põlvamaa õpilastest 60% oskab inglise keeles kirjutada tasemel A2, A1 või alla selle. Kõige madalam on kirjutamisoskuse tase Ida-Virumaa õpilastel, kellest 81%-l oli kirjutamise osaoskus tasemel A1 või A2 ning viiendikul tasemel B1 või B2.

Õpilaste arv inglise keele tundides on kooliti erinev (vt Joonis 2.15). Ligikaudu pooltel juhtudel on keeletunnis 11-15 õpilast, viiendikul juhtudel 1-10 õpilast või 16-20 õpilast ning harvem enam kui 21 õpilast (sealjuures suhteliselt mõnevõrra levinumad on suured keeleklassid väikelinnades või ka maapiirkondades, pisut vähem keskmise suurusega või suurtes linnades). Osaoskuste lõikes on õpilaste tasemete jaotus sõltuvalt õpilaste arvust keeletunnis mõnevõrra erinev. **Lugemisoskuse** puhul tasemete jaotuse vahel suuri erinevusi pole, kuigi pisut kõrgema taseme on saavutanud need õpilased, kelle keeletunnis on rohkem õpilasi, ning lugemisoskuse tulemused on mõnevõrra madalamad neil õpilastel, kelle keeletunnis osaleb kuni 10 õpilast. **Kuulamisoskuse** tase on samuti parem pigem neil õpilastel, kelle keeletunnis on 16 või enam õpilast (B1 taseme saavutas veidi üle 70% õpilastest) ning madalam väiksema arvu õpilaste korral (B1 taseme saavutas keskmiselt 60% õpilastest). **Kirjutamisoskuses** ei ole tasemete jaotuste vahel suuri erinevusi, kuid nõrga tendentsina võib märgata, et paremaid tulemusi on saavutanud need õpilased, kelle keeletunnis on rohkem õpilasi (vt Joonis 7.15 lisas).

Inglise keele õppetundide arv nädalas on kooliti erinev (vt Joonis 2.16), kuid peamiselt on 9. klassis tunde 2 või 3, vähestel juhtudel ka vähem või rohkem. Paremad osaoskuste tulemused on neil õpilastel, kellel keeletunde nädalas on 3 või enam (taseme B1 on saavutanud keskmiselt 70% õpilastest), vähema hulga keeletundide korral on osaoskuste lõikes B1 taseme saavutanud keskmiselt 56% õpilastest. Osaoskuste tulemuste jaotuste vahel suuri erinevusi ei esine, pisut parem on õpilaste tase suurema hulga keeletundide puhul kuulamise ja lugemise osas (vt Joonis 3.10).

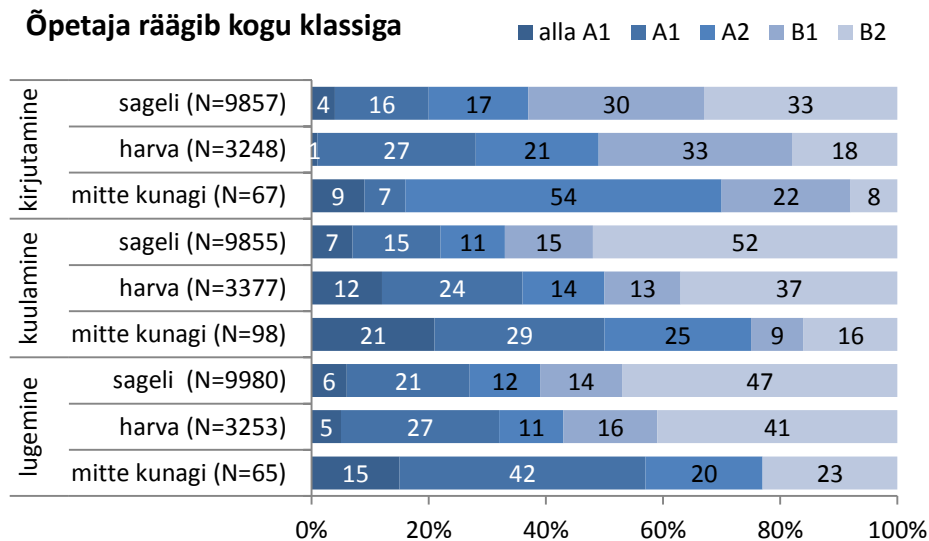

Joonis 3.10 Inglise keele tundide arvu seos õpilaste osaoskuste tasemega (%)

Järgnevalt vaadeldakse neid tunnuseid, mis kirjeldavad inglise keele tunnis toimuvat. Õpilaste inglise keele osaoskuste tase on seotud sellega, **kui sageli õpetaja räägib tunnis inglise keeles, kui ta õpilaste poole pöördub**. Õpilaste hinnangul räägivad õpetajad sagedamini inglise keeles, kui nad pöörduvad kogu klassi poole, ja harvem, kui pöördumine puudutab ühte või kahte õpilast (vt Joonis 2.18). Õpilaste inglise keele osaoskuste tase on seda kõrgem, mida sagedamini õpetaja kasutab tunnis klassi poole pöördudes inglise keelt. Osaoskuste lõikes on õpilaste tulemused kõrgemal tasemel kuulamise ja kirjutamise osas vastavalt sellele, kui sageli õpetaja tunnis inglise keeles räägib (vt Joonis 3.11). Võib arvata, et kui õpilaste inglise keele oskus on nõrk, kasutab õpetaja tunnis sagedamini inglise keele asemel kooli õppekeelt.

Õpetaja räägib kogu klassiga

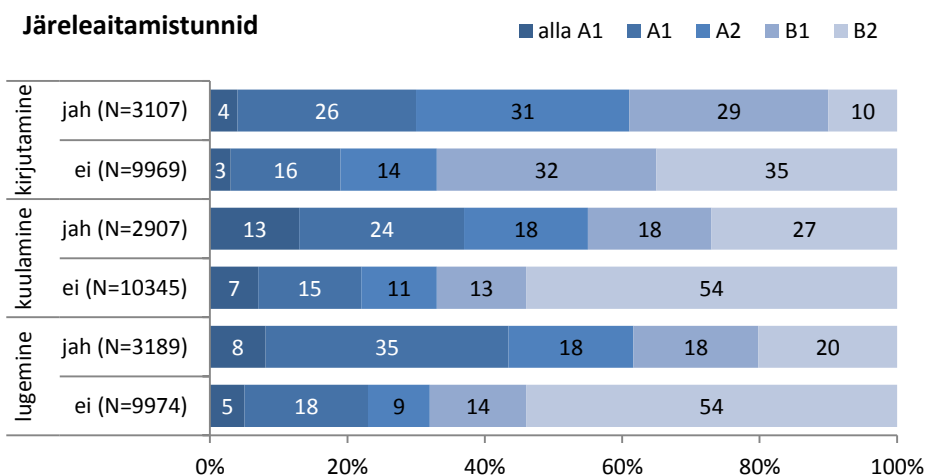
Joonis 3.11 Seos õpetaja inglise keele kasutamise kogu klassi poole pöördudes ja õpilaste osaoskuste taseme vahel (%)

Õpilased seevastu räägivad inglise keele tunnis inglise keeles peamiselt siis, kui nad räägivad **kogu klassi ees** või kui nad **räägivad õpetajaga**. Rühmatööde korral õpilased omavahel pigem inglise keeles ei räägi või teevad seda ainult aeg-ajalt (vt Joonis 2.19). Kogu klassi ees sageli inglise keeles rääkivate õpilaste osaoskuste tasemed on mõnevõrra kõrgemad (taseme B1 saavutas üle 67% õpilastest) kui neil, kes ei tee seda mitte kunagi (taseme B1 saavutas keskmiselt 43% õpilastest). Osaoskuste tasemete jaotuste vahel on mõningaid erinevusi, kuid üldine tendents viitab osaoskuse seda paremale tasemele, mida sagedamini õpilane klassi ees inglise keelt räägib (vt Joonis 7.16 lisas). Samuti on tulemused seda paremad, mida sagedamini kasutavad õpilased inglise keelt õpetajaga rääkides (vt Joonis 7.17 lisas).

Omavahel tunnis inglise keelt sagedamini rääkivate õpilaste osaoskuste tasemed on mõnevõrra kõrgemad (taseme B1 saavutas keskmiselt 68% õpilastest). Õpilased, kes tunnis teistega rääkides inglise keelt ei kasuta, on osaoskuste lõikes B1 taseme harvem saavutanud. Seos õpilaste inglise keele kasutamise ja osaoskuste taseme vahel on märgatavam kirjutamisoskuse puhul ning veidi tagasihoidlikum lugemis- ja kuulamisoskuse osas (vt Joonis 7.18 lisas).

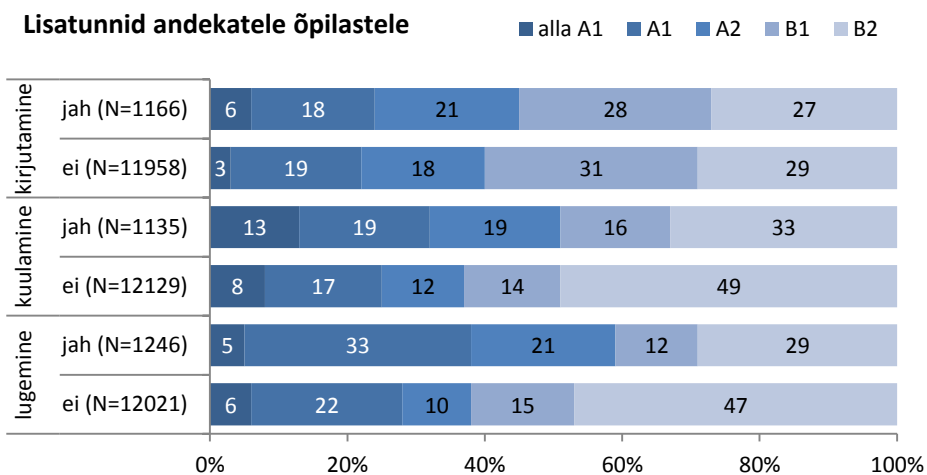
Inglise keele järeleaitamistundides on käinud peaaegu veerand õpilastest, lisatundides andekatele õpilastele kümnendik (vt Tabel 2.5). Joonis 3.12 näitab, et järeleaitamistundides käinute tulemused on iga osaoskuse puhul tunduvalt madalamad kui teistel õpilastel, vähemalt B1 taseme on saavutanud 39–45% järeleaitamistundides käinutest, mittekäinutest aga 2/3. See ei tähenda, et järeleaitamistundides käimine

mõjub inglise keele oskusele halvasti, vaid seos on vastassuunaline: nõrgema keeleoskusega õpilastel on suurem vajadus osaleda järeleaitamistundides.

Joonis 3.12 Inglise keele järeleaitamistundides käimise seos õpilaste osaoskuste tasemega (%)

Andekatele õpilastele mõeldud täiendavates inglise keele tundides käinute tulemused kirjutamise osas väga palju ei erine (vt Joonis 3.13), ent siiski on näha, et lisatundides käinute tulemused on pisut nõrgemad kui teistel. See kummaline asjaolu ilmneb veelgi enam kuulamis- ja lugemisoskuse puhul. Kuna tegemist on nimelt andekatele mõeldud lisatundidega, siis on väga keeruline leida põhjendust andekate õpilaste madalamatele tulemustele.

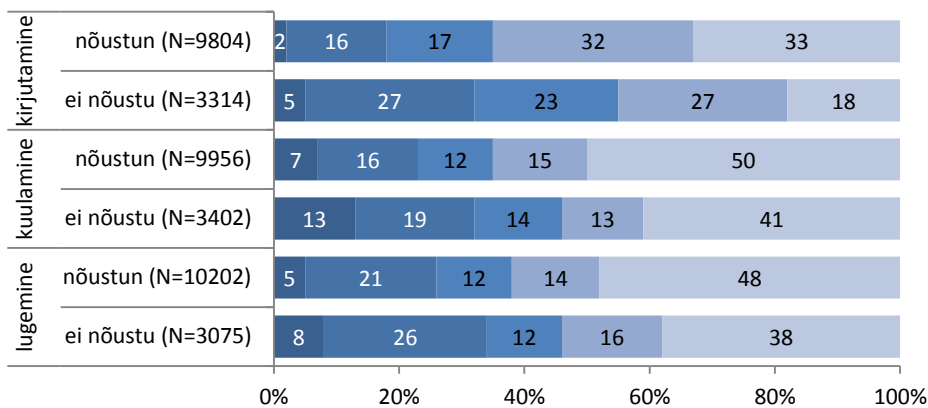

Joonis 3.13 Andekatele õpilastele mõeldud inglise keele lisatundides käimise seos õpilaste osaoskuste tasemega (%)

Kolmveerand õpilastest leidis, et neile meeldib nende inglise keele õpetaja ning sama suur osa, et õpetaja pingutab, et tunde neile huvitavaks teha; rohkem kui pooled nõustusid, et nende õpetaja on range (vt Joonis 2.22). Ilmneb, et kui õpetaja õpilastele meeldib, on ka nende tulemused paremad (vt Joonis 3.14): igas osaoskuses saavutas 62–65% õpilastest vähemalt B1 taseme. Nende seas, kellele nende õpetaja ei meeldi, saavutas vastava taseme kirjutamise osas 35% ning kuulamise ja lugemise osas 54%. Siin on

võimalik seose kahepidine suund: õpilased ei pea oma õpetajat meeldivaks kas seetõttu, et too ei õpeta kuigi hästi, mis peegeldub hiljem ka madalates tulemustes, või on inglise keele õppimise, sh ka õpetajaga, seotu õpilase jaoks üldiselt negatiivne, kuna tal ei lähe aines eriti hästi. Sõltuvalt õpetaja rangusest või sellest, kui õpetaja näeb vaeva tundide huvitavaks tegemisega, tulemused oluliselt ei erine.

Õpilastele meeldib inglise keele õpetaja

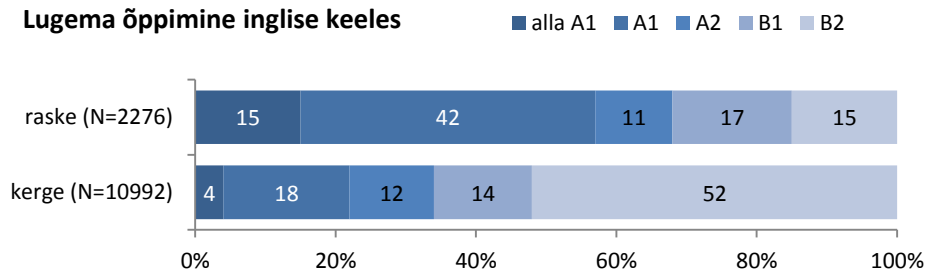

Joonis 3.14 Inglise keele õpetaja meeldivuse seos õpilaste osaoskuste tasemega (%)

Kodus inglise keele õppimise peale kulutatava aja seost keeletesti tulemustega uuriti korrelatsiooni abil. Seos inglise keele kodutööde ja ülesannete tegemisele kuluva aja ning erinevate osaoskuste tulemuste vahel on nõrk. Lugemisoskuse puhul on see $-0,23$, kuulamisoskuse puhul $-0,28$ ja kirjutamisoskuse puhul $-0,21$. See tähendab, et õpilased, kes saavutasid paremaid tulemusi, kulutavad inglise keele koduste ülesannete peale pisut vähem aega, mis on ka igati loogiline tulemus.

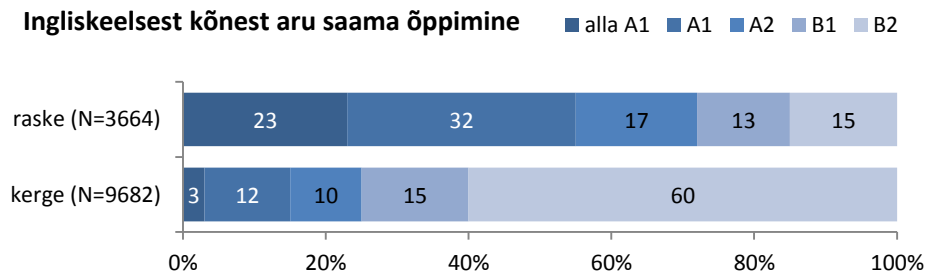
Inglise keele erinevate osaoskuste lõikes pidasid õpilased kõige kergemaks ingliskeelsete tekstide lugemaõppimist ning enam kui 70% õpilaste jaoks ei olnud ka inglise keeles kirjutama või kõnest aru saada õppimine raske (vt Joonis 2.26). Vene õppekeelega koolides oli võrreldes eestikeelsetega rohkem neid, kes hindasid tekstide lugemaõppimist raskeks (24% vs 15%), veelgi suurem oli erinevus kõnest arusaama õppimise puhul (53% vene ja 20% eesti õppekeelega koolide õpilastest pidas seda keerukaks). Kirjutama õppimise osas vahet praktiliselt ei olnud, see valmistas raskusi 26%-le mõlema õppekeelega koolides.

Õpilaste poolt antud hinnangu ning saavutatud osaoskuse taseme vahel olevad seosed on olulised ning need õpilased, kes pidasid vastava oskuse õppimist kergeks, saavutasid sagedamini paremad tulemused. Õpilased, kes peavad **inglise keeles lugema õppimist** pigem kergeks, saavutasid põhikooli lõpuks sagedamini lugemisoskuse osas taseme B1 (ligikaudu 66% õpilastest). Õpilased, kelle hinnangul on inglise keeles lugema õppimine pigem raske, omandasid lugemisoskuse peamiselt tasemel A1 või A2, soovitud tasemeni B1 jõudis vaid kolmandik (vt Joonis 3.15).

Lugema õppimine inglise keeles

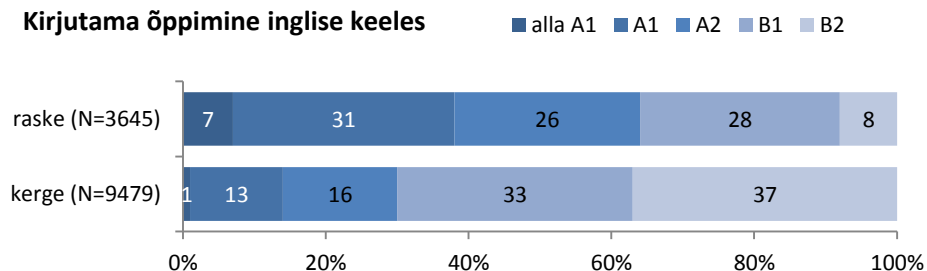
Joonis 3.15 Inglise keeles lugema õppimise raskusastme seos õpilaste lugemisoskuse tasemega (%)

Õpilased, kes tunnevad, et **inglisekeelsest kõnest aru saama õppimine** on nende jaoks pigem kerge, saavutasid 75%-l juhtudest põhikooli lõpuks kuulamisoskuse osas taseme B1 või B2. Need, kelle jaoks kõnest aru saamise õppimine on pigem raske, olid testimise ajaks kuulamisoskuse osas saavutanud pooltel juhtudel vaid taseme A1 või alla selle. Soovitatava B1 tasemeni jõudis neist õpilastest vaid 28% (vt Joonis 3.16).

Inglisekeelsest kõnest aru saama õppimine

Joonis 3.16 Inglisekeelsest kõnest aru saama õppimise raskusastme seose õpilaste kuulamisoskuse tasemega (%)

Suurema osa (>70%) õpilaste hinnangul ei ole inglise keeles kirjutama õppimine raske. 70% õpilastest, kes peavad **kirjutamisoskuse** omandamist kergeks, saavutas põhikooli lõpuks B1 või B2 taseme. Inglise keeles kirjutamist raskeks hinnanud õpilaste tase jäi 38% juhtudest tasemele A1 või alla selle ning soovitud B1 tasemeni jõudis 36% õpilastest (vt Joonis 3.17).

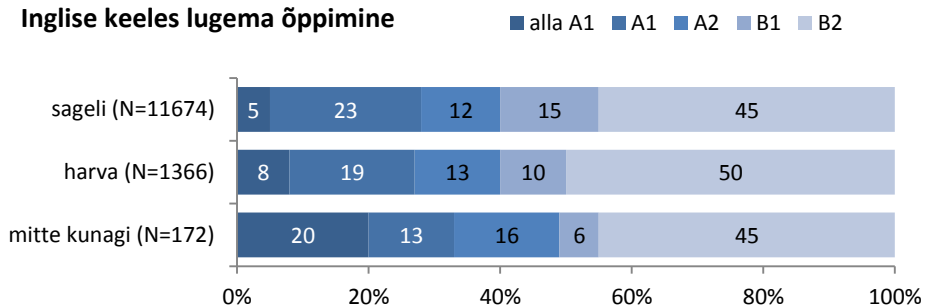
Kirjutama õppimine inglise keeles

Joonis 3.17 Inglise keeles kirjutama õppimise raskusastme seos õpilaste kirjutamisoskuse tasemega (%)

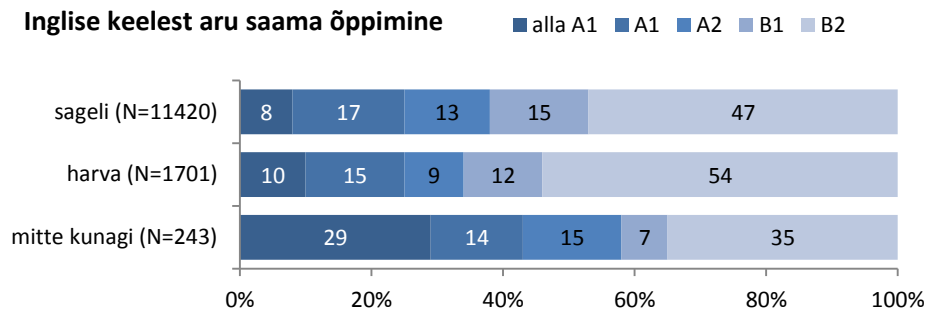
Enamiku õpilaste hinnangul tegelevad nad erinevate osaoskuste arendamisega inglise keele tundides pidevalt. Pisut sagedamini pööratakse inglise keele tundides tähelepanu lugemisele ja kõnest aru saamisele, veidi vähem kirjutamisele. Seos osaoskuste käsitlemise sageduse ning õpilaste tulemuste vahel on pigem positiivne ehk mida sagedamini osaoskuse õpetamisele tunnis tähelepanu pööratakse, seda parema tulemuse on õpilased saavutanud (vt Joonis 3.18). Kõnest arusaamise õpetamise ja

kuulamisoskuse puhul on parema taseme saavutanud need õpilased, kelle hinnangul pööratakse selle oskuse arendamisel tundides vähem tähelepanu. Põhjuseks võib olla see, et õpilased ei teadvusta endale konkreetsete ülesannete puhul, et selle raames õpetatakse neid nimelt ingliskeelsest kõnest paremini aru saada. Kirjutamisoskuse puhul aga on seos õpitegevuste sagedusega selgem ehk mida sagedamini tundides kirjutamisoskusele tähelepanu pööratakse, seda paremad on õpilaste tulemused.

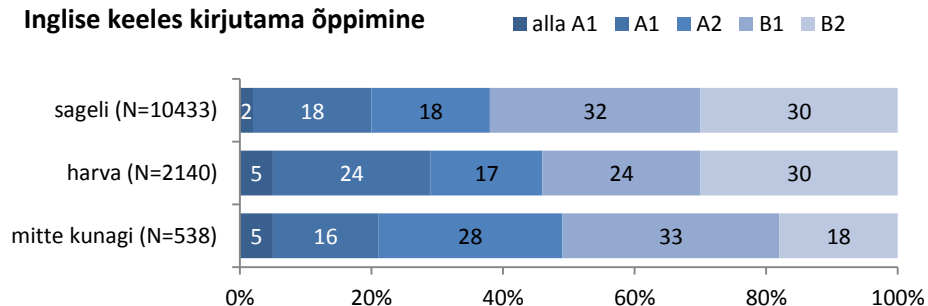
Inglise keeles lugema õppimine

Inglise keelest aru saada õppimine

Inglise keeles kirjutama õppimine

Joonis 3.18 Inglise keele tundides osaoskuste käsitlemise sageduse seos õpilaste osaoskuste tasemega (%)

Märkus: joonisel on välja toodud lugemisoskuse arendamise sageduse seos õpilaste lugemisoskuse tasemega, kõnest aru saamise arendamise sageduse seos õpilaste kuulamisoskusega ning kirjutama õppimise seos õpilaste kirjutamisoskuse tasemega.

3.3 Kokkuvõte õpilaste inglise keele oskusest

Euroopa keeleoskuse uuringu tulemustest ilmnes, et 60% Eesti õpilastest on põhikooli lõpuks jõudnud inglise keele oskuses vähemalt B1 tasemele, mis tähendab, et nad suudavad selles keeles igapäevaolukordades hakkama saada ning on võimelised lugema ja mõistma eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste. Kuulamise osaoskuse testis saavutas vähemalt B1 taseme 63%, lugemises ja kirjutamises 60% uuringus osalenuist. Neid, kes ei ole õpingute käigus jõudnud isegi kõige esimesele, A1 tasemele, oli vastavalt 8%, 6% ja 3%.

Tulemuste seos õpilaste taustaga

Ootuspäraselt on paremad nende õpilaste tulemused, kes on inglise keele õpinguid varem alustanud. Näiteks 6.–9. klassis alustanute tulemused on tunduvalt halvemad kui varem alustanutel. Samuti mängib rolli see, kas inglise keelt on hakatud õppima esimese võõrkeelena või mitte (ligikaudu 65% esimese võõrkeelena inglise keelt õppinud õpilastest on iga osaoskuse lõikes saavutanud vähemalt B1 taseme, võrreldes 45%-ga neist, kellel inglise keel ei olnud esimene võõrkeel).

Õpilased, kelle **koduseks keeleks** on vene keel, saavutasid tunduvalt kasinamaid tulemusi: osaoskuste lõikes saavutas vähemalt B1 taseme 35–37%, võrreldes 69–74%-ga eestikeelsetest kodudest pärit õpilastega.

Poiste ja tüdrukute tase on üldiselt sarnane, vaid kirjutamises on tüdrukud pisut paremad. Samuti mängib rolli **õpilaste elukoht** – keskmise suurusega ja suurtes linnades elavatest õpilastest on võrreldes väikelinnade ja maapiirkondadega suurem osa saavutanud vähemalt B1 taseme.

Positiivselt mõjutavad õpilaste keeleoskust nende **vanemate haridustase ning inglise keele oskus**. Küll nõrk, ent siiski positiivne seos keeleoskusega on kodus leiduvate raamatute arvul, mis kaudselt näitab kodust suhtumist haridusse üldse.

Uuringu üks kummastavamaid tulemusi on see, et inglise keele õppimiseks sageli arvuti abi kasutavate õpilaste tulemused jäävad alla nende õpilaste tulemustele, kes kasutavad arvutit inglise keele kodutööde tegemiseks või lugema, kirjutama ja kõnet mõistma õppimiseks pigem harva. Võimalik, et mingil määral on tegemist n-ö õpitud abitusega, ent ammendava põhjenduse leidmine sellistele tulemustele nõuab edasist uurimist.

Enamasti olid paremad tulemused õpilastel, **kes puutusid inglise keelega kokku ka väljaspool õppetunde**, sh meedia vahendusel, ning kes kasutasid ise inglise keelt väljaspool kooli sagedamini. Samas ei ilmnunud aga, et keeleoskus oleks oluliselt seotud sellega, kui palju on õpilane osa võtnud konkreetselt võõrkeeleõppega seotud õppekäikudest.

Lisaks on keeleoskusega positiivselt seotud ka see, kui õpilane ise **peab inglise keelt ja selle õppimist kasulikuks** (nt edasiõppimise ja töötamise seisukohast, reisimiseks ja välismaalastega suhtlemiseks, võõrkeelse info ja kultuuri tarbimiseks jm). Küll aga ei ole tulemused kuigi tugevalt seotud sellega, kuidas õpilane ise oma keeleoskust erinevates aspektides hindab.

Tulemuste seos kooli ja inglise keele tundide taustaga

Väga suured erinevused tulemustes ilmsid kooli õppekeele lõikes. Kui eesti õppekeelega koolide õpilastest saavutas erinevates osaoskustes vähemalt B1 taseme 71–74%, siis vene õppekeelega koolides vaid 22–24% õpilastest. Lisaks jäi vene õppekeelega koolides 10% õpilaste kirjutamis-, 14% lugemis- ja lausa 25% kuulamisoskus alla A1 (ehk madalaima määratletud) taseme.

Maakondade lõikes võib lugemisoskuse osas esile tõsta Järva-, Saare- ja Hiiumaa, kuulamisoskuse puhul Saare- ja Pärnumaa ning kirjutamisoskuse puhul Rapla-, Jõgeva-, Järva-, Pärnu- ja Saaremaa õpilasi. Iga osaoskuse puhul jäid kõige nõrgemaks Ida-Virumaa õpilaste tulemused (mis on ülaltoodud arvestades ootuspärane, kuna tegemist on vene õppekeelega koolidega).

Uuringust ilmnes, et paremaid tulemusi on saavutanud need, kelle keeletunnis osaleb suurem arv õpilasi. Nagu oletada võis, on pisut paremad tulemused õpilastel, kel on nädalas 3 ja enam keeletundi, võrreldes nendega, kel keeletunde on vähem. Ka on õpilaste inglise keele osaoskuste tase seda kõrgem, mida sagedamini õpetaja kasutab tunnis klassi poole pöördudes inglise keelt või mida sagedamini õpilased ise kasutavad tunnis inglise keelt nii klassi ees, õpetajaga või omavahel rääkides.

Kui järeleaitamistundides osalenute tulemused on ootuspäraselt nõrgemad kui teistel, siis väga kummaline on see, et andekatele õpilastele mõeldud täiendavates inglise keele tundides osalenute tulemused on keskmisest madalamad, seda eriti lugemise ja kuulamises osas. Selle taga peituvad põhjused nõuaksid edasist uurimist. Küll aga on tulemused osaoskustes seda paremad, mida sagedamini tegeletakse tunnis vastava osaoskuse arendamisega.

Negatiivne on seos kodus inglise keele õppimisele kulutatava aja ning tulemuste vahel – neil, kelle inglise keele oskus on parem, ei kulu koduste ülesannete tegemiseks nii palju aega kui nõrgema tasemega õpilastel. Positiivne on aga seos tulemuste ja selle vahel, kui kergeks õpilane inglise keelt lugema, kuulama või kirjutama õppimist peab, st paremad tulemused olid neil, kes inglise keele õppimist raskeks ei pea. Eriti suured erinevused tulemustes ilmsid ingliskeelsest kõnest aru saama õppimisele antud hinnangute lõikes ja ka siin mängib rolli õppekeel, kuna rohkem kui pooled vene õppekeelega koolide õpilastest hindasid seda keeruliseks.

4 Inglise keele õpetajate profiil

Uuringus osalenud õpetajatest 79% töötab eesti õppekeelega koolides ja 21% vene õppekeelega koolides. Veerand õpetajatest töötab maapiirkonna koolides, 30% väikelinna, 15% linna ja 30% suurlinna koolides.

4.1 Õpetajate sotsiaal-demograafiline taust

Valdav enamik Euroopa keeleoskuse uuringus osalenud õpetajatest on **naised** – mehi on vaid 5% (vt Joonis 4.1). Õpetajatest 55% on **vanemad kui 44 aastat** ning 28% nooremad kui 35 aastat. Suur osa õpetajatest (72%) **räägib kodus peamiselt eesti keelt** ning veerand vene keelt. Inglise või mõnda muud võõrkeelt räägib kodus peamise keelena 2% õpetajatest. Inglise keele õpetajad on enamasti **kõrgharidusega**, 89% juhtudest kas bakalaureuse- või magistrikraadi ning 8% kutsekõrgharidusega. 80% õpetajatest töötab **tähtjatu töölepingu alusel**, sealhulgas 63% täiskoormuse ning 17% osalise koormusega.

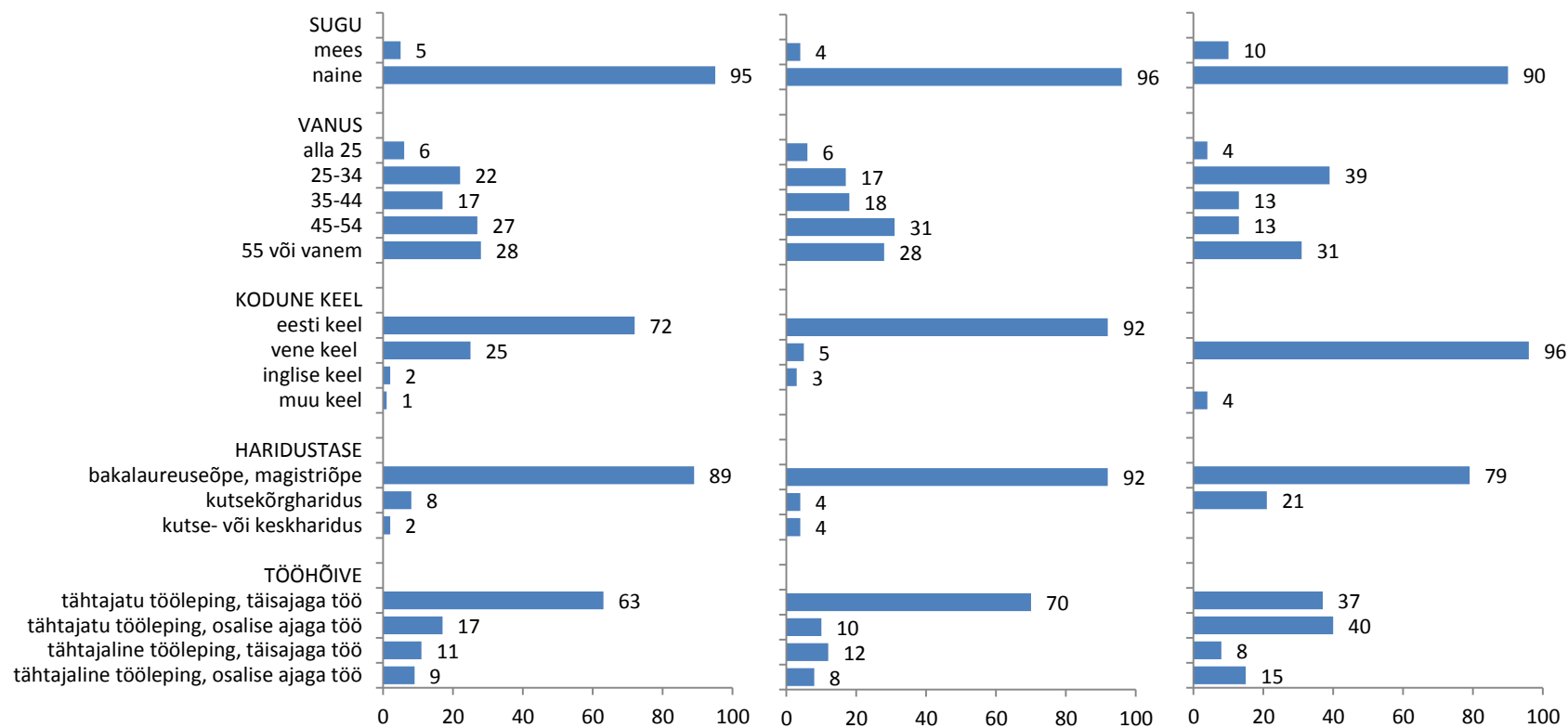
Mõned olulised erinevused inglise keele õpetajate taustas avalduvad vastavalt kooli õppekeelele (vt Joonis 4.1). Vene õppekeelega koolides on võrreldes eestikeelsete koolidega inglise keele õpetajate hulgas rohkem **mehi** (vastavalt 10%) ning õpetajad on **nooremad**. Vene õppekeelega koolide õpetajad **räägivad kodus peamiselt vene keeles**. Suur osa õpetajatest on bakalaureuse- või magistrikraadiga (79%), kuid **keskmisest sagedamini on õpetajatel kutsekõrgharidus** (21%). Õpetajad töötavad peamiselt tähtjatu lepingute alusel, kuid enam kui pooltel juhtudest **osalise tööajaga**.

**inglise keele õpetajad
(n=1090)**

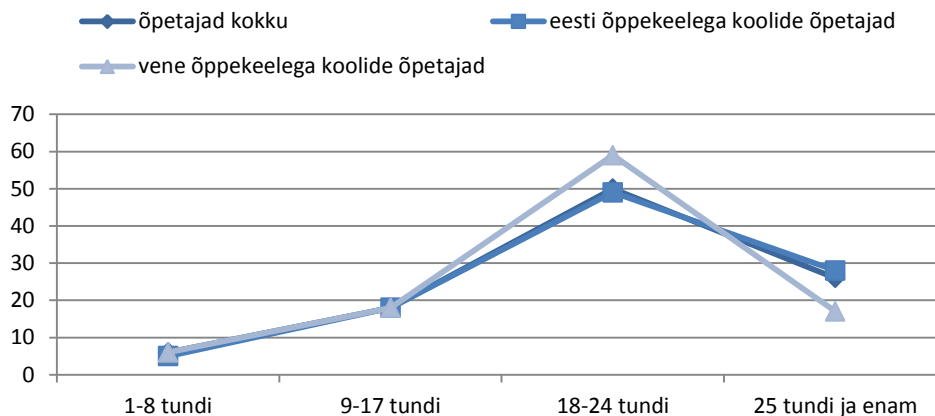
**eesti õppekeelega koolide
inglise keele õpetajad (n=859)**

**vene õppekeelega koolide
inglise keele õpetajad (n=232)**

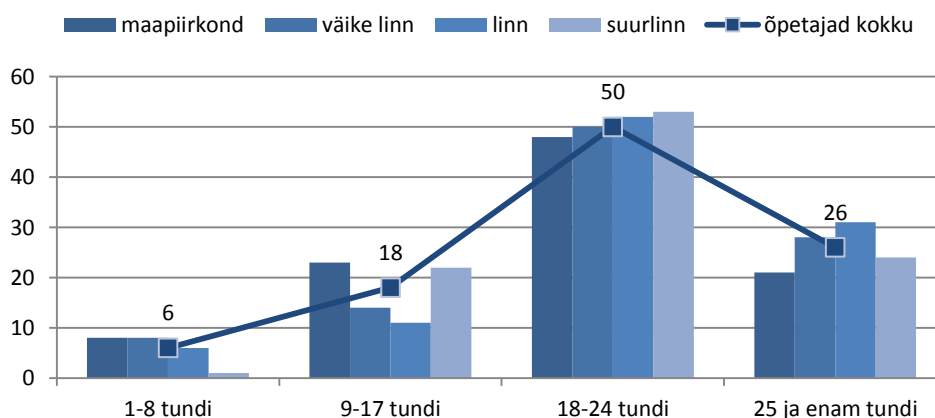
Joonis 4.1 Inglise keele õpetajate sotsiaal-demograafiline taust (%)

Vabariigi Valitsuse määruse „Haridustöötajate tööaeg“ § 2 kohaselt on lasteaed-põhikooli, põhikooli ning gümnaasiumi põhikooli klasside aineõpetajal õppe- ja kasvatustöö tundide arvuks 18–24 tundi ning gümnaasiumi (sh põhikooli ja gümnaasiumi, mis tegutsevad ühe asutusena) aineõpetajal 18-22 tundi 7-päevase ajavahemiku jooksul. Uuringu tulemused viitavad, et pooltel inglise keele õpetajatel jääb töökoormus **inglise keele tundide** andmisel normi piiresse²⁹, vene õppekeelega koolides on see näitaja mõnevõrra suurem (9 protsendipunkti võrra). Veerandil õpetajatest (eeskätt eestikeelsetes koolides) on koormus ettenähtust suurem ning veerandil õpetajatest väiksem. (vt Joonis 4.2). Vene õppekeelega koolide õpetajad annavad nädalas enamasti 18-24 keeletundi ning keskmisest harvem enam kui 25 tundi (17%) nädalas.

Joonis 4.2 Õpetajate koormus inglise keele tundide andmisel kooli õppekeele lõikes (% , tundide arv nädalas)

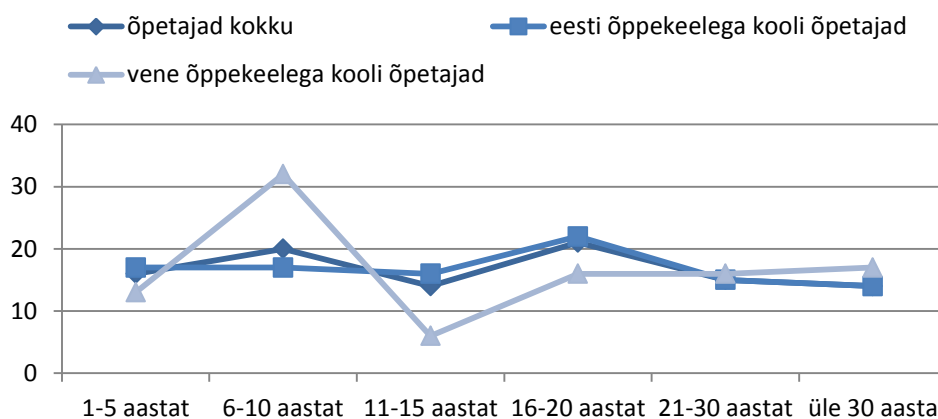
Keskmisest sagedamini töötavad ülekoormusega väikelinna (28%) või linnakoolide (31%) õpetajad (vt Joonis 4.3). Maapiirkondade õpetajad töötavad sagedamini väiksema koormusega ehk kuni 17 tundi nädalas (31%).

Joonis 4.3 Õpetajate koormus inglise keele tundide andmisel kooli asukoha lõikes (% , tundide arv nädalas)

²⁹ Siinkohal tuleb arvestada, et õpetajad võivad õpetada ka teisi õppeaineid. Metoodiliste probleemide tõttu ei ole võimalik analüüsida õpetajate kogukoormust.

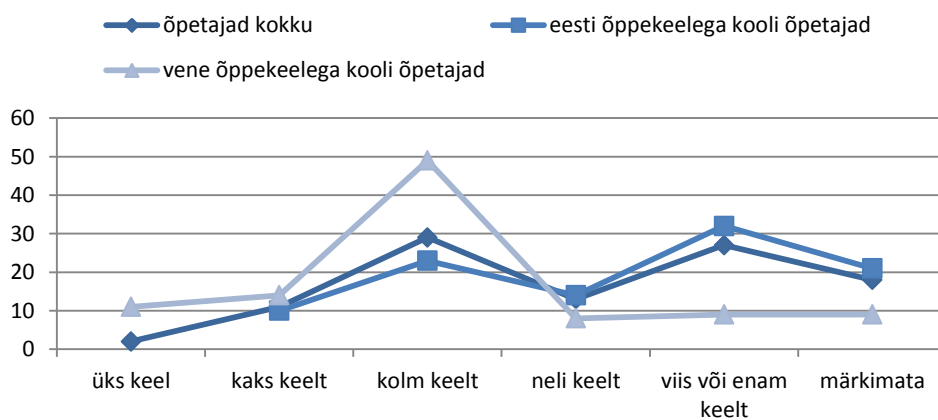
Inglise keele õpetajad on üsna staažikad, vaid vähem kui viiendikul õpetajatest on staaž väiksem kui 5 aastat. Kolmandik õpetajatest on inglise keelt õpetanud **11-20 aastat** ning viiendik **6-10 aastat** (vt Joonis 4.4). Vene õppekeelela koolide õpetajad on keskmisest pisut nooremad ning sellest tulenevalt on nende hulgas võrreldes eesti õppekeelela koolide õpetajatega rohkem neid, kelle staaž on 6-10 aastat (32%).

Joonis 4.4 Inglise keele õpetamise staaž (%)

4.2 Õpetajate ettevalmistus

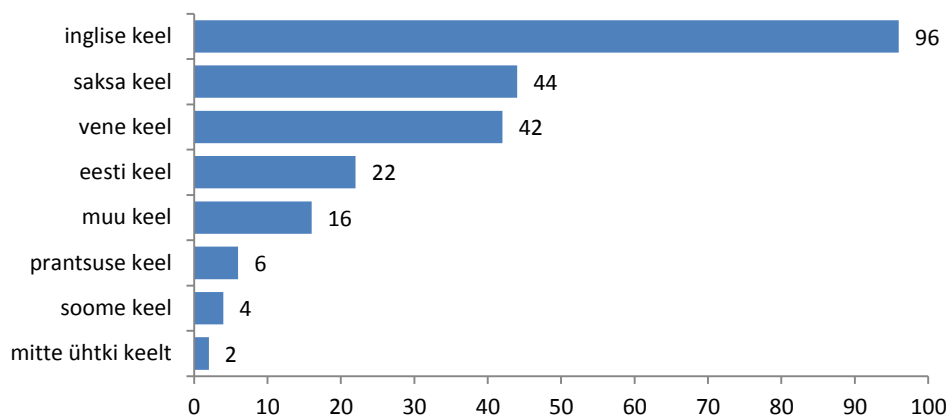
Inglise keele õpetajad on koolis või mõnel muul viisil õppinud mitut võõrkeelt, kõige sagedamini **kolme võõrkeelt** (29%), eesti õppekeelela koolide õpetajad enam kui kolme võõrkeelt (46%, vt Joonis 4.5). Üheks õpitud võõrkeeleks on kindlasti **inglise keel**, täiendavate keeltena on õpetajad õppinud **vene** (72%), **saksa** (65%), ladina (38%) ja soome (38%) keelt, harvem muid keeli (sh prantsuse, rootsi või hispaania keelt). Vene õppekeelela koolide õpetajad on täiendavate võõrkeeltena sagedamini õppinud saksa (58%), ladina (26%) või prantsuse keelt (14%), kuna vene keel on nende jaoks sageli emakeeleks (eesti keele õppimise kohta küsimus puudus).

Joonis 4.5 Koolis või muul viisil õpitud võõrkeelte arv (%)

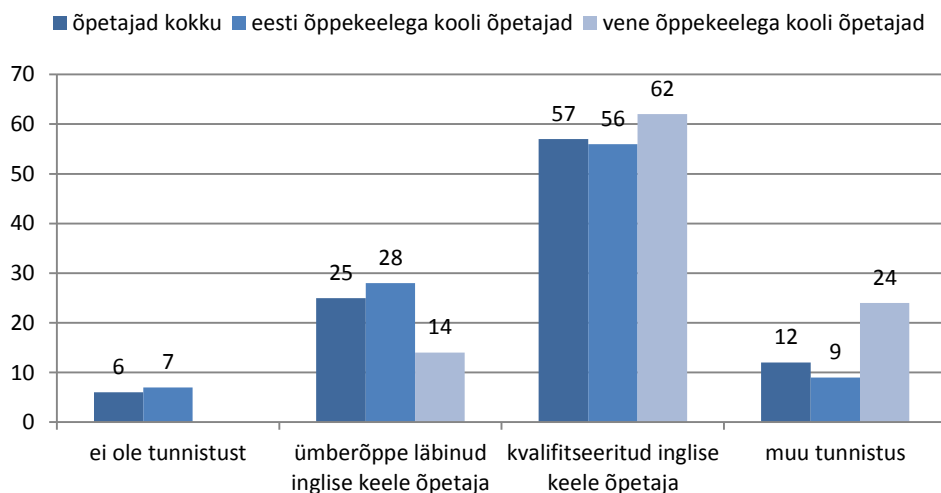
Õpetaja põhikoolituse käigus on valdav enamik õppinud **inglise keelt** (vt Joonis 4.6). Teistest keeltest on levinumad saksa ja vene keel, viiendik õppis eesti keelt. Väike osa (2%) vastajatest märkis, et ei õppinud

Õpetaja põhikoolituse käigus ühtki võõrkeelt (põhjuseks võib olla see, et õpetaja on saanud ettevalmistuse muu aine õpetamiseks, kuid hiljem läbinud ümberõppe). Inglise ja saksa keelt on õppinud nii eesti- kui vene õppekeelega koolide õpetajad, vene keelt õppisid ootuspäraselt pigem eesti õppekeelega koolide inglise keele õpetajad ning eesti keelt peamiselt vene õppekeelega koolide õpetajad.

Joonis 4.6 Õpetaja põhikoolituse ajal võõrkeeltena õpitud keeled (%)

Enam kui pooltel õpetajatest on **kvalifitseeritud inglise keele õpetaja tunnistus** ning veerand **on läbinud ümberõppe** (vt Joonis 4.7). Muu tunnistuse on saanud või üldse ilma tunnistuseta on veidi vähem kui viiendik õpetajatest³⁰. Vene õppekeelega koolide õpetajate seas on rohkem neid, kes on kvalifitseeritud inglise keelt õpetama või omavad mingit muud tunnistust, ümberõppe läbinud inglise keele õpetajaid on nendes koolides poole vähem kui eesti õppekeelega koolides.

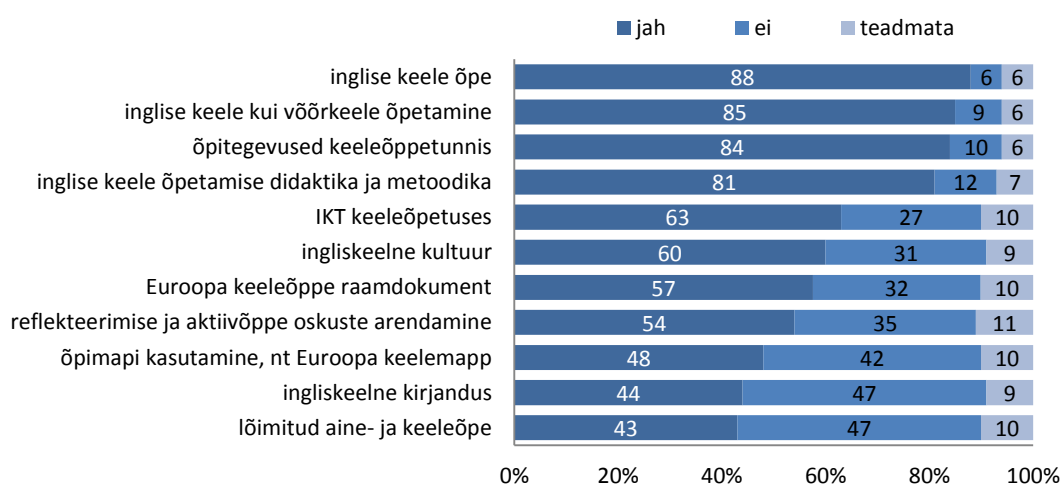
Joonis 4.7 Õpetajate kvalifikatsioon inglise keele õpetamiseks (%)

Pooled õpetajatest on kvalifitseeritud õpetama ühte võõrkeelt, milleks on inglise keel ning 44% kahte võõrkeelt, lisaks inglise keelele sagedamini kas saksa (17%) või vene keelt (15%). Eesti õppekeelega

³⁰ Koolidel on õigus palgata kuni üheaastase lepinguga ka kutsetunnistusega õpetajat.

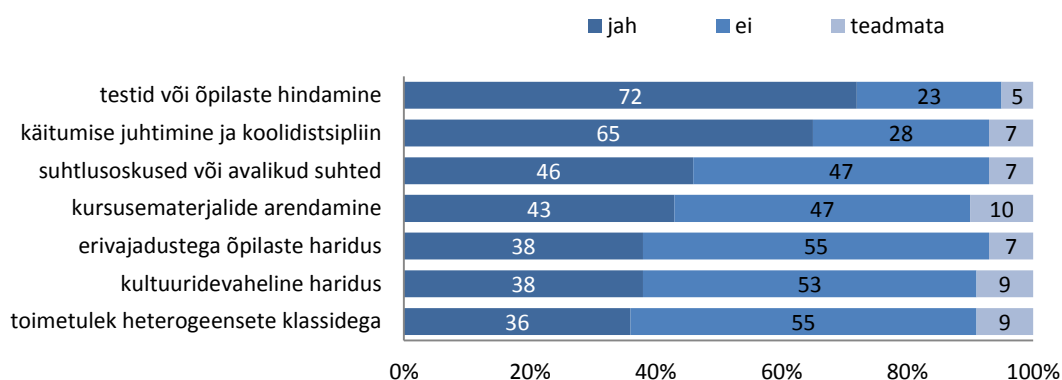
koolide õpetajatest viiendik on lisaks inglise keelele kvalifitseeritud õpetama ka eesti keelt. Kolme keele õpetamise kvalifikatsioon on 5%-l õpetajatest ning 3% ei ole kvalifitseeritud õpetama ühtki keelt.

Viimase viie aasta jooksul on üle 80% õpetajatest osalenud täienduskoolitustel. Enim on osaletud otseselt keeleõppega seotud koolitustel: **inglise keele õppe, inglise keele kui võõrkeele õpetamise, keeleõppetunni õpitegevuste ning inglise keele õpetamise didaktika ja metoodika** alal (kõikide teemade osas on koolitustel osalenud õpetajate osakaal suurem kui 80%, vt Joonis 4.8). Väiksem, kuid siiski märkimisväärne osa õpetajatest on osalenud inglise keele õpetamisega kaudselt seotud koolitustel: IKT vahendite kasutamine keeleõppes ja inglise kultuur (osalenud on enam kui 60% õpetajatest), Euroopa keeleõppe raamdokumendi ning reflekteerimise ja aktiivõppe meetodid (enam kui 50% õpetajatest) ning veidi vähem lõimitud aine- ja keeleõppe, inglise kirjanduse ja õpimapi kasutamise alal (40-50%).

Joonis 4.8 Inglise keele õpetamisega seotud täienduskoolitustel osalemine viimase viie aasta jooksul (%)

Ka koolituse teemavaldkonnad on olnud väga erinevad. Kõige enam on õpetajad saanud koolitust **testide või õpilaste hindamise teemadel** (72%) ja veidi vähem **käitumise juhtimise ja koolidistsipliini alal** (65%) (vt Joonis 4.9). Harvem on õpetajad läbinud koolitusi erivajadustega õpilaste hariduse (38%), kultuuridevahelise hariduse (38%) või heterogeensete klassidega toimetuleku (38%) teemadel.

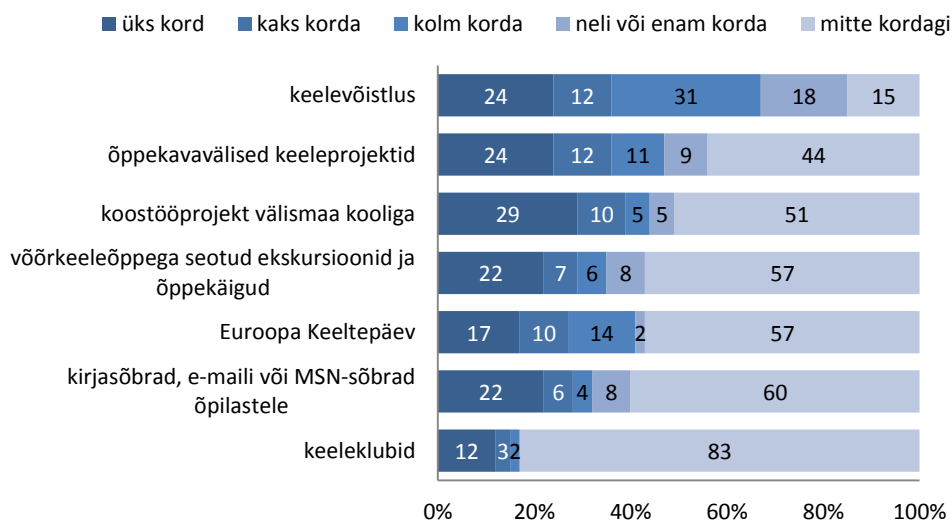

Joonis 4.9 Inglise keele õpetamise teooria ja praktikaga seotud täienduskoolitustel osalemine viimase viie aasta jooksul (%)

4.3 Inglise keele tunnid

Küsitluses osalenud õpetajad on saanud vastava ettevalmistuse põhikoolis inglise keele õpetamiseks ning on viimase viie aasta jooksul õpetanud inglise keelt põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava alusel enamasti 5.-9. klassidele, pooled õpetajatest ka teises kooliastmes või gümnaasiumis. Rohkem kui pooltel õpetajatel on inglise keele tunnis korraga enamasti 11–15 õpilast ning kolmandikul 16–20 õpilast.

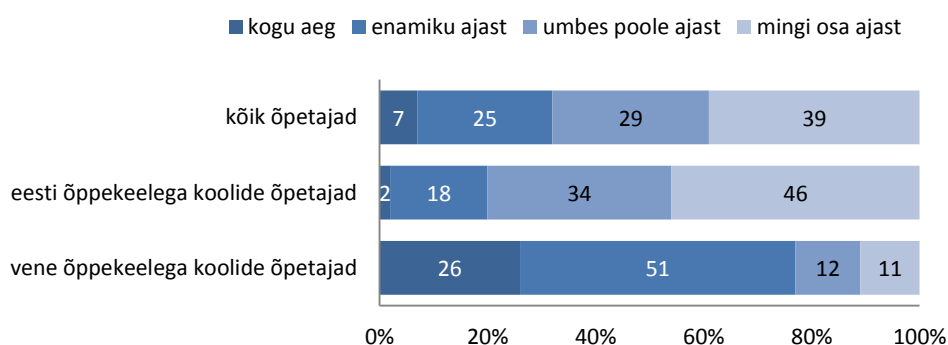
Lisaks inglise keele tundide andmisele on suur osa õpetajatest aktiivsed ka teiste keeleõppega seotud tegevuste korraldamisel (vt Joonis 4.10). Kõige sagedamini korraldavad õpetajad tunnivälistest tegevustest **keelevõistlusi** (85% õpetajatest on seda viimase kolme aasta jooksul teinud), **õppekavaväliseid keeleprojekte** (56%) ning **ühiseid koostööprojekte välisriigi kooliga** (49%). Võõrkeeleõppega seotud ekskursioonide ja õppekäikude, Euroopa Keeltepäeva või õpilastele kirja-, meili- või MSN-sõprade organiseerimisega on seotud olnud ligikaudu 40% õpetajatest. Harvem on õpetajad korraldanud keeclubid³¹ (17%).

Joonis 4.10 Keeleõppega seotud tegevuste korraldamine koolis viimase kolme aasta jooksul (%)

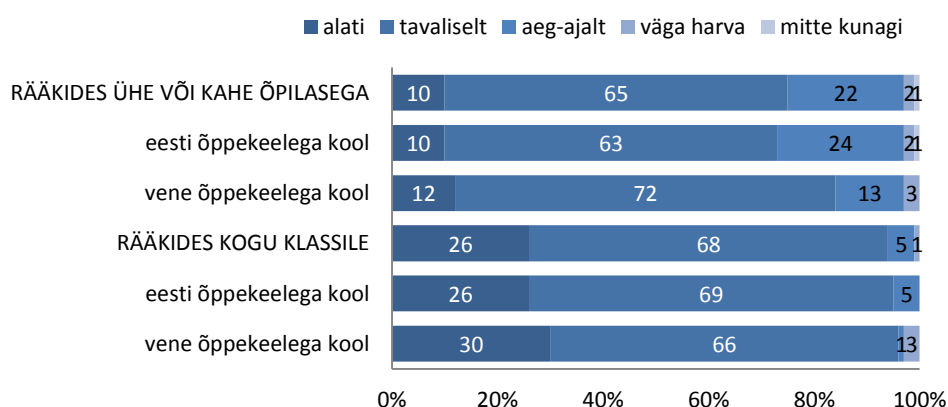
Inglise keele tundides on suur roll õpilaste **individuaalsel juhendamisel**. Kogu klassi juhendamisega tegeleb enda hinnangul vähem kui poole tunnist kaks kolmandikku õpetajatest. Enamasti teeb seda veerand õpetajatest ning 7% õpetajatest juhendavad reeglina terve tunni kogu klassi (vt Joonis 4.11). Siinkohal eristuvad selgelt eesti ja vene õppekeele koolid: eesti õppekeele koolides on rohkem individuaalset lähenemist. Vene õppekeele koolide õpetajatest pühendavad kogu klassi juhendamisele suurema osa ajast pooled õpetajad (eesti õppekeele koolide õpetajatest kolmandik) ning veerand neist juhendab kogu klassi terve tunni (eesti õppekeele koolide õpetajatest vaid 2%).

³¹ Keeclubi erineb tavalisest keeleõppetunnist selle poolest, et siin kasutatakse keelt elu loomulikes situatsioonides, kus rõhuasetus ei ole keele struktuuril, vaid praktilisel kasutamisel. (http://www.opleht.ee/?archive_mode=article&articleid=5928)

Joonis 4.11 Õpetajate hinnang ajale, mil nad inglise keele tunnis juhendavad kogu klassi (%)

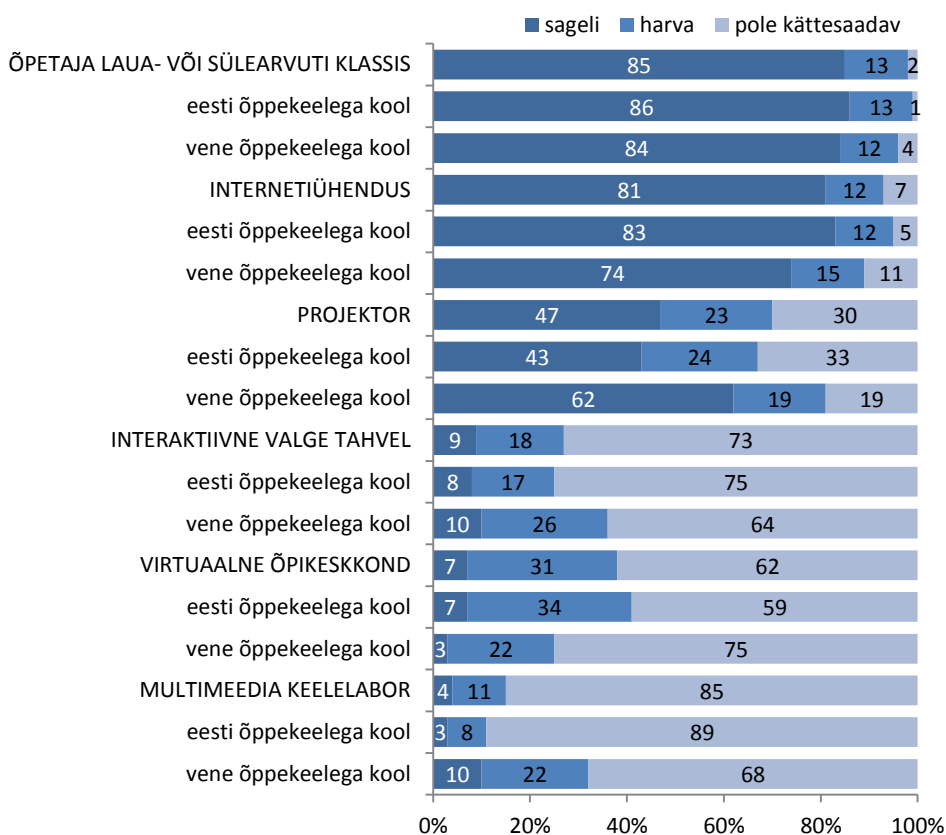
Suurema osa ajast räägivad õpetajad inglise keele tundides inglise keeles, seda nii kogu klassi kui ka üksikute õpilaste poole pöördudes (vt Joonis 4.12). Kogu klassile rääkides kasutavad inglise keelt enamasti nii eesti kui ka vene õppekeele koolide inglise keele õpetajad. Veidi sagedamini kasutavad vene õppekeele koolide õpetajad inglise keelt ka siis, kui nad pöörduvad tunnis ühe või kahe õpilase poole.

Joonis 4.12 Õpetajate inglise keele kasutamise sagedus tunnis (%)

Üldlevinud IKT vahenditega³² varustatus on koolides hea. Valdaval enamikul õpetajatest on võimalik inglise keele tunnis kasutada klassis olevat **laua- või sülearvutit** ja **internetiühendust** ning suur osa õpetajatest kasutab seda võimalust sageli (vt Joonis 4.13). **Projektori** kasutamise võimalus on 70% õpetajatest (seejuures vene õppekeele koolides ligi 80% ning Eesti õppekeele koolides 66%), ligikaudu pooled õpetajatest kasutavad projektorit sageli ning neljandik harva. Interaktiivset valget tahvlit, virtuaalset õpikeskkonda, multimeedia laborit või multimeedia keelelaborit on õpetajatel võimalik kasutada tunduvalt harvem.

³² IKT vahendid ehk informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendid (nt arvuti, projektor, õpikeskkond, õpitarkvara)

Joonis 4.13 Vahendite kasutamise võimalus inglise keele õpetamiseks klassiruumis (%)

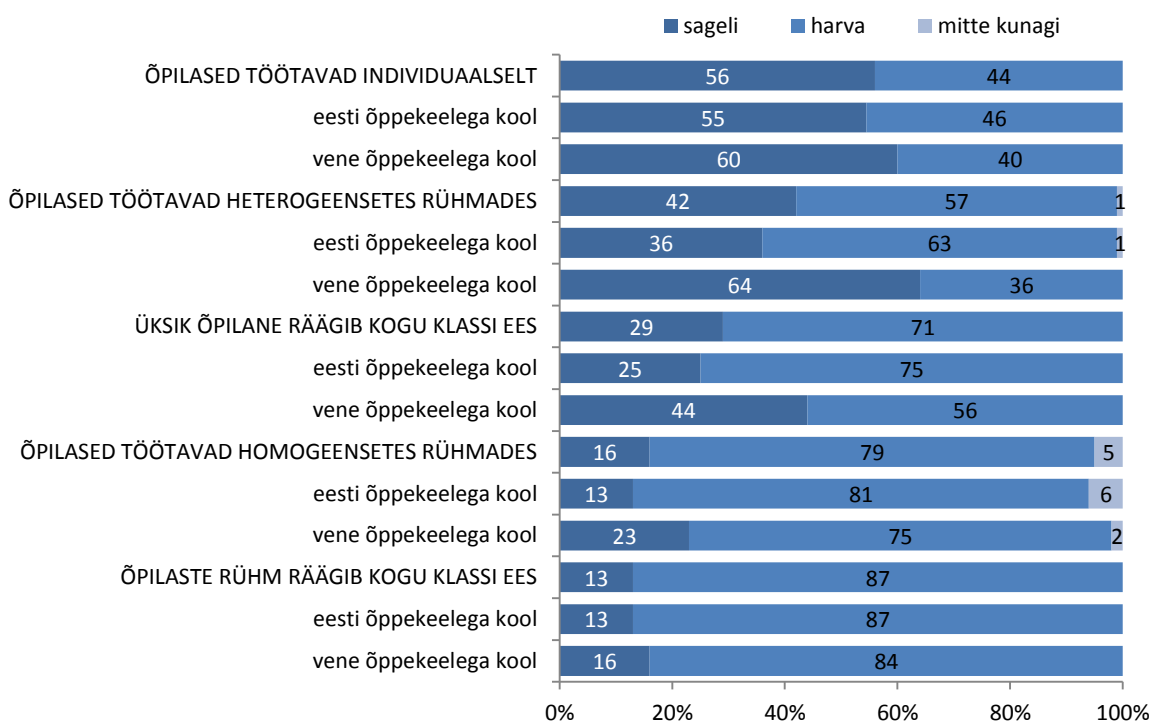
4.4 Keeleõppe meetodid

Inglise keele õppes kasutatakse üsna palju **individuaalset tööd** – enam kui pooled õpetajatest annavad õpilastele sageli individuaalseid ülesandeid (29% juhtudest räägivad õpilased inglise keele tunnis üksinda kogu klassi ees, harvem kasutatakse rühmatöid). Rühmatööde kasutamine on vene õppekeelega koolides levinum kui eesti õppekeelega koolides (vt Joonis 4.14). Õpilaste töötamist homogeensetes rühmades³³ või õpilaste rühma rääkimist kogu klassi ees tuleb inglise keele tundides ette harva. Õpilaste gruppides töötamise või rühma õpilaste kogu klassi ees rääkimise sagedus eesti ja vene õppekeelega koolide vahel märkimisväärselt ei erine. Vene õppekeelega koolide õpilased töötavad inglise keele tundides sagedamini heterogeensetes³⁴ (64%) või homogeensetes rühmades (23%) ja räägivad üksi kogu klassi ees (42%) kui eesti õppekeelega koolide õpilased.

³³ Homogeenne rühm koosneb sarnase keeleoskuse tasemega õpilastest.

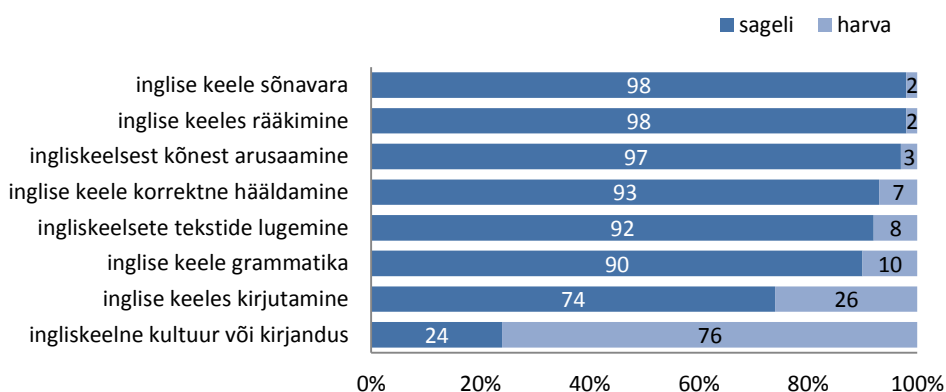
³⁴ Heterogeenne rühm koosneb erineva keeleoskuse tasemega õpilastest.

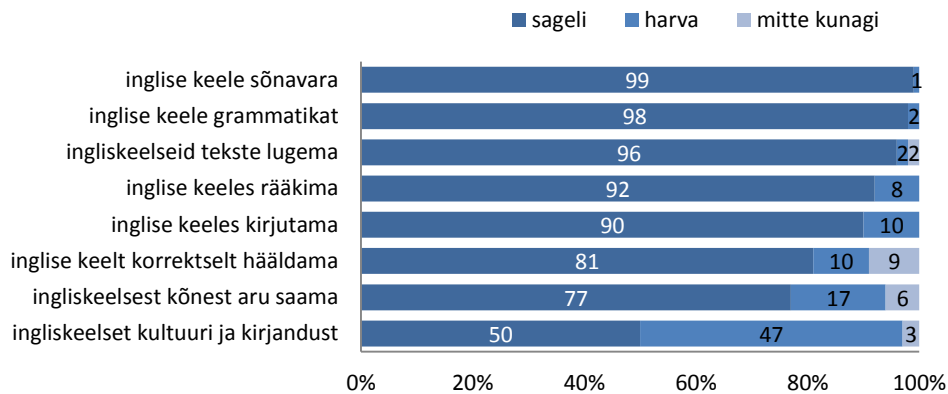
Joonis 4.14 Õppetegevuste sagedus inglise keele tundides (%)

Õpetajate hinnangul pööravad nad inglise keele tundides tähelepanu nii **rääkimist, kuulamist** kui ka **mõistmist** ja **lugemist toetavatele osaoskustele** (õpilaste rääkimisoskusele, korrektsele hääldusele ja kõnest arusaamisele; tekstide lugemisele ja sõnavarale; kõiki eelnimetatudid tõi välja enam kui 90% õpetajatest, vt Joonis 4.15). Mõnevõrra vähem pööratakse tähelepanu õpilaste kirjutamisoskusele ning grammatikale, tunduvalt vähem inglise kultuuri või kirjanduse tutvustamisele.

Joonis 4.15 Keeleoskuse arendamise sagedus inglise keele tundides (%)

Kodutööde ja ülesannete puhul on rõhuasetus samuti sageli **sõnavara, grammatika** ja **lugemisoskuse** omandamisel. Pisut vähem ülesandeid on seotud rääkimis- ja kirjutamisoskusega ning tunduvalt vähem häälduse ja kõne mõistmisega. Inglise kultuuri ja kirjandust käsitleb kodutöodes rohkem õpetajaid kui tundides, kuid sellele pööratakse võrreldes teiste osaoskustega vähem tähelepanu.

Joonis 4.16 Kodutööde ja ülesannete sagedus eesmärgiga õpetada... (%)

Kõik õpetajad annavad **õpilastele kodutöid või ülesandeid** ning enamasti kommenteerivad neid kas suuliselt või kirjalikult. Osana kodutööst antakse õpilastele sageli teha **hinnatavaid test või ülesanne**, mille tulemusi samuti suur osa õpetajatest kas kirjalikult või suuliselt kommenteerivad.

4.5 Tüüpiline inglise keele õpetaja

Euroopa keeleoskuse uuringu andmete kohaselt on „tüüpiline“ (ehk nõ keskmine) põhikooli inglise keele õpetaja üle 44-aastane kõrgharidusega kodus eesti keelt rääkiv naine, kes töötab täiskoormusega (või isegi üle selle) ning on staažikas (õpetanud vähemalt 6 aastat). Tüüpiline õpetaja valdab lisaks inglise keelele veel vähemalt ühte võõrkeelt (sagedamini kuni kolme), on omandanud inglise keele õpetamiseks vastava hariduse või läbinud ümberõppe ning osaleb keskmiselt 2-3 korda aastas tööga seotud täienduskoolitustel.

Rohkem kui pooltel õpetajatel on inglise keele tunnis 11–15 õpilast ning kolmandikul 16–20 õpilast. Pooled õpetajad on kvalifitseeritud õpetama ühte ja veidi vähem kui pooled kahte võõrkeelt (inglise keelele lisaks kas saksa või vene keelt). Õpetajad juhendavad tunnis üldjuhul kogu klassi korraga, kasutades selleks enamasti inglise keelt. Ka väiksema rühma või konkreetse õpilase poole pöördudes räägib õpetaja enamasti inglise keeles. Lisaks tundide andmisele ja kodutööde tagasisidestamisele tegelevad inglise keele õpetajad koolis ka tunniväliste keeleõppe projektidega, eelkõige keelevõistluste või õppekava toetavate keeleprojektide koordineerimisega.

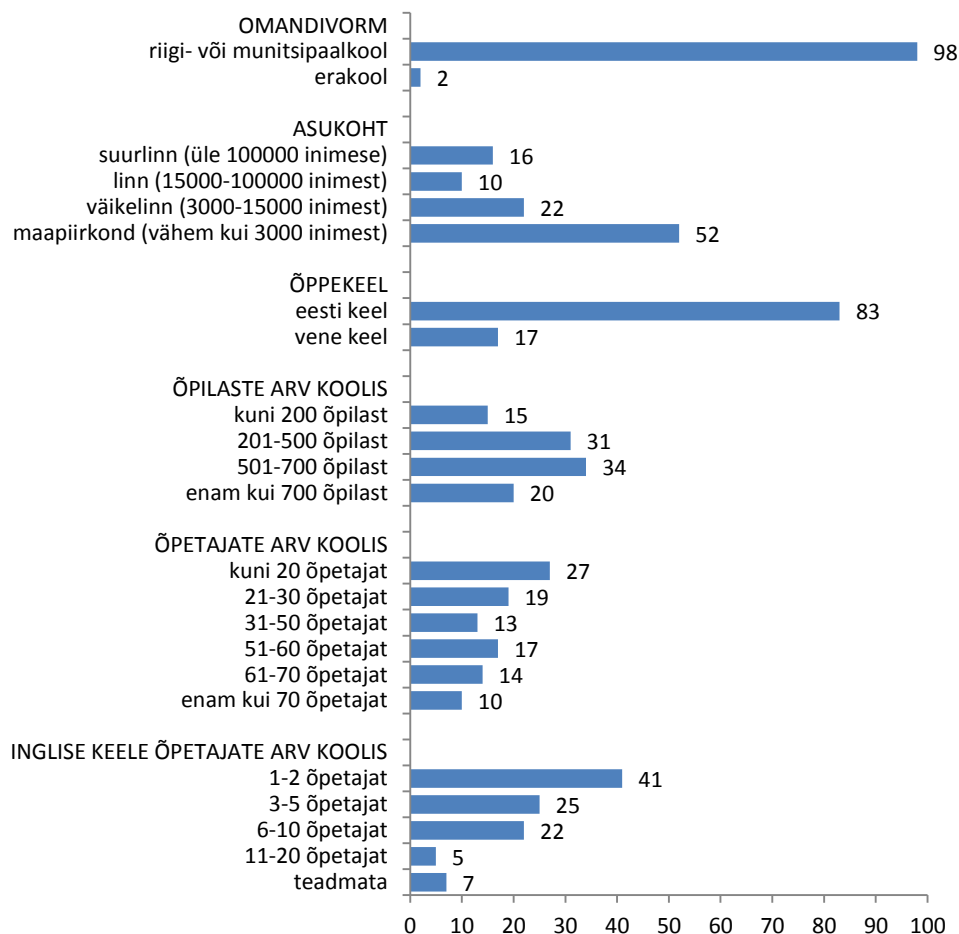
Peamise õppematerjalina kasutavad õpetajad inglise keele tundides inglise keele õpikut, kuid lisaks sellele on neil võimalik tunni läbiviimisel kasutada klassis asuvat arvutit koos internetiühendusega. Muid interaktiivseid vahendeid kasutatakse tundides vähe.

Sageli töötavad õpilased õpetaja juhendamisel inglise keele tundides individuaalselt, harvem heterogeensetes rühmades. Kõigile võõrkeele osaoskustele (sh lugemine, kuulamine, hääldamine, rääkimine, sõnavara ja grammatika) pööravad õpetajad tundides suurt tähelepanu. Pisut vähem keskendutakse kirjutamisele. Kõigi osaoskuste arendamiseks annavad õpetajad õpilastele sageli kodutöid või ülesandeid ning kommenteerivad nende tulemusi.

5 Koolide profiil

5.1 Koolide iseloomustus

Uuringus osalenud koolidest on valdav enamik (98%) **riigi- või munitsipaalkoolid**³⁵ ning 2% erakoolid³⁶. Pooled koolidest asuvad **maapiirkonnas**, viiendik **väikelinnades**, kümnendik keskmise suurusega linnades ning 16% suurlinnades. Valdav enamik (83%) uuringus osalenud koolidest on **eesti õppekeelega**, vene õppekeelega koole on vähem kui 20%. Õpilaste arv koolides on enamasti vahemikus **201-500 või 501-700 õpilast** (65%). Igas viiendas koolis on õpilasi rohkem kui 700, väikseid koole (õpilasi vähem kui 200) on 15%. Õpetajate arv koolides varieerub, ligikaudu igas kolmandas koolis töötab **kuni 20 õpetajat** ning igas viiendas koolis **21-30 õpetajat**. Sageli töötab koolis **üks või kaks inglise keele õpetajat** (41%), igas neljandas koolis 3-5 inglise keele õpetajat ning viiendikus koolides 6-10 inglise keele õpetajat (vt Joonis 5.1).

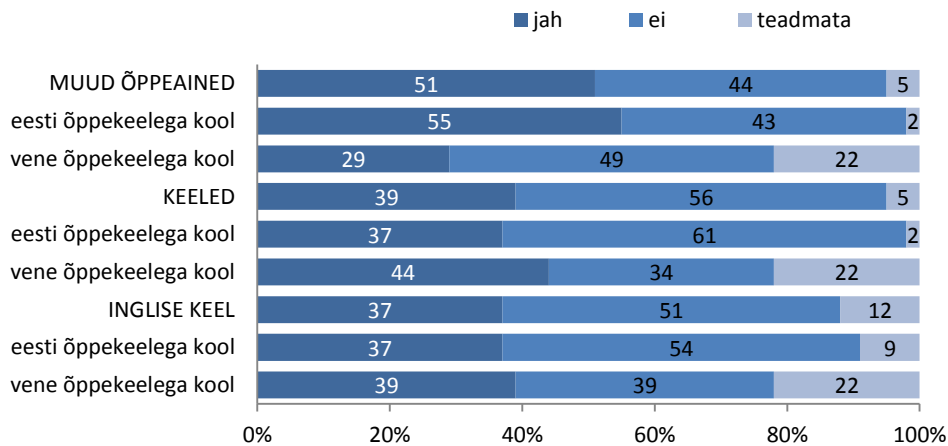

Joonis 5.1 Koolide taust (%)

³⁵ Riigi- või munitsipaalkool – kool, mida otseselt või kaudselt haldab haridusministeerium, valitsusasutus või haldusorgan, mis on valitsuse poolt ametisse määratud või kohalikel või riiklikel valimistel valitud

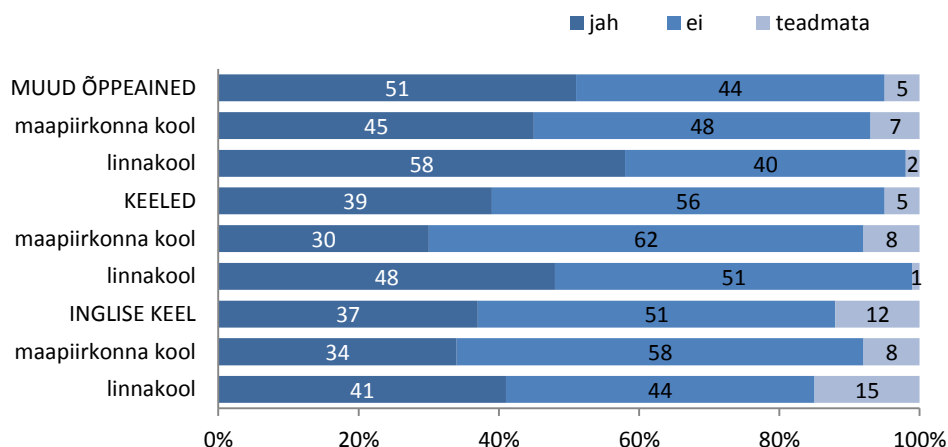
³⁶ Erakool – kool, mida otseselt või kaudselt haldab valitsuväline asutus, nt kirik, ametiühing, äriettevõtte või mõni muu erasutus või füüsilisest isikust ettevõtja

Inglise keele õpetajate leidmine on võrreldes teiste õppeainete pedagoogidega mõnevõrra väiksemaks, kuid siiski oluliseks probleemiks. Viimase viie aasta jooksul on pooltel koolidel olnud raskusi muude õppeainete **õpetajate vabade ametikohtade täitmise** või **puuduva õpetaja asendamisega** (vt Joonis 5.2). Keeleõpetajate või inglise keele õpetaja asendamise vajadusega on kokku puutunud keskmiselt 38% koolidest. Eesti õppekeelega koolidel on sagedamini olnud raskusi muude õppeainete õpetajate asendamisega (55%), vene õppekeelega koolidel keeleõpetajate leidmise ja asendamisega (44%). Inglise keele õpetajate leidmisel kooli õppekeele alusel suuri erinevusi ei ole.

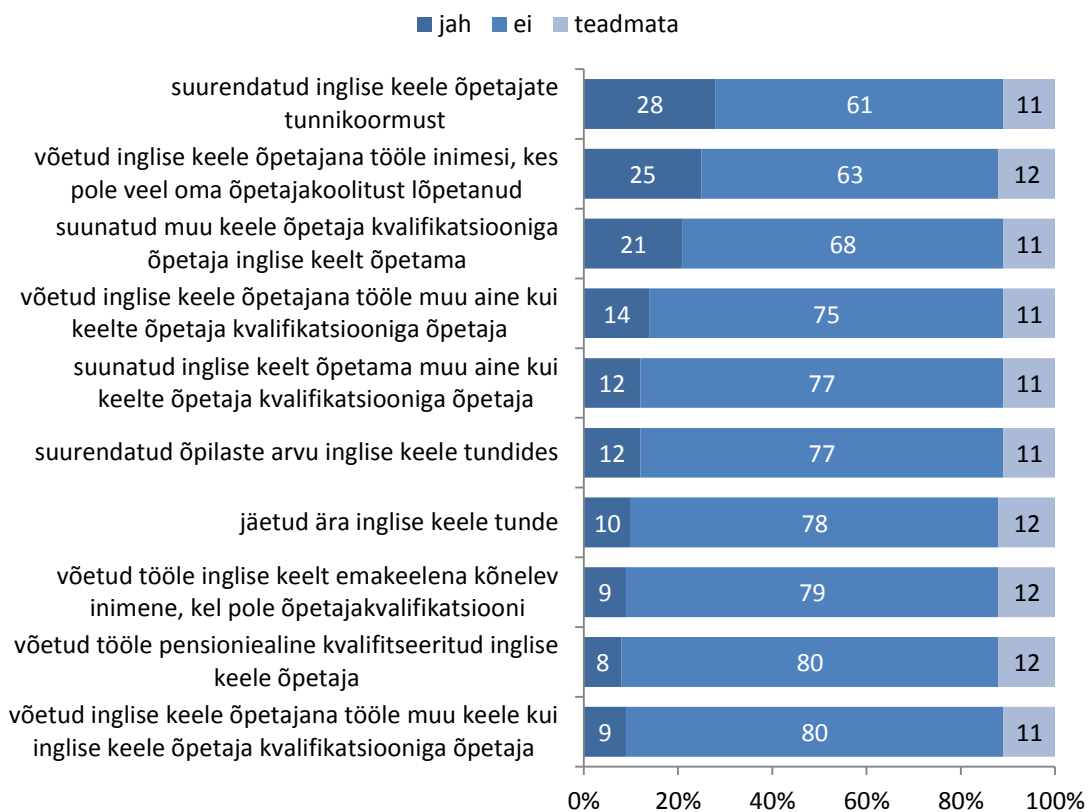
Joonis 5.2 Raskused õpetajate vabade ametikohtade täitmise või puuduva õpetaja asendamisega kooli õppekeele alusel (%)

Õpetajate (nii keele- kui muude ainete) leidmisega on raskusi olnud pigem linna- kui maakoolidel (vt Joonis 5.3). Üheks põhjuseks on see, et linnades on töökohtade valik suurem ning õpetajad liikuvad, maapiirkondades seevastu töötavad inimesed pikemalt samal ametikohal. Inglise keele õpetajate asendamisel suuri erinevusi linna- ja maakoolide vahel ei ole.

Joonis 5.3 Raskused õpetajate vabade ametikohtade täitmise või puuduva õpetaja asendamisega kooli asukoha alusel (%)

Inglise keele õpetaja vaba ametikoha täitmiseks või puuduva õpetaja asendamiseks on koolid kasutanud erinevaid meetmeid (vt Joonis 5.4, jaatav vastus juhul, kui meedet on kasutatud pikema aja kui kolme nädala jooksul). Levinuimaks lahenduseks on olnud kas **olemasolevate inglise keele õpetajate tunnikoormuse suurendamine** või **inimeste töölevõtmine, kes ei ole veel õpetajakoolitust täies mahus läbinud** (veerand koolidest). Viieskümnendikul juhtudest on koolid kasutanud mõne muu kvalifitseeritud keeleõpetaja suunamist inglise keelt õpetama. Harvem võeti/suunati inglise keelt õpetama muu aine kui keelte õpetaja, jäeti inglise keele tunde ära, võeti tööle pensioniealine kvalifitseeritud inglise keele õpetaja vms.

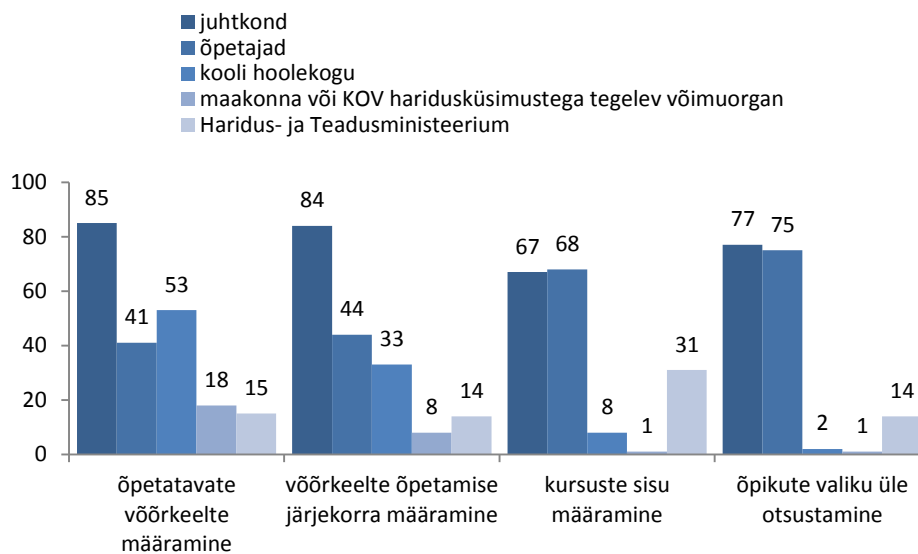

Joonis 5.4 Erinevate meetmete kasutamine (kauem kui kolme nädala vältel) inglise keele õpetaja vaba ametikoha täitmiseks või puuduva inglise keele õpetaja asendamiseks (%)

Olemasolevate inglise keele õpetajate tunnikoormuse suurendamist on keskmisest enam kasutanud linnakoolid (43%, maakoolid 15%, keskmine 28%) ja vene õppekeelega koolid (50%, eesti õppekeelega kool 24%). Õpetajat asendada on võetud inimesi, kes pole õpetajakoolitust täies mahus läbinud, sagedamini linnakoolides (32%) ja eesti õppekeelega koolides (29%), tunduvad harvem vene õppekeelega koolides (10%). Muu keele õpetajaid on suunanud inglise keele tunde andma viieskümnendik linna- ja maakoolidest ning veerand eesti õppekeelega koolidest, samas vene õppekeelega koolid ei ole viimastel aastatel seda meetmet kasutanud.

5.2 Keeleõpe koolides

Keeleõppega seotud valikute eest koolis vastutavad peamiselt kooli juhtkond ja õpetajad (vt Joonis 5.5). Õpetatavate võõrkeelte valiku ja järjekorra määramisel on lisaks juhtkonnale ja õpetajatele sageli sõnaõigus ka kooli hoolekogul, harvem kaasatakse otsustesse maakonna või kohaliku omavalitsuse asutused ning Haridus- ja Teadusministeerium. Kursuste sisu määramine on enamasti kooli juhtkonna ja õpetajate vastutusel, kuid otsustes lähtutakse etteantud õppekavast ehk Haridus- ja Teadusministeeriumi juhistest. Kasutatavate õpikute üle otsustamine on kooli juhtkonna ja õpetajate pädevuses ning teatud määral arvestatakse ministeeriumi soovitustega.

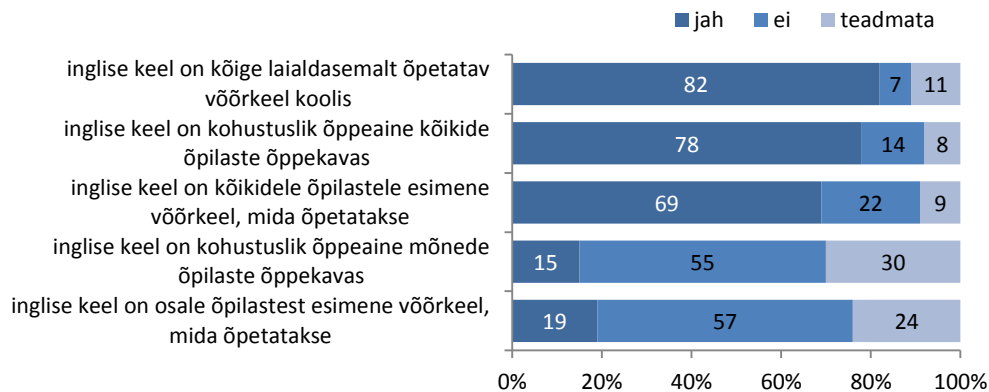

Joonis 5.5 Koolide võõrkeeleõppega seotud valikute eest vastutajad (%; võimalik oli märkida mitu varianti)

Eesti õppekeelega koolides õpetatakse muid aineid peale võõrkeelte enamasti eesti keeles ning vene õppekeelega koolides peamiselt vene keeles. Inglise keelt kasutatakse muude ainete õpetamisel vaid 7% eesti õppekeelega ning 12% vene õppekeelega koolides.

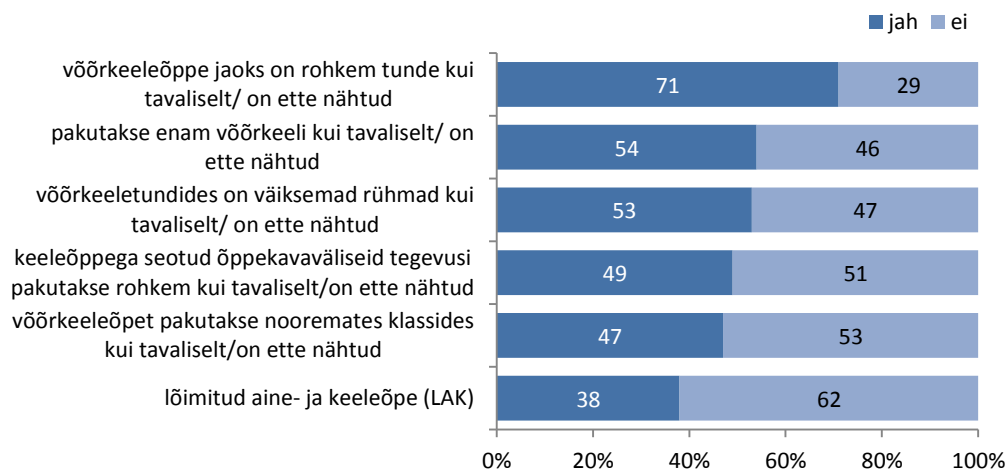
Kõigis uuringus osalenud koolides on õpilastel võimalik õppida **eesti**, **inglise** ja **vene** keelt. Saksa keele õppimise võimalus on kahes kolmandikus koolidest ning prantsuse keele õpet pakub viiendik, muid keeli on võimalik õppida alla viiendiku koolidest.

Valdavas enamikus koolidest on **inglise keel kõige laialdasemalt õpetatav võõrkeel** (82%) ning on kõigi õpilaste õppekavas kohustuslik aine (78%). Ligikaudu 70% koolide puhul on inglise keel kõigi õpilaste jaoks esimene võõrkeel, mida õpetatakse. Märksa vähem on koole, kus inglise keel on kohustuslik aine või esimene õpetatav võõrkeel vaid osale õpilastest (vt Joonis 5.6).

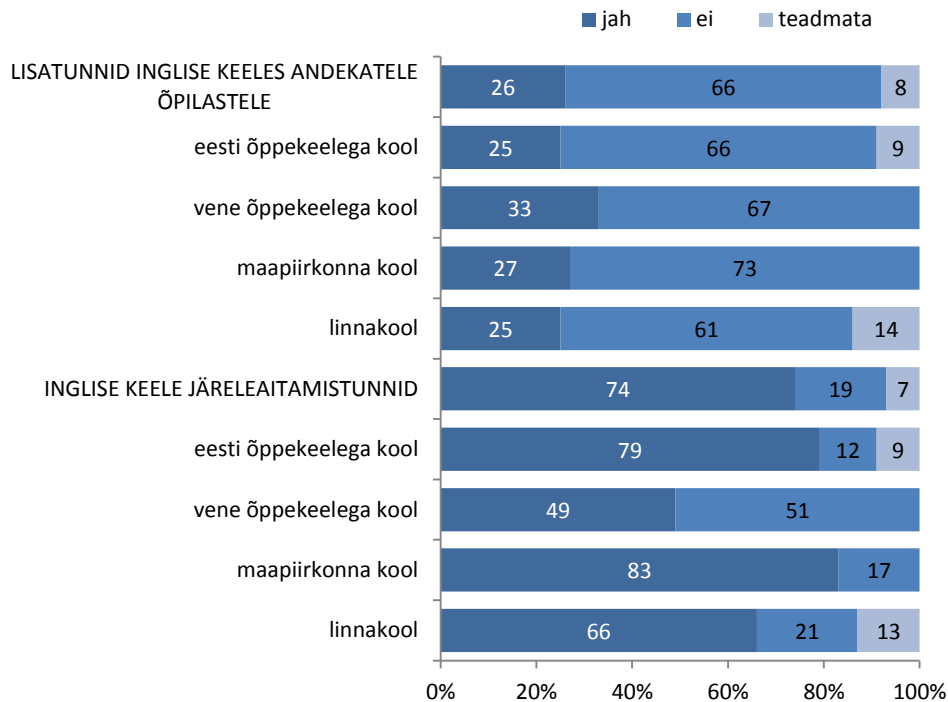
Joonis 5.6 Inglise keele staatus kooli õppekavas (%)

Pea kolmveerand koolidest pakub võõrkeeleõppe soodustamiseks **rohkem keeletunde**, kui on õppekavas ette nähtud. Ligikaudu pooltes koolides pakutakse õpilastele võimalust õppida **suuremal arvul võõrkeeli**, alustatakse **võõrkeeleõpet varasemates klassides**, tehakse võimalusel **väiksemaid keeleõppe grupe** või pakutakse sagedamini **keeleõppega seotud õppekavaväliseid tegevusi**, kui on õppekavas minimaalselt ette nähtud. Pisut vähem kui 40% koolidest pakuvad lõimitud aine- ja keeleõpet (vt Joonis 5.7).

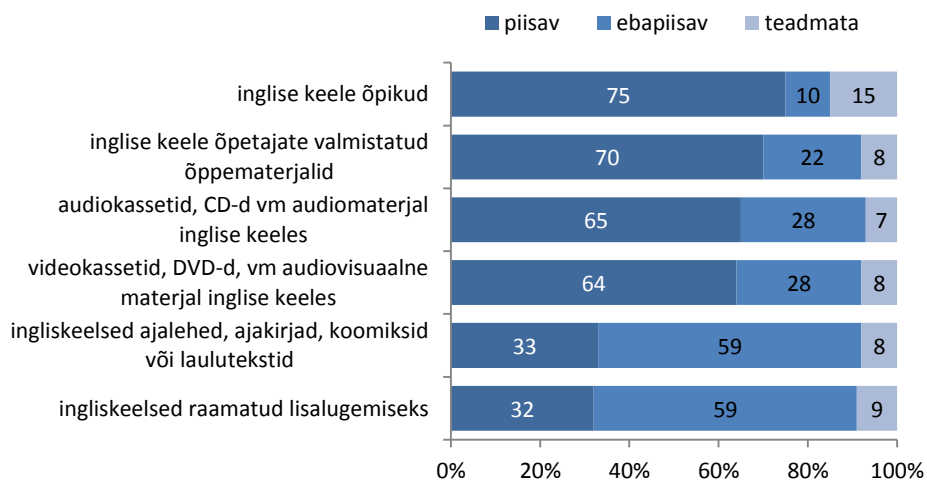
Joonis 5.7 Keeleõppe soodustamise meetmed (%)

Kolm kooli neljast pakub õpilastele **inglise keele järeleaitamistunde** ning iga neljas kool **lisatunde andekatele õpilastele** (viimaseid pakuvad keskmisest pisut sagedamini vene õppekeele koolid, vt Joonis 5.8). Järeleaitamistunde inglise keeles pakuvad enamasti eesti õppekeele ja maapiirkonnas asuvad koolid, keskmisest tunduvalt harvem on see võimalus olemas vene õppekeele või linnakoolides.

Joonis 5.8 Õpilastele pakutavad lisatunnid (%)

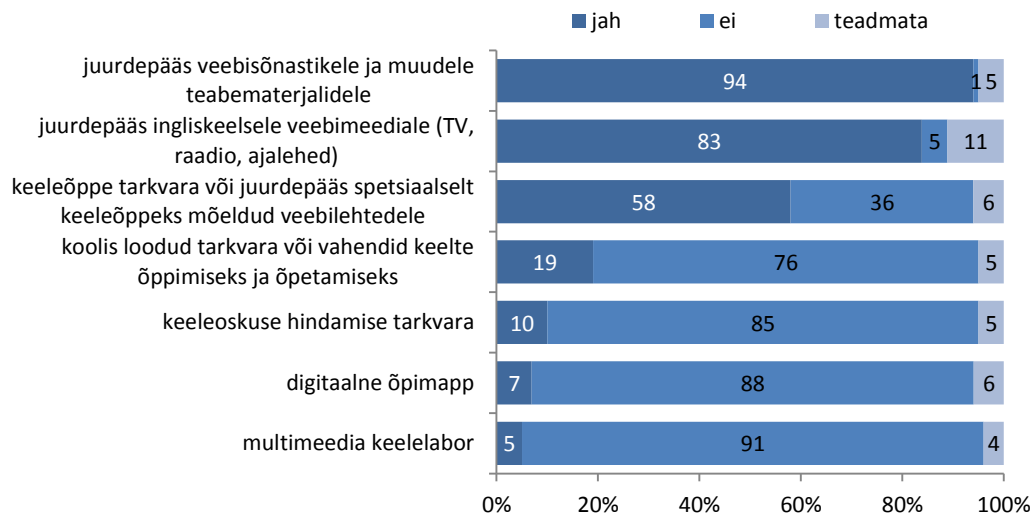
Koolide varustus inglise keele õpet toetavate materjalidega on **keskmisel tasemel** (vt Joonis 5.9). Enamasti on koolidel piisavalt **inglise keele õpikuid** (mida keeletundides kõige sagedamini kasutatakse), vähem inglise keele **õpetajate poolt valmistatud õppematerjale** (nende olemasolu hindas ebapiisavaks viiendik koolidest). Suurem on probleem inglise keele tundideks vajaminevate audio- või videomaterjalide osas, mille ebapiisavust tõi välja iga neljas kool. Enam kui pooltel koolidel on puudus täiendavatest õppimist toetavatest materjalidest nagu ingliskeelsed ajalehed, ajakirjad, koomiksid või raamatud lisalugemiseks.

Joonis 5.9 Ressursside piisavus inglise keele õppe toetuseks (%)

Pea kõigil koolidel on olemas juurdepääs **veebisõnastikele ja muudele teabematerjalidele** (mida õpetajad ja õpilased tunnis sageli kasutavad) ning **inglisekeelsele veebimeediale** nagu televisioon, raadio ja ajalehed (vt Joonis 5.10). Juurdepääs keeleõppe tarkvarale või spetsiaalselt keeleõppeks mõeldud veebilehtedele on olemas rohkem kui pooltes koolides. Üldjuhul pole koolid keeleõppeks vajalikku tarkvara või vahendeid ise loonud, samuti ei ole koolides levinud keeleoskuse hindamise tarkvara, digitaalsete õpimappide³⁷ või multimeedia keelelaborite³⁸ kasutamine.

Joonis 5.10 Infotehnoloogiliste ressursside olemasolu inglise keele õppe toetamiseks (%)

5.3 Tüüpiline kool

Euroopa keeleoskuse uuringu andmete kohaselt on „tüüpiline“ (ehk n-ö keskmine) kool, mille õpilasi uuringu käigus testiti, maapiirkonnas või väikelinnas asuv eesti õppekeelega riigi- või munitsipaalkool, kus õpib 200–700 õpilast ja töötab 20–30 õpetajat, sealhulgas kuni 5 inglise keele õpetajat.

Kvalifitseeritud inglise keele õpetajate puudumine on raskendanud hariduse pakkumist ligikaudu viiendikus koolidest. Viimase viie aasta jooksul on inglise keele õpetaja asendamise vajadusega kokku puutunud 37% koolidest. Inglise keele õpetaja vaba ametikoha täitmiseks või puuduva õpetaja asendamiseks on koolid kas suurendanud olemasolevate inglise keele õpetajate tunnikoormust, võtnud tööle inimesi, kes ei ole veel õpetajakoolitust täies mahus läbinud või on suunanud mõne muu kvalifitseeritud keeleõpetaja inglise keelt õpetama.

Koolis õpetatavate võõrkeelte valiku ja õpetamise järjekorra, kursuste sisu ja kasutatavate õppematerjalide eest vastutavad peamiselt kooli juhtkond ja õpetajad, lähtudes sealjuures riiklikust õppekavast. Eesti õppekeelega koolides õpetatakse muid aineid peale keelte enamasti eesti keeles ning vene õppekeelega koolides peamiselt vene keeles. Valdavas enamikus koolidest on inglise keel kõige laialdasemalt õpetatav võõrkeel ja see on üldjuhul kõigile õpilastele kohustuslik aine.

³⁷ Digitaalne õpimapp ehk kitsamas tähenduses personaalse õpikeskkonnana kasutatav veebipõhine tarkvara.

³⁸ Multimeedia keelelabor ehk spetsiaalse keeleõppetarkvaraga õpetajaarvuti ja õpilaste arvutid.

Keeleõppe soodustamiseks pakuvad koolid õpilastele suuremal hulgal keeletunde, väiksemaid keeleõppe rühmi ning alustavad keeleõppega varem kui tavaliselt ette nähtud. Sageli pakuvad koolid õpilastele inglise keele järelaitamistunde ning iga neljas kool lisatunde andekatele õpilastele.

Koolide varustus inglise keele õpet toetavate materjalidega on keskmisel tasemel, piisaval hulgal on olemas inglise keele õpikuid ja õpetajate poolt valmistatud õppematerjale. Suurem on probleem inglise keele tundideks vajaminevate audio- või videomaterjalidega. Pea kõigil koolidel on olemas juurdepääs veebisõnastikele ja muudele teabematerjalidele ning ingliskeelsele veebimeediale nagu televisioon, raadio ja ajalehed. Juurdepääs keeleõppe tarkvarale või spetsiaalselt keeleõppeks mõeldud veebilehtedele on olemas rohkem kui pooltes koolides.

6 Järeldused ja soovitused

Euroopa keeleoskusuuringu andmetel on **60%** Eesti kohustusliku hariduse omandamise lõppjärgus olevatest õpilastest (üldjuhul 15–16-aastased 9. klassi lõpetajad) **inglise keele kuulamise, lugemise ja kirjutamise** osas õppekava eesmärgid saavutanud ning nende keeleoskuse tase on **B1 või kõrgem (B2)**: see tähendab, et nad suudavad inglise keeles igapäevaolukordades hakkama saada ning on võimelised lugema ja mõistma eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste. Viiendik õpilastest valdab inglise keelt osaoskuste lõikes tasemel A1 ning 14% tasemel A2, madalaima, A1-tasemeni ei jõudnud 6% õpilastest.

Õpilase keeleoskuse taset mõjutavad sugu, kodune keel, elukoht ning vanemate haridustase ja inglise keele oskus. Paremaid tulemusi on saavutanud need õpilased, kelle keeletunnis osaleb suurem arv õpilasi ning need, kellel on keeleõppe maht suurem (st 3 ja enam keeletundi nädalas).

Euroopa keeleoskusuuringu **tulemused näitavad**, et:

- varasem võõrkeeleõppe algus tagab parema võõrkeele oskuse (ehk A-võõrkeelena keelt õppinute tulemused on paremad);
- õpilased, kes arvavad, et keeleõpe on kasulik (nt edasiõppimise ja töötamise seisukohast, reisimiseks ja välismaalastega suhtlemiseks, võõrkeelse info ja kultuuri tarbimiseks), saavutavad parema tulemuse, ning need, kelle arvates keeleõpe on raske, halvema tulemuse;
- sagedasem kokkupuude inglise keelega väljaspool kooli mõjutab õpilaste keeleoskust positiivselt (sh ise kasutades või meedia vahendusel kokku puutudes);
- positiivselt mõjub keeleoskusele see, kui nii õpilased kui ka õpetajad tunnis võõrkeelt sagedamini kasutavad (sh klassi poole pöördudes või õpilased rühmatööd tehes);
- inglise keele õppimiseks sageli arvutit kasutavate õpilaste tulemused jäävad alla neile, kes kasutavad arvutit võõrkeele õppimiseks pigem harva;
- andekatele õpilastele mõeldud võõrkeele lisatunnid mõjuvad keeleoskusele pigem negatiivselt;
- vene õppekeelega koolide õpilaste inglise keele oskus on tunduvalt madalam.

See, et eesti õppekeelega koolide õpilaste tulemused on vene õppekeelega koolidega võrreldes tunduvalt paremad, on uuringu üks olulisemaid tulemusi. Kuigi vene õppekeelega koolides peavad õpilased juba enne A-võõrkeelt hakkama õppima eesti keelt teise keelena, alustab nii eesti- kui venekeelsetes koolides enamik õpilasi (vastavalt 89% ja 73%) inglise keele õpingutega hiljemalt 3. klassis. Seega võib arvata, et tulemuste erinevuse põhijõhjus ei peitu selles, nagu oleks enamik eestikeelsete koolide õpilasi inglise keelt võrreldes vene keeles õppivate õpilastega tunduvalt kauem õppinud. Konkreetset seletust on aga raske välja tuua.

Käesoleva uuringu andmeil ei ole venekeelsed koolid võrreldes eestikeelsetega õppevahendite (sh IKT) poolest halvemini varustatud ning inglise keele õpetaja kohtade täitmine ei valmista neile suuremaid raskusi. Õpetamismetoodika on üpriski sarnane, erinedes enim rühmades töötamise osas, mida vene õppekeelega koolide õpetajad rohkem kasutavad. Ent tulemusi ei saa ka sellega seletada, kuna õpilased, kes on sagedamini tundides rühmatöid teinud, on tegelikult saavutanud hoopis paremaid tulemusi. Oluline on märkida, et hoolimata kesistest tulemustest, pakutakse vene õppekeelega koolides tunduvalt vähem järeleaitamistunde, mistõttu on kehvemate tulemustega õpilastel ilmselt veelgi raskem nõutud tasemele jõuda. Ent lõpuks võivad tulemuste erinevusel õppekeele lõikes rolli mängida ka mitmed sellised asjaolud, mida käesoleva uuringu andmed ei võimalda kontrollida – näiteks võib venekeelsete koolide

Õpilastele raskusi valmistada juba algklassides kahe väga erineva võõrkeele korruga õppima hakkamine või ei ole lihtsalt inglise keele õpetajad neis koolides nii head kui eestikeelsetes koolides.

Keeleoskusuuring viitas mõnedele kitsaskohtadele võõrkeelte õpetamisel, mistõttu on järgnevalt välja toodud **soovitused keeleõppe parandamiseks**.

1. Inglise keele tundides kasutatakse peamiselt õpikut ning keskendutakse grammatika õppimisele ja sõnavara suurendamisele, vähem rääkimisoskuse arendamisele ja korrektsele hääldusele. Inglise keele tundide rühmatöodes kasutavad õpilased omavahel rääkides võõrkeelt pigem harva või mitte kunagi.

Soovitus: õpetajad peaksid enam ja oskuslikumalt rakendama aktiivõppe meetodeid, näiteks korraldama rühmatöid nii, et õpilased räägiks omavahel inglise keeles. Võõrkeele kasulikkusele suuremat tähelepanu juhtides ja inglise keele tundides aktiivset suhtlemist soodustades saab kaasa aidata õpilaste keeleoskuse paranemisele.

2. Koolidel on vähe ingliskeelseid raamatuid, ajalehti, ajakirju jm ingliskeelset lugemismaterjali, mistõttu inglise keele õpetamisel kasutatakse neid vahendeid harva.

Soovitus: koolid vajavad rohkem keeleõpet toetavaid lisamaterjale. Kirjutamisoskuse saavutamine võõrkeeles nõuab suuremat pühendumist õppimisele ja paremat lugemust, mistõttu tuleks õpilasi sagedamini nii tundides kui ka kodutööde raames suunata võõrkeelset kirjandust lugema (paraneb õpilaste sõnavara, grammatika ja kirjutamisoskus ning laieneb silmaring).

3. Paljudel koolidel puuduvad tehnilised vahendid (sh interaktiivne valge tahvel, digitaalne õpimapp, keelelabor, keeleõppe hindamise ja tarkvara) võõrkeele õppe toetamiseks.

Soovitus: tutvustada koolidele ja õpetajatele erinevaid keeleõppe vahendeid ning vajadusel toetada nende soetamist. Võõrkeelte õpetamine kaasaegsete interaktiivsete vahendite abil suurendaks õpilaste teadlikkust võõrkeelte kasulikkuse osas ning parandaks õpilaste oskusi keelte õppimisel arvutit kasutada.

4. Vähem kui 40% koolidest pakub õpilastele lõimitud aine- ja keeleõpet, sh inglise keeles vaid 8%.

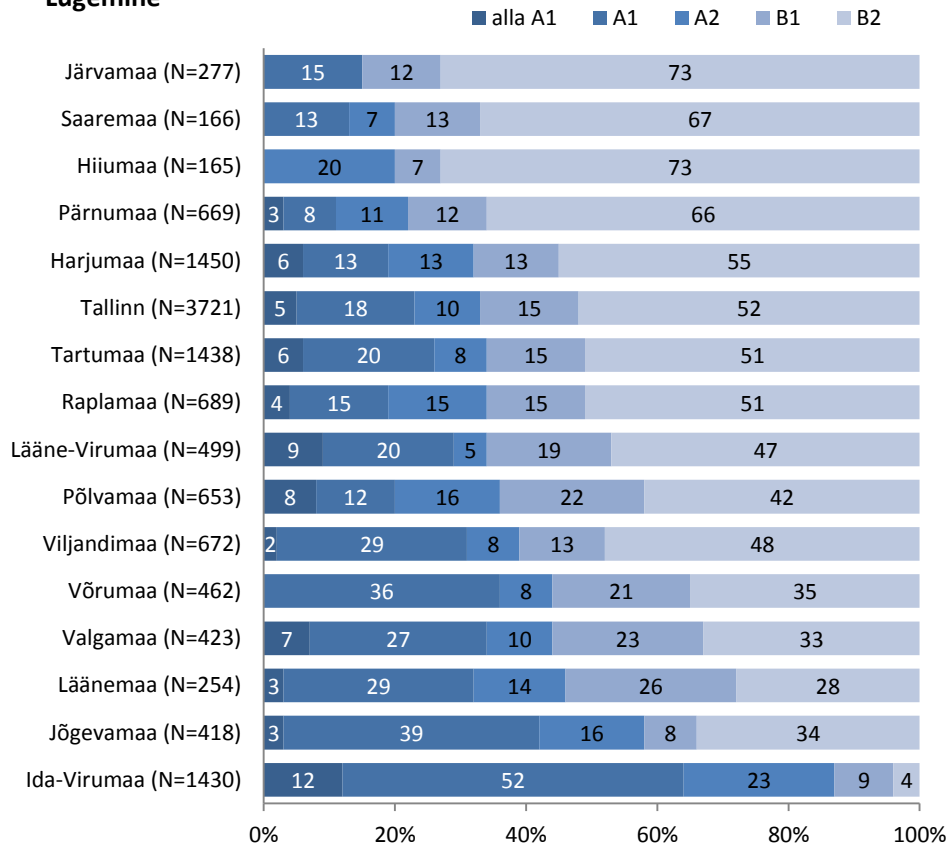
Soovitus: tutvustada koolidele ja õpetajatele võimalusi lõimitud aine- ja keeleõppe läbiviimiseks inglise keeles. Jagada koolidele lisamaterjale ning teiste koolide positiivseid kogemusi õppeainete lõimimiseks. Toetada õpetajate täienduskoolituse võimalusi lõimitud aineõppe elluviimiseks ning erinevate õppemeetodite kasutamist läbi vastavate programmide.

5. Õpilaste ja õpetajate arvamused tunnis kasutatavate materjalide (nt kui sageli õpetaja tunnis inglise keelt räägib või kui sageli lisamaterjale tunni läbiviimisel kasutatakse) ning soovitud tulemuste saavutamise osas (milliste oskuste arendamisega ühe või teise ülesande raames tegeletakse) erinesid mõnevõrra, st õpilased sageli ei teadvusta, milliseid oskusi ja teadmisi neile püütakse keeletunnis edasi anda.

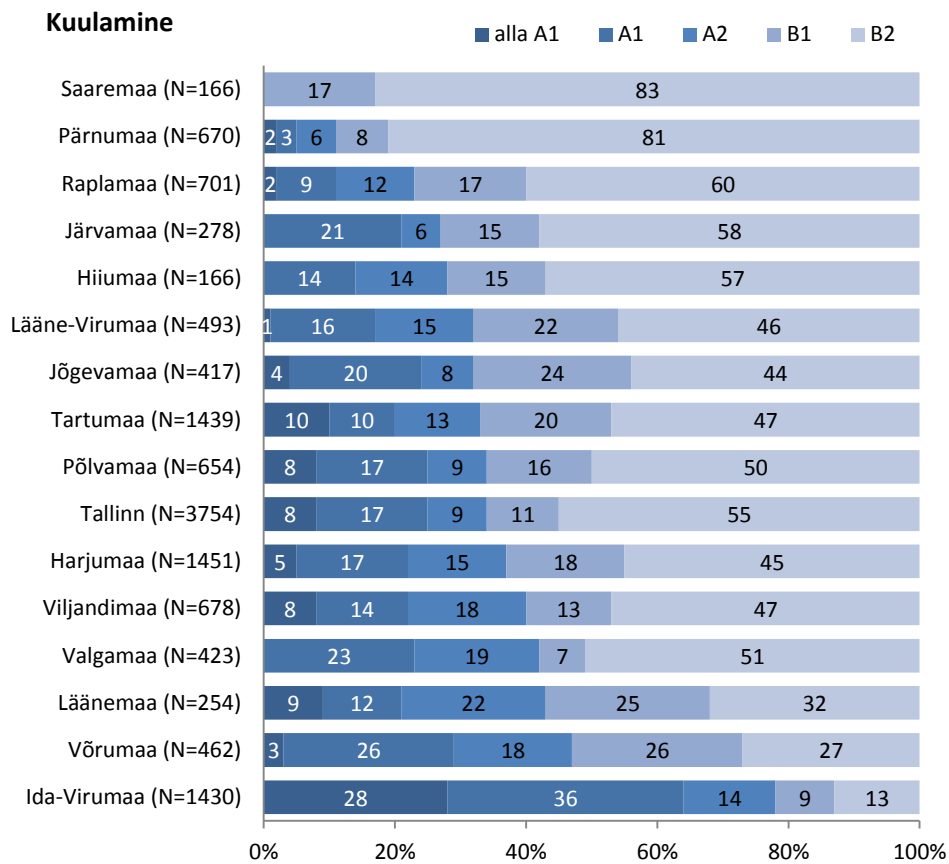
Soovitus: kasutada keeleõppe tundides rohkem kujundava hindamisega seotud lähenemist ehk arutada koos õpilastega õppimise eesmärke, missuguseid tulemusi soovitakse saavutada ja kuidas nendeni jõutakse.

7 LISA

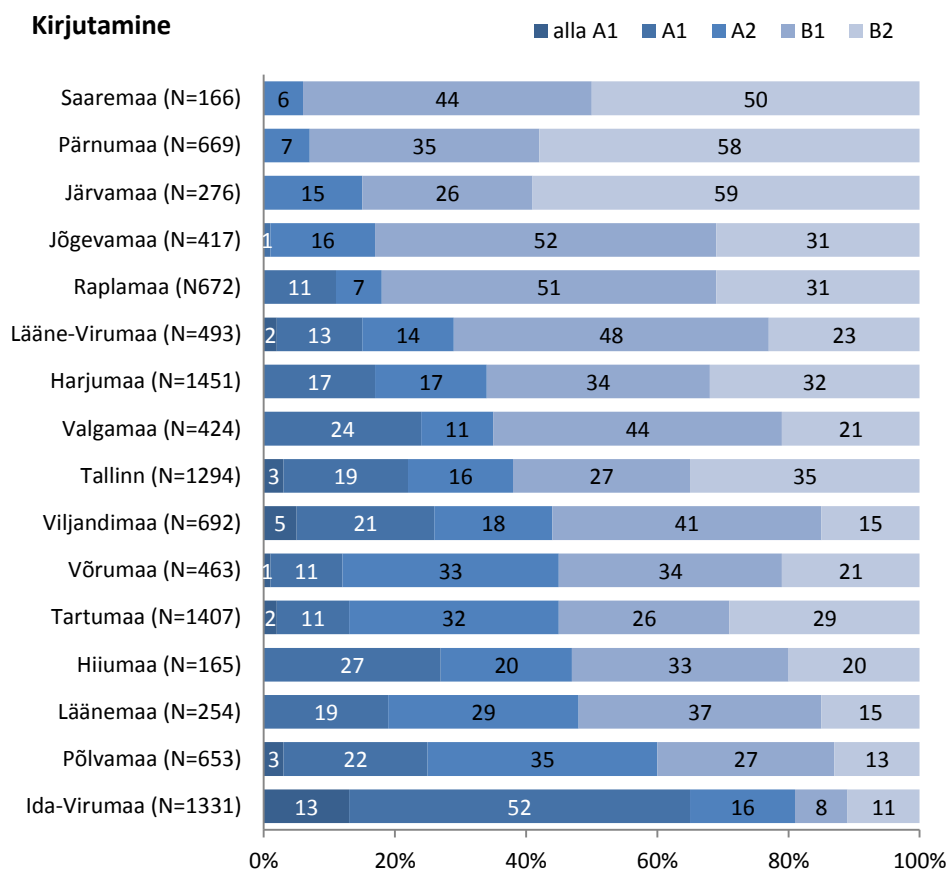
Lugemine

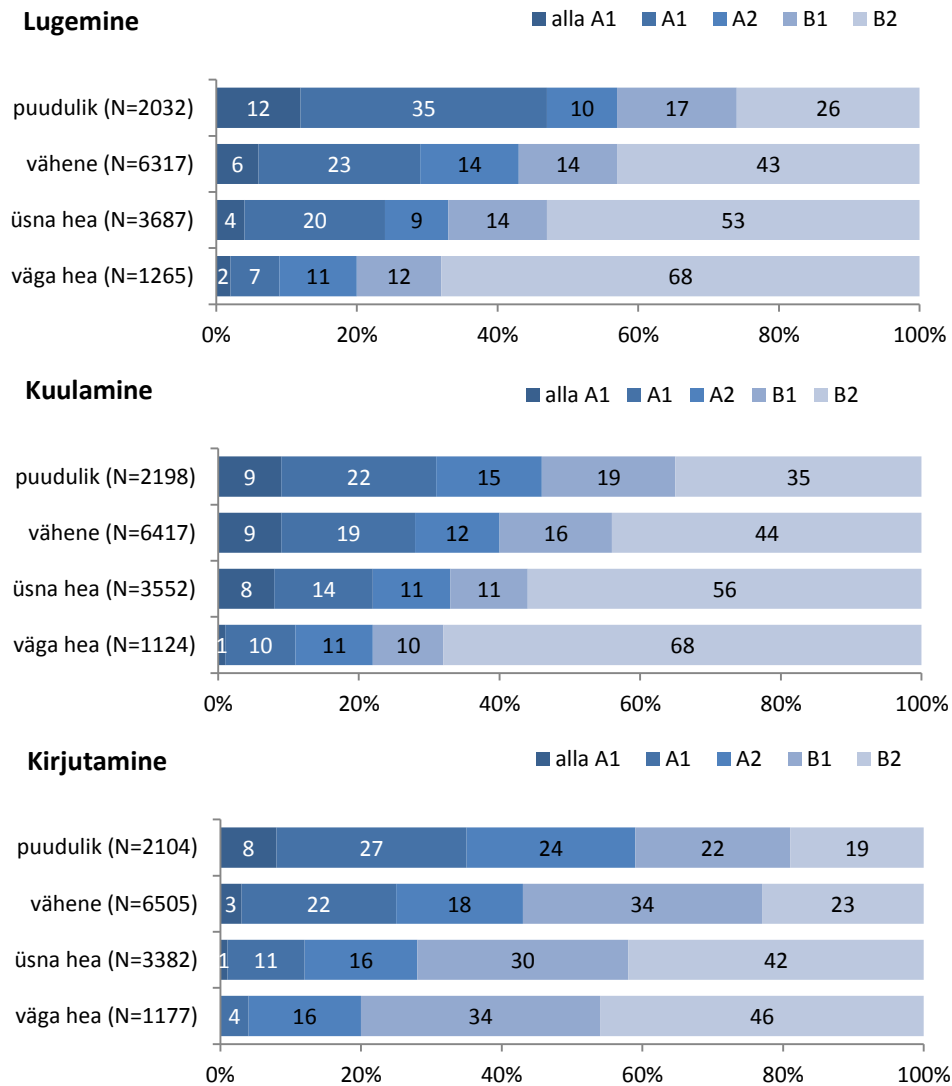
Joonis 7.1 Õpilaste lugemisoskuse tase maakondade lõikes (%)

Joonis 7.2 Õpilaste kuulamisoskuse tase maakondade lõikes (%)

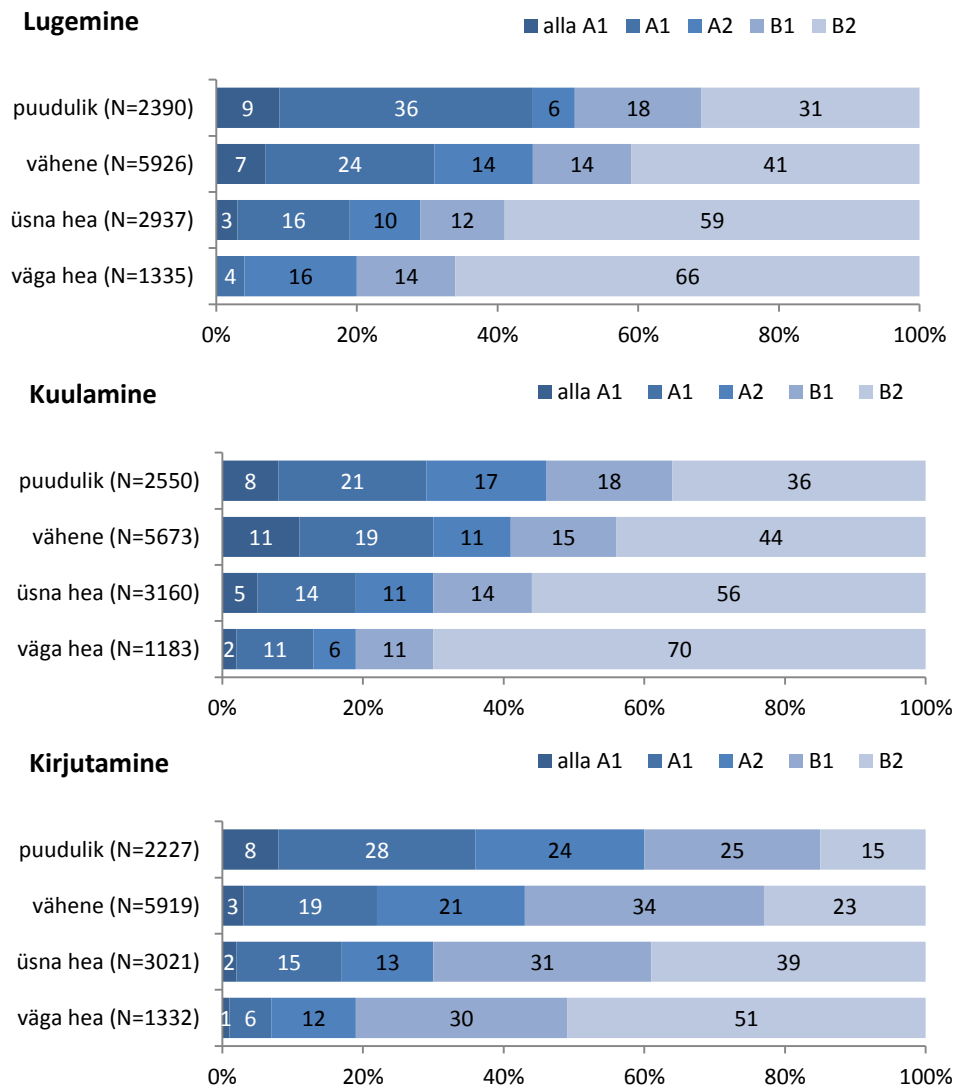

Joonis 7.3 Õpilaste kirjutamisoskuse tase maakondade lõikes (%)

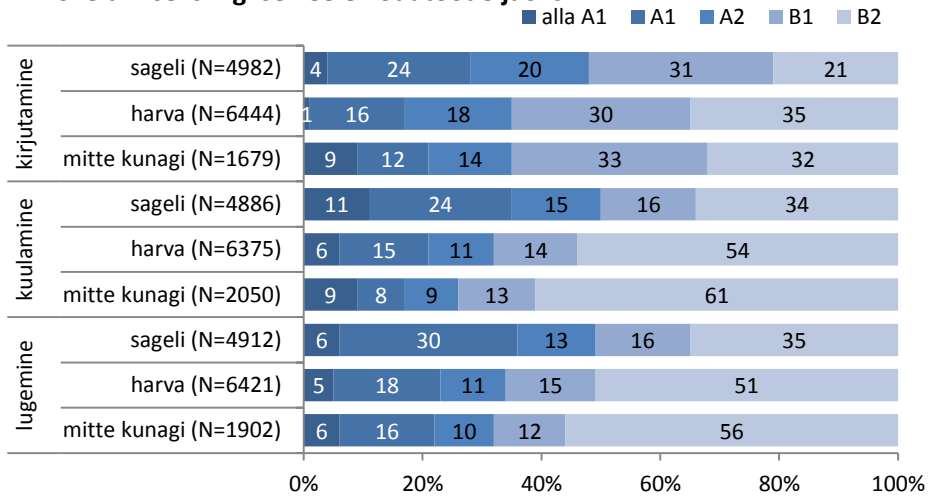

Joonis 7.4 Ema keeleoskuse seos õpilase osaoskuse tasemega (%)

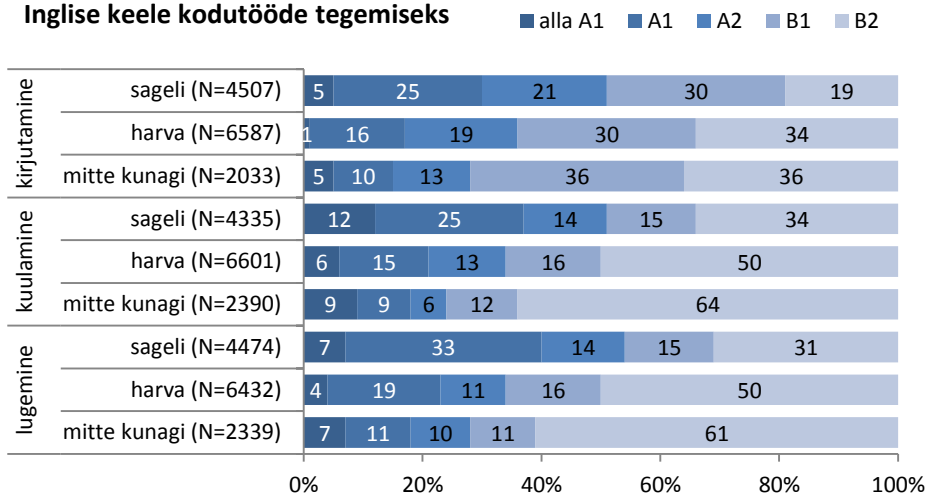

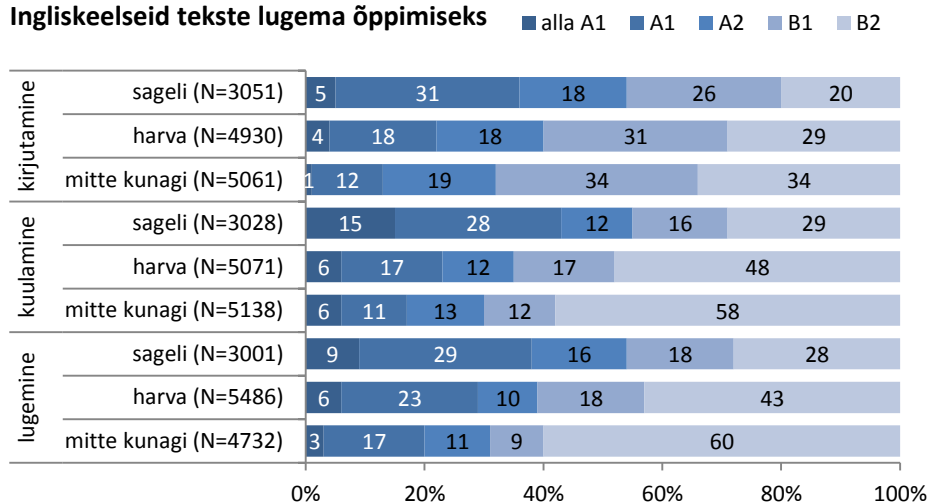
Joonis 7.5 Isa keeleoskuse seos õpilase osaoskuse tasemega (%)

Info leidmiseks inglise keele kodutööde jaoks

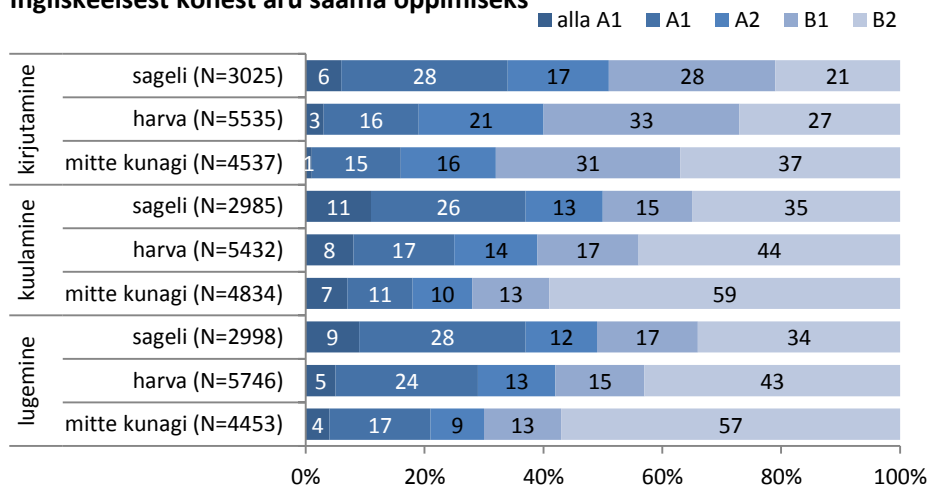
Joonis 7.6 Inglise keele kodutööde jaoks info leidmiseks arvuti kasutamise sageduse seos osakuste tasemega (%)

Inglise keele kodutööde tegemiseks

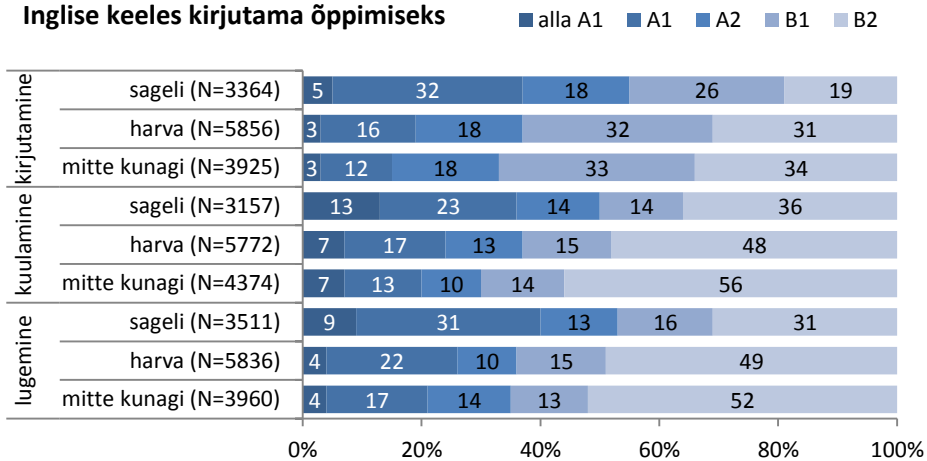
Joonis 7.7 Inglise keele kodutööde tegemiseks arvuti kasutamise sageduse seos osakuste tasemega (%)

Inglisekeelseid tekste lugema õppimiseks

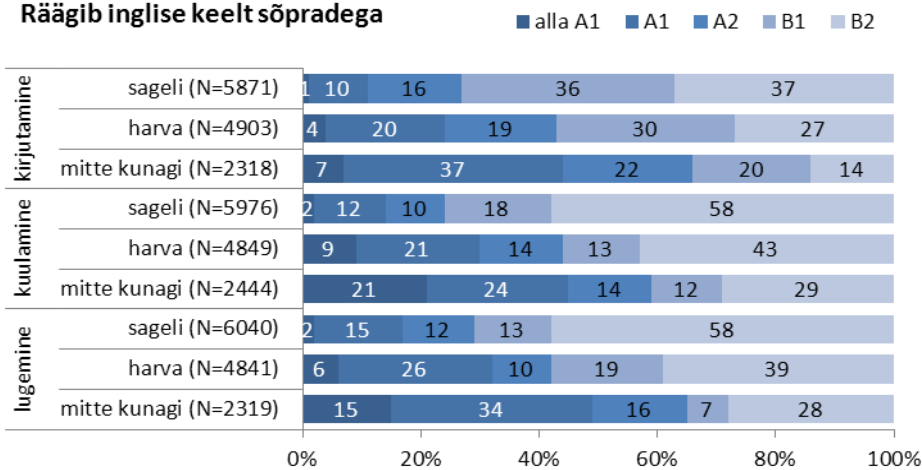
Joonis 7.8 Inglise keeles lugema õppimiseks arvuti kasutamise sageduse seos osaoskuste tasemega (%)

Inglisekeelsest kõnest aru saama õppimiseks

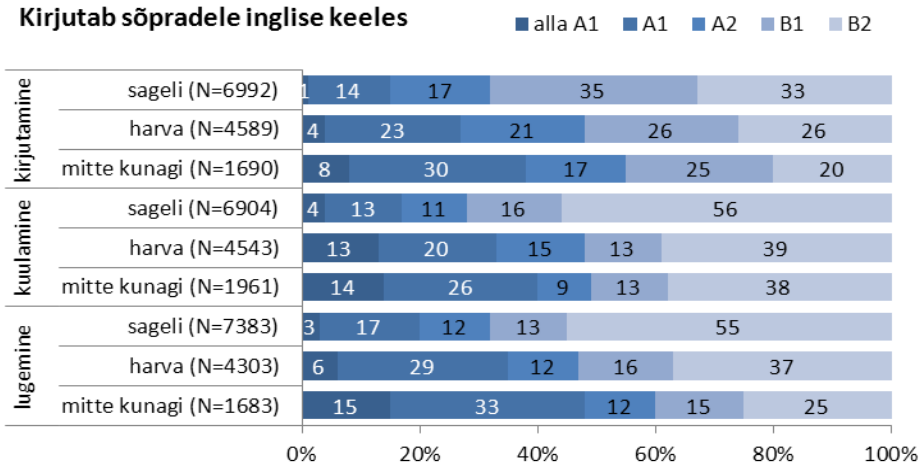
Joonis 7.9 Inglisekeelsest kõnest aru saama õppimiseks arvuti kasutamise sageduse seos osaoskuste tasemega (%)

Inglise keeles kirjutama õppimiseks

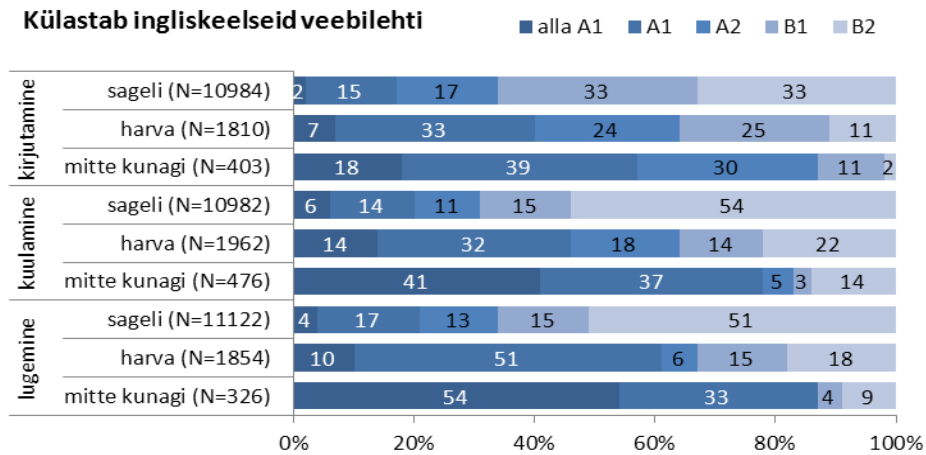
Joonis 7.10 Inglise keeles kirjutama õppimiseks arvuti kasutamise sageduse seos osaoskuste tasemega (%)

Räägib inglise keelt sõpradega

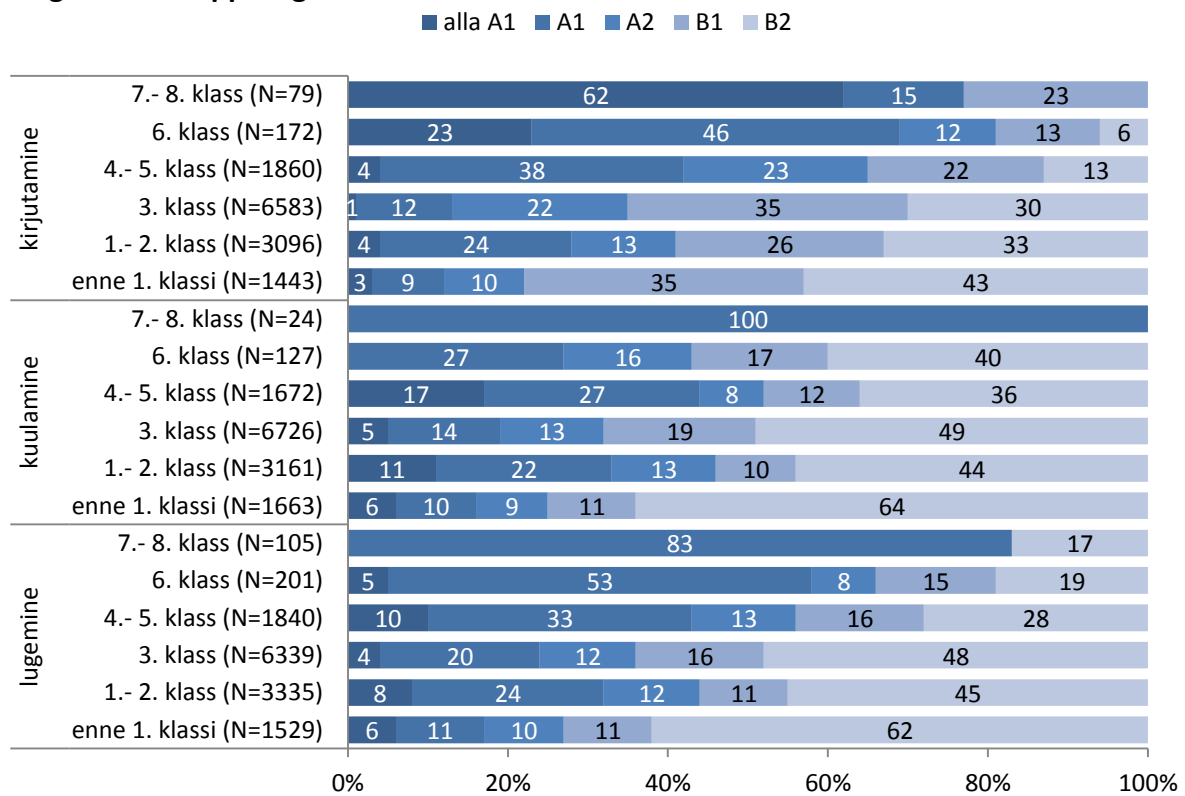
Joonis 7.11 Sõpradega inglise keeles rääkimise sageduse seos osaoskuste tasemega (%)

Kirjutab sõpradele inglise keeles

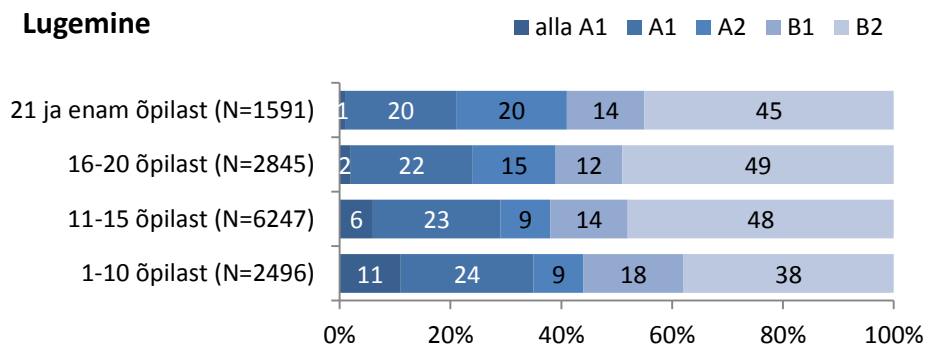
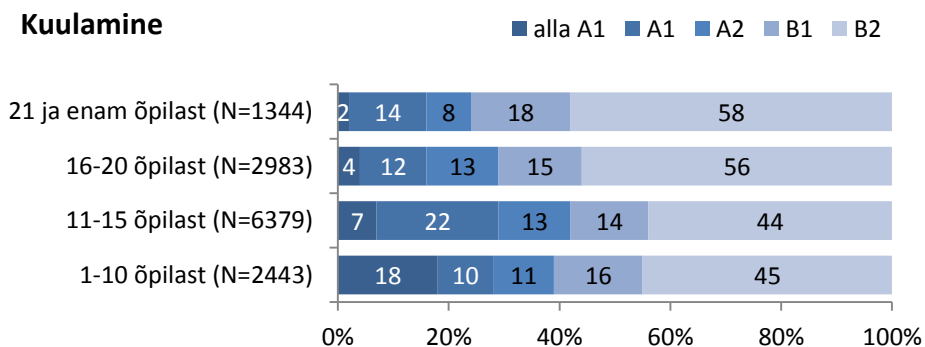
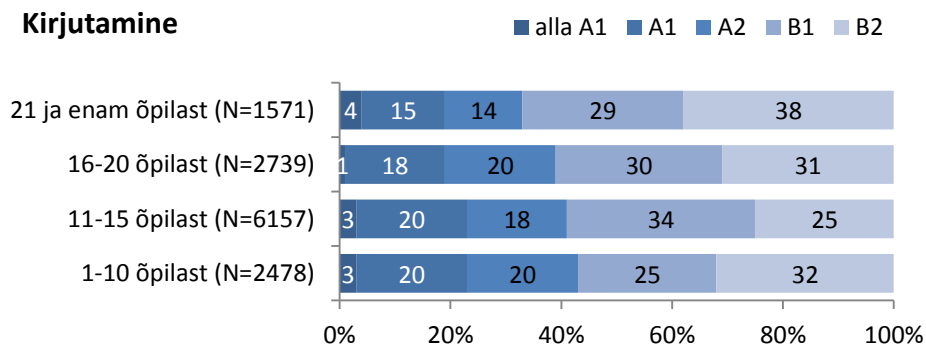
Joonis 7.12 Sõpradele inglise keeles kirjutamise sageduse seos osaoskuste tasemega (%)

Külastab ingliskeelseid veebilehti

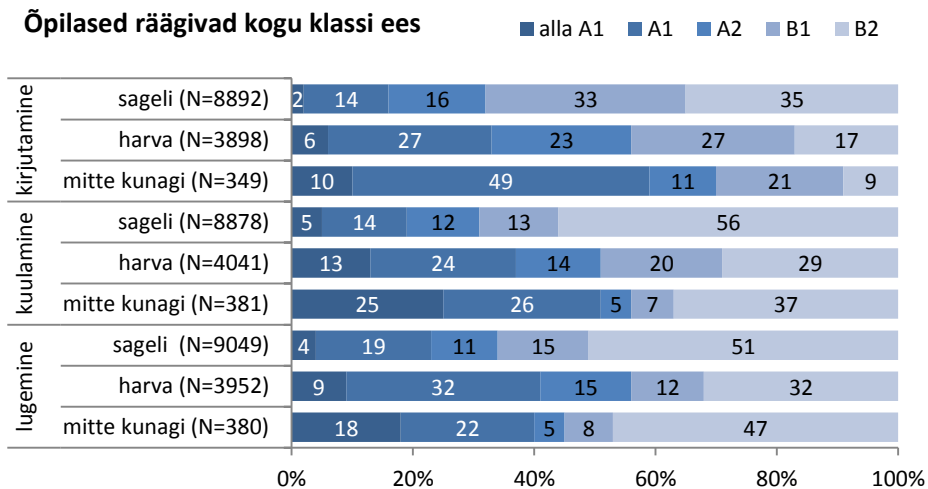
Joonis 7.13 Ingliskeelsete veebilehtede külastamise sageduse seos osakuste tasemega (%)

inglise keele õppe algus

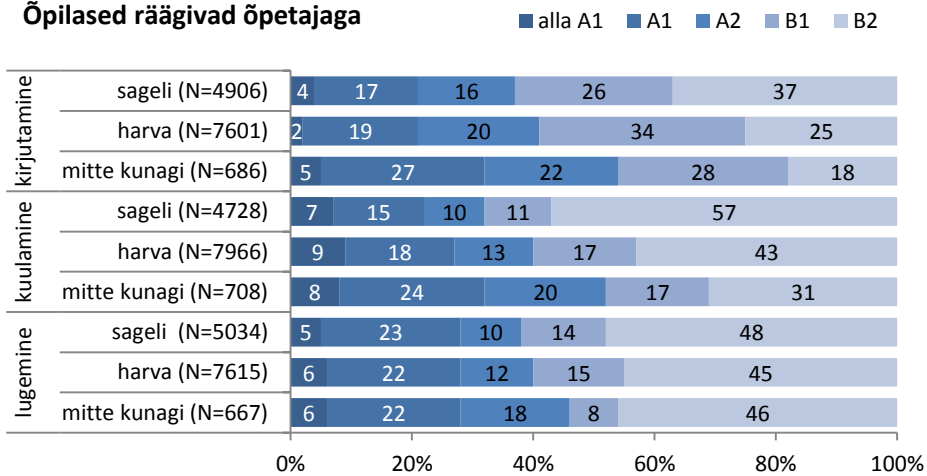
Joonis 7.14 Inglise keele õppe alguse seos õpilaste osakuste tasemega (%)

Lugemine

Kuulamine

Kirjutamine

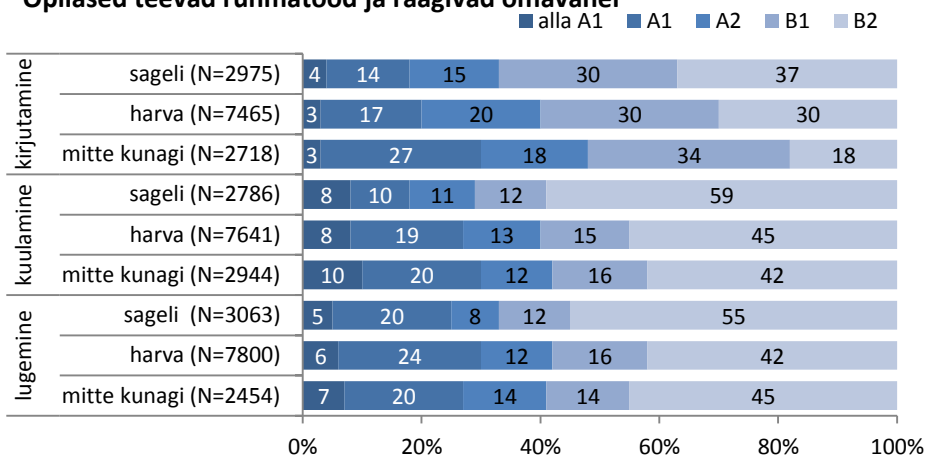
Joonis 7.15 Keeletunnis osalevate õpilaste arvu seos osaoskuste tasemega (%)

Õpilased räägivad kogu klassi ees

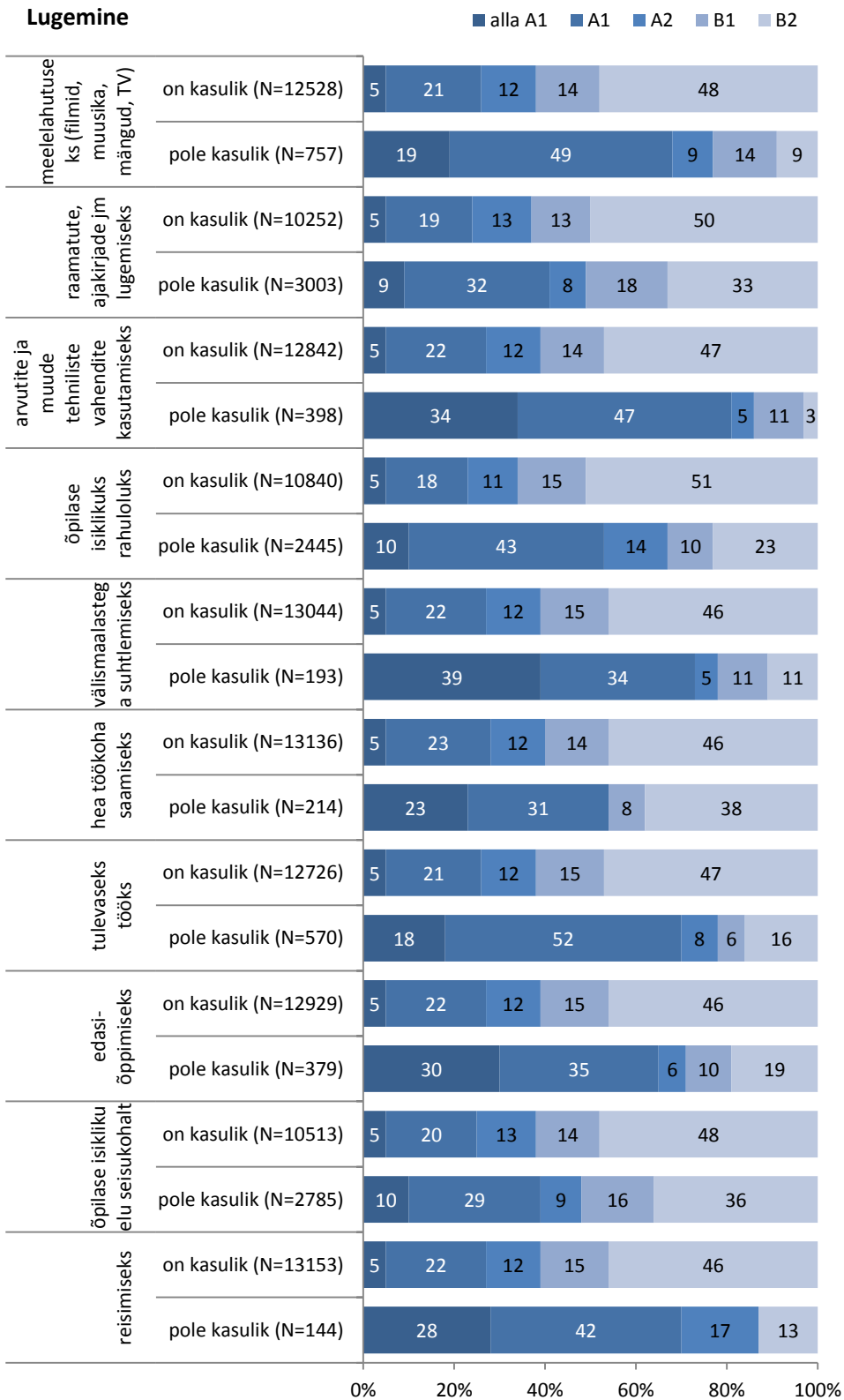
Joonis 7.16 Õpilaste klassi ees inglise keele rääkimise seos osaoskuste tasemega (%)

Õpilased räägivad õpetajaga

Joonis 7.17 Õpilaste õpetajaga inglise keeles rääkimise seos osaoskuste tasemega (%)

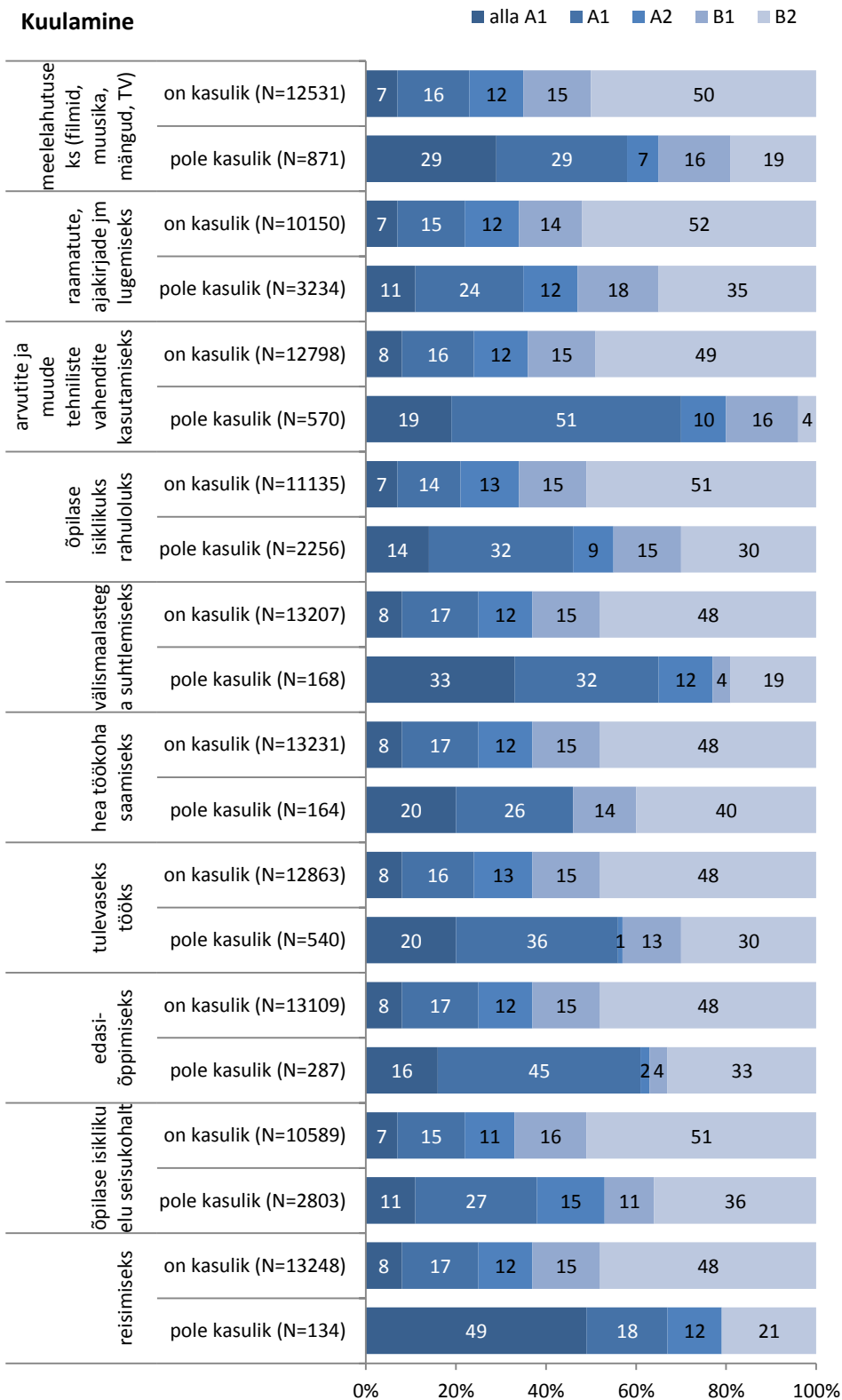
Õpilased teevad rühmatööd ja räägivad omavahel

Joonis 7.18 Õpilaste omavahel inglise keele rääkimise seos osaoskuste tasemega (%)

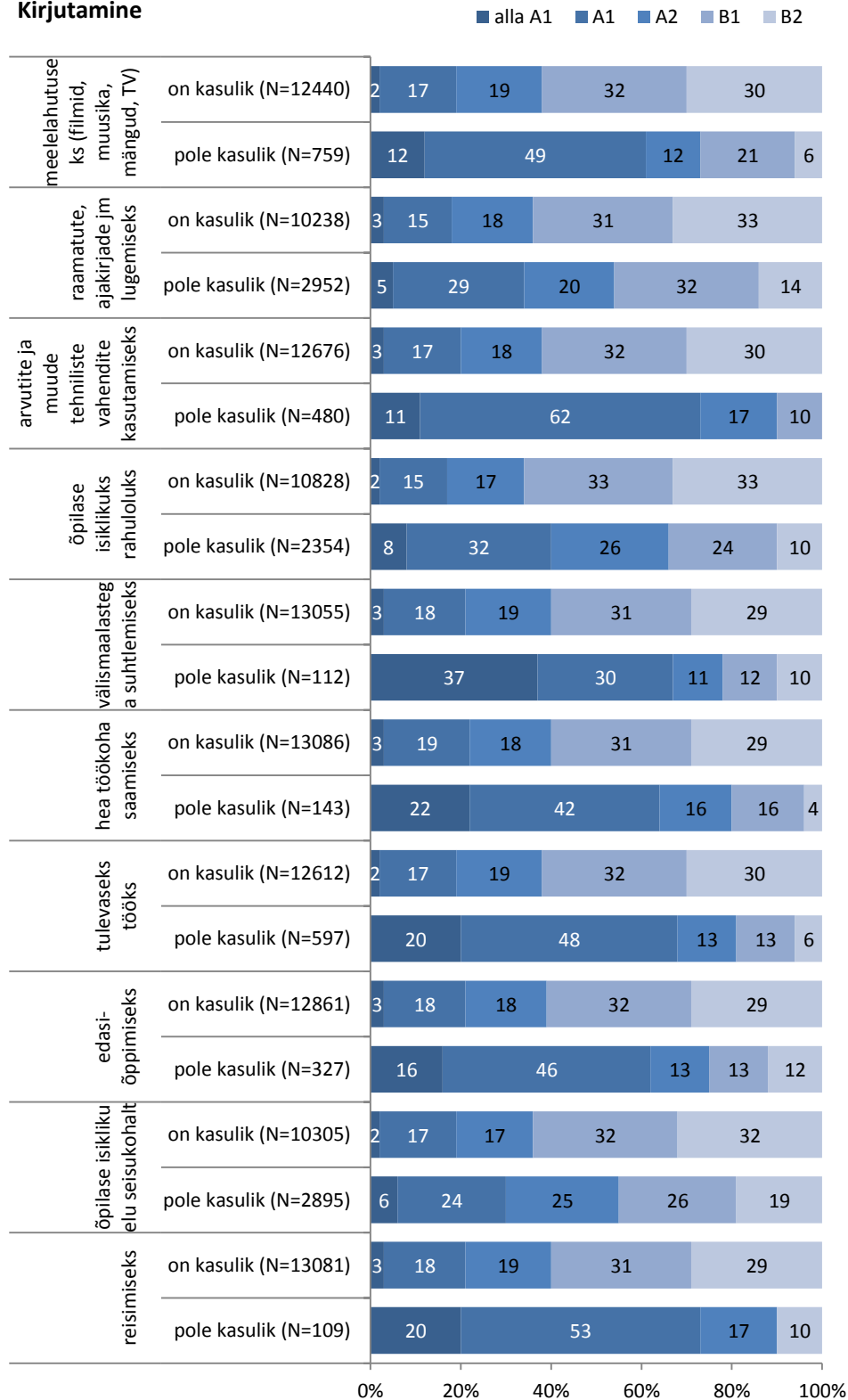

Joonis 7.19 Inglise keele kasulikkus teatud eesmärkide saavutamiseks ja selle seos õpilaste lugemisoskuse tasemega (%)

Joonis 7.20 Inglise keele kasulikkus teatud eesmärkide saavutamiseks ja selle seos õpilaste kuulamisoskuse tasemega (%)

Kirjutamine

Joonis 7.21 Inglise keele kasulikkus teatud eesmärkide saavutamiseks ja selle seos õpilaste kirjutamisoskuse tasemega (%)

Tabel 7.1 Keeleoskuse alltasemete kirjeldus osaoskuste lõikes

	Kuulamine	Lugemine	Kirjutamine
A1.1	Tunneb väga aeglaselt ja selges sidusas kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal. Reageerib pöördumistele adekvaatselt (nt tervitused, tööjuhised). Tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid lähedase hääldusega sõnu (nt hamburger, film, takso, kohv).	Tunneb õpitava keele tähemärke. Tunneb tekstis ära tuttavad nimed, sõnad (sh rahvusvaheliselt kasutatavad) ja fraasid. Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib toetada pildimaterjal.	Tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ärakiri). Oskab kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale). Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.
A1.2	Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest. Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi. Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms.	Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, -küsimustikud, -teated, -sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo. Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest. Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku.	Oskab lühidalt kirjutada iseendast ja teisest inimesest. Oskab täita lihtsat küsimustikku. Tunneb õpitud sõnavara õigekirja. Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjvahemärki.
A2.1	Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavatel teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt. Vajab kordamist ja selget hääldust.	Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leiab tekstis sisalduvat infot ja saab aru teksti mõttest. Lugemise tempo on aeglane. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.	Koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi. Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühisõnumeid. Oskab kasutada sidesõnu <i>ja, ning</i> jt. Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku.
A2.2	Suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot. Saab aru olmesfääris kuulud üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletillevis). Vajab sageli kuuldu täpsustamist.	Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost. Suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.	Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukehi oma kogemustest ja ümbritsevast. Koostab lihtsaid isiklike kirju. Oskab kasutada sidesõnu <i>aga, sest, et</i> jt. Rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjvahemärgid).
B1.1	Saab aru vahetus suhtlussituatsioonis kuuldu, kui vestlus on tuttav igapäevaeluga seotud teemal. Mõistab tele- ja raadiosaadete ning filmide sisu, kui teema on tuttav ja pakub huvi ning pilt toetab heliteksti. Saab aru loomuliku tempoga kõnest, kui hääldus on selge ja tuttav.	Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi lihtsa sõnastusega faktipõhiseid tekste (nt kirjad, veebiväljaanded, infovoldikud, kasutusjuhendid). Mõistab jutustavat laadi teksti põhiideed ning suudab jälgida sündmuste arengut. Suudab leida vajalikku infot teatmeteostest ja internetist. Oskab kasutada kakskeelseid tõlkesõnastikke.	Oskab kirjutada õpitud teemadel lühikesi jutustavat laadi tekste, milles väljendab oma tundeid, mõtteid ja arvamusi (nt isiklik kiri, e-kiri, blogi). Koostab erinevaid tarbetekste (nt teadaanne, kuulutus). Suhtleb <i>online</i> - vestluses (nt MSN). Oskab kasutada piiratud hulgal teksti sidumise võtteid sidesõnad, asesõnaline kordus).
B1.2	Saab kuuldu aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse üldlevinud teemadel (nt uudistes, spordireportaažides, intervjuudes, ettekannetes, loengutes) ning kõne on selge ja üldkeelne.	Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi selge arutluskäiguga tekste erinevatel teemadel (nt noortele mõeldud meediatekstid, mugandatud ilukirjandustekstid). Suudab leida vajalikku infot pikemast arutlevast laadi tekstist. Kogub teemakohast infot mitmest	Oskab koostada eri allikatest pärineva info põhjal kokkuvõtte (nt lühiülevaade sündmustest, isikutest). Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust. Oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi. Oskab kirjutada õpitud

		tekstist. Kasutab erinevaid lugemisstrateegiaid (nt üldlugemine, valiklugemine). Tekstides esitatud detailid ja nüansid võivad jääda selgusetuks.	teemal oma arvamust väljendava lühikirjandi. Oma mõtete või arvamuste esitamisel võib olla keelelisi ebatäpsusi, mis ei takista kirjutatu mõistmist.
B2.1	Saab aru nii elavast suulisest kõnest kui ka helisalvestistest konkreetsetel ja abstraktsetel teemadel, kui kuuldu on üldkeelne ja suhtlejaid on rohkem kui kaks. Saab aru loomuliku tempoga kõnest.	Loeb ja mõistab mitmeleheküljelisi tekste (nt artiklid, ülevaated, juhendid, teatme- ja ilukirjandus), mis sisaldavad faktiinfot, arvamusi ja hoiakuid. Loeb ladusalt, lugemissõnavara on ulatuslik, kuid raskusi võib olla idioomide mõistmisega. Oskab kasutada ükskeelset seletavat sõnaraamatut.	Kirjutab seotud tekste konkreetsetel ja üldisematel teemadel (nt seletuskiri, uudis, kommentaar). Põhjustab oma seisukohti ja eesmärgi. Oskab kirjutada kirju, mis on seotud õpingute või tööga. Eristab isikliku ja ametliku kirja stiili. Oskab korduste vältimiseks väljendust varieerida (nt sünonüümid). Võib esineda ebatäpsusi lausestuses, eriti kui teema on võõras, kuid need ei sega kirjutatu mõistmist.
B2.2	Suudab jälgida abstraktset teemakäsitlust (nt vestlus, loeng, ettekanne) ja saab aru keeruka sisuga mõttevahetusest (nt väitlus), milles kõnelejad väljendavad erinevaid seisukohti. Mõistmist võivad takistada tugev taustamüra, keelenäljad, idioomid ja keerukad tarindid.	Suudab lugeda pikki ja keerukaid, sh abstraktseid tekste, leiab neist asjakohase teabe (valiklugemine) ning oskab selle põhjal teha üldistusi teksti mõtte ja autori arvamuse kohta. Loeb iseseisvalt, kohandades lugemise viisi ja kiirust sõltuvalt tekstist ja lugemise eesmärgist. Raskusi võib olla idioomide ja kultuurisidusate vihjete mõistmisega.	Oskab kirjutada esseed: arutluskäik on loogiline, tekst sidus ja teemakohane. Oskab refereerida nii kirjalikust kui ka suulisest allikast saadud infot. Kasutab erinevaid keeleregistreid sõltuvalt adressaadist (nt eristades isikliku, poolametliku ja ametliku kirja stiili). Lausesiseseid kirjavahemärke kasutab enamasti reeglipäraselt.

Allikas: Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1, „Põhikooli riiklik õppekava“, lisa 2
https://www.riiqiteataja.ee/aktilisa/1200/9201/1009/VV1_lisa2.pdf#